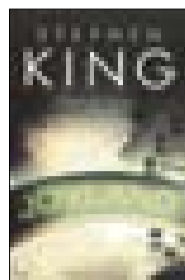
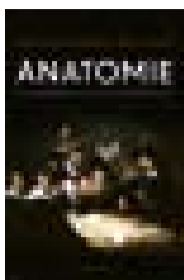

BOEKENKRANT

STEPHEN KING
JOYLAND

[PAG 13 >>>](#)

HUGH ALDERSEY-WILLIAMS
ANATOMIE

[PAG 24 >>>](#)

ADVERTENTIE

DE KLEUR VAN DE HERINNERING

Care Santos
Lees het boekfragment op pagina 14

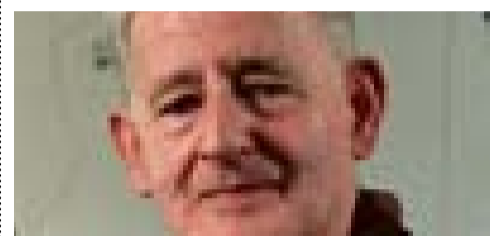
www.wereldbibliotheek.nl

DE BESTE BRON VOOR BOEKENNIEUWS • JAARGANG 7 • NUMMER 9 • SEPTEMBER 2013 • WWW.BOEKENKRANT.COM

Manon Uphoff De zoetheid van geweld

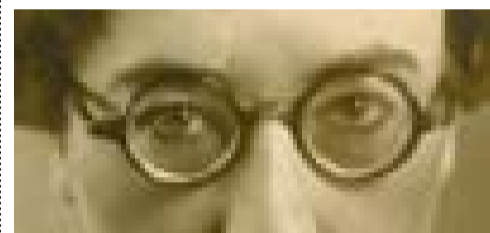

Een verhalenbundel is meer dan de som der delen: het is gecomponeerd, de verhouding tussen de verhalen onderling moet goed zijn, verhalen reageren op elkaar of vullen elkaar aan. En elk verhaal heeft zijn eigen dynamiek. [VERDER OP PAG 5 >>>](#)

FRANS POINTL
DE LAATSTE KAMER

[PAG 7](#)

ANNA BLAMAN
EENZAAM AVONTUUR REVISITED

[PAG 8](#)

ALOKA LIEFRINK
DE ONAFSCHEIDELIJKEN

[PAG 11](#)

MAARTEN VAN ROOZENDAAL
OM TE JANKEN

[PAG 24](#)

Ook daar valt het licht

Zes jaar na *Buitenland* verschijnt van Miriam van Hee's hand een nieuwe dichtbundel: *Ook daar valt het licht*. Hierin schets zij herkenbare situaties in een eenvoudige taal.

[PAG 8 >>>](#)

MET ONDER MEER:

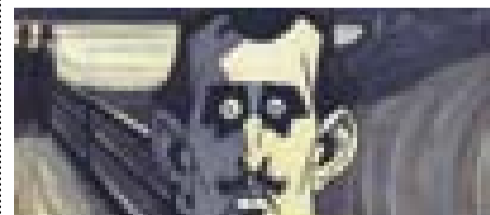
SAM BYERS
Idiopathie [>>> PAG 3](#)

NEIL GAIMAN *Oceaan aan het eind van het pad* [>>> PAG 9](#)

FERGUS MCNEILL
Oogcontact [>>> PAG 11](#)

JESSE BERING
Waar hangt mijn penis uit? [>>> PAG 25](#)

Verder in dit nummer:

Literatuur [pagina 3](#)
Spanning [pagina 11](#)
Jeugd [pagina 19](#)
Non-fictie [pagina 24](#)
Strips [pagina 27](#)

ADVERTENTIES

DE BESTE BRON VOOR BOEKENNIEUWS

Bezoek onze vernieuwde website met dagelijks actueel boekennieuws!

WWW.BOEKENKRANT.COM

HET GROTE BOEK OVER FAMILIES

www.middernachtpers.nl

HET IS ALWEER BIJNA KERST!

Mijn zussen zweren bij zomerweer. Mijn oudste zus is al jaren verliefd op Afrika, mijn jongste zus bracht een half jaar door op Malta. Voor mijn halfbroer is kerst juist het hoogtepunt van het jaar. Twaalf maanden lang leiden diverse opmerkingen stevast naar de punchline 'het is weer bijna kerst'.

Ook ik leef op in herfst en winter. Op de heetste dagen van het jaar kijk ik uit naar het moment dat ik voor het eerst de winterjas mag aantrekken. De vakantieperiode loopt intussen op zijn eind en we kunnen handenwrijvend vooruitkijken naar de boeken die de komende maanden verschijnen.

In die maanden zal de *Boekenkrant* een stapsgewijze verbouwing ondergaan. Het zal u niet ontgaan zijn dat we redactioneel al wat koerswijzigingen hebben gezien. De *Boekenkrant* wordt dynamischer en krijgt een opiniërende kant. Ook de layout wordt verbeterd en we willen de relatie tussen de papieren krant en onze website verduidelijken. Daarnaast wordt de krant dikker, met meer aandacht voor persoonlijke verhalen. Houd de komende edities in de gaten!

Roel Weerheijm
hoofdreducteur

Heeft u opmerkelijke feiten of bijzondere wetenswaardigheden rondom boeken te melden? Wilde u altijd al een boze brief schrijven, maar wist u niet aan wie? Losse delen plaatst niet alles, maar ontvangt wel graag uw post.

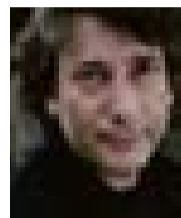
redactie@boekenkrant.com

HOOGSTE TIJD!

Harry Mulisch krijgt een standbeeld in Haarlem. Jikke van Loon zal het kunstwerk, een initiatief van Stichting Harry Mulisch Verbeeld, maken. Op 30 oktober vindt de onthulling plaats. Mulisch werd in 1927 in Haarlem geboren en is de enige ereburger van de stad. De gemeente Haarlem en verschillende fondsen zorgen voor de financiering.

RÉPONDEZ S'IL VOUS PLAÎT

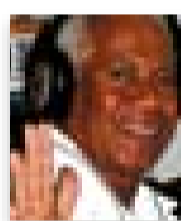
Liefhebbers van Neil Gaiman werden hevig teleurgesteld na een recente signersessie in Polare Utrecht. Fans van ver over de grens wilden naar de vrij toegankelijke signersessie van Gaiman komen, maar in tegenstelling tot eerdere berichten bleken ze ineens te moeten reserveren. Om het erger te maken, bleek reserveren niet meer mogelijk. 'Polare decided to screw everyone over', twitterde een fan. Maar ook fans die zich milder uitten, waren er niet over te spreken.

SJEEKSPIER

Ondanks zijn reputatie spelde Shakespeare bepaald niet foutloos. Dankzij zijn typische spelfouten ontdekte onderzoeker Douglas Bruster een toevoeging van 325 regels Shakespeare aan *The Spanish Tragedy*, een toneelstuk van zijn collega Thomas Kyd. Dit viel op omdat bepaalde woorden die binnen een of enkele zinnen meerdere malen voorkwamen, op verschillende manieren waren gespeld – een typisch Shakespeeriaanse fout.

KLEINE BOLLETJES, GROTE BOLLETJES

De Surinaamse schrijver Roué Hupsel is gearresteerd op het vliegveld in Paramaribo op verdenking van drugssmokkel. Er zaten 127 bolletjes cocaïne in zijn bagage met een gewicht van bijna een kilo, onhandig verstoppt in een plastic zak. Hupsel zegt er niets van te weten. Hij zou de zak voor iemand hebben meegenomen bij wijze van vriendendienst. Saillant detail: Roué Hupsel schreef enkele jaren geleden *Blinde muren*, een thriller over de Surinaamse cokehandel.

OVER DE SUGGESTIEVE KRACHT VAN BOEKEN

Schrijver William T. Vollman zou de beruchte Unabomber zijn. In een recent essay ontleedt hij zijn dossier bij FBI en CIA – ruim 800 pagina's. Concrete aanwijzingen waren er niet: slechts een anonieme Amerikaan tippte de FBI op grond van de inhoud van Vollmans boeken. Hij bleef zelfs na de arrestatie van de échte Unabomber verdacht. Zijn conclusie: "I begin to see how government haters are made."

MOORDDADIG GOED

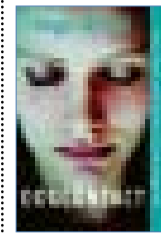
Na een korte literaire carrière trok J.D. Salinger zich terug uit het openbare leven. Boeken verschenen niet meer, voor interviews en andere aandacht weigerde hij toestemming te geven. Maar zijn roman *The Catcher in the rye* spreekt al meer dan een halve eeuw tot de verbeelding. Enkele jaren na de dood van Salinger verschijnt toch een biografie over zijn leven: *The private war of JD Salinger*.

NOG NIET UITVERKOCHT

Abe Borst heeft een collectie van zijn cartoons als gelijknamig boekje uitgegeven. Tadaa! U kunt alvast een voorproefje vinden op squalies.blogspot.nl. Bezoek Abe's website, laat een bericht achter en wie weet, als u geluk heeft, is zijn stripboek nog niet uitverkocht. Om vast in de stemming te komen, hieronder een voorproefje.

BOEKENKRANT TIP 3

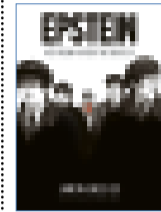
2013, week 30

1. Fergus McNeill, Oogcontact
Een thriller over een moordenaar die zijn slachtoffers op een bizarre manier uitzoekt: de volgende die Robert Naysmith aankijkt, gaat dood.

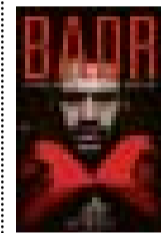
2. Sam Byers, Idiopathie
In *Idiopathie* behandelt Sam Byers (1979) met humor en inlevingsvermogen de narcistische leefwijze van zijn eigen generatie.

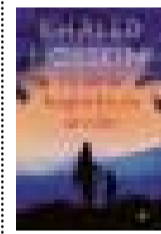
3. Jaron Beekes, Epstein
Een graphic novel over Brian Epstein, Beatles-ontdekker. Over zijn succes, maar ook over zijn problemen en vroegtijdige dood.

NEDERLAND TOP 3

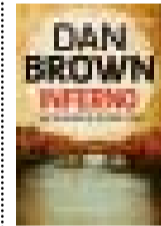
2013, week 30

1. Jens Olde Katter, Badr
Marokkaanse volksjongen Badr Hari groeide uit tot fenomeen. Dit boek is een portret van de geliefde én gehate kickbokser.

2. Khaled Hosseini, En uit de bergen kwam een echo
Als de driejarige Pari aan een rijk echtpaar wordt verkocht, zet dat voor haar en haar broer een scala aan gebeurtenissen in gang.

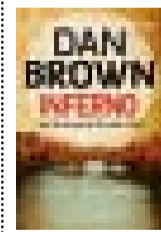

3. Dan Brown, Inferno
Tien jaar na De Da Vinci Code daalt de held Robert Langdon af in de hel van Dante.

De Boekenkrant geeft een overzicht van de 3 meest verkochte boeken in de eerste week van de maand van uitgave van de krant.
Bron: Stichting CPNB. De Stichting CPNB stelt De Bestseller 60 samen op basis van door de Stichting Marktonderzoek Boekenvak / GfK Benelux Marketing Services verzamelde verkoopgegevens van meer dan 900 Nederlandse boekwinkels.

VLAANDEREN TOP 3

2013, week 30

1. Dan Brown, Inferno
Tien jaar na De Da Vinci Code daalt de held Robert Langdon af in de hel van Dante.

2. Khaled Hosseini, En uit de bergen kwam een echo
Als de driejarige Pari aan een rijk echtpaar wordt verkocht, zet dat voor haar en haar broer een scala aan gebeurtenissen in gang.

3. E.L. James, Vijftig tinten grijs
Studente Anastasia Steele krijgt een sadomasochistische verhouding met Christian Grey. Deel één van trilogie.

Voor meer boekentips:
www.boekenkrant.com

STRIP

RECENSIE

Een satire vol cynische hilaria

Idiopathie vertelt het verhaal van Katherine. Ze is een vrijgezelle dertiger, gevangen in haar leven. Ze trekt mannen aan waar ze niets van moet hebben.

Cynisme is haar motor. Haar ex Daniël probeert zich intussen af te reageren in een nieuwe relatie.

Door Merijn Schipper

Het motto van het boek, *Ubi pus, ibi evacua*, betekent zoveel

als: waar etter is, moet je het evacueren, een variatie op een Latijns gezegde. Het is een verwijzing naar de gekkekoeienziekte, achtergrond van deze roman. De knipoo zet de toon van Byers proza:

(cynische) humor noch kwinkslag worden je bespaard. Liefhebbers van Sedaris kunnen hun hart ophalen, ook al vind je geen ophemeling van Aaf Brandt Corstius op de omslag. Ditmaal zie je *en profil* een gouden koe tegen een zwarte, rubberachtig aanvoelende achtergrond. Ter hoogte van haar tweede

maag – na de met de titel gevulde eerste – staat wat je te wachten staat: een ‘roman over liefde, narcisme en een gekke koe’.

Daaraan wil ik toevoegen: het gebrek aan verbondenheid, de kern van deze satire op een generatie die alleen met zichzelf bezig is. Met dat gebrek opent het verhaal als Katherine's moeder op een familiebijeenkomst haar dochters teleurstellende liefdesleven ventileert: ‘Daniël

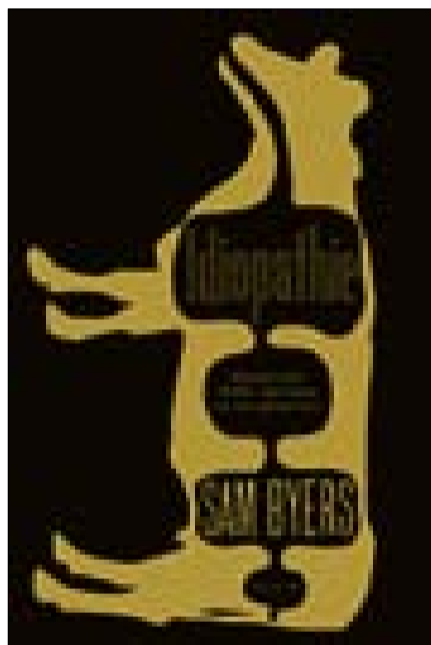
heeft het natuurlijk helemaal gemaakt, in tegenstelling tot sommige anderen die we hier verder niet zullen noemen.’

Katherine mist haar voormalige geliefde, al zal ze dit nooit toegeven. Haar leven speelt zich af tegen de achtergrond van

de gekkekoeienziekte. Ze is *facility manager* (in mooi Nederlands ‘office manager’) bij een telecombedrijf waarvoor ze tegen haar zin uit Londen is verhuisd en waarmee ze totaal geen affiniteit heeft. De mannen waarmee ze het bed deelt, komen haar al gauw de neus uit. Daniël

Het motto van het boek, *Ubi pus, ibi evacua*, betekent: waar etter is, moet je het evacueren.

probeert ondertussen met een nieuwe vriendin een duurzame relatie op te bouwen. Nadat gemeenschappelijke vriend Nathan uit de psychiatrie opduikt, nemen ze weer contact met elkaar op, niet zonder consequenties.

Er zijn weinig boeken die zo'n hilarisch begin hebben als *Idiopathie*. Mede door de ijzersterke dialogen, vergelijkbaar met tafeltennis van Olympisch niveau, heeft de roman een hoge humordichtheid. Toch wordt dit na een bladzijde of dertig zo melig dat je er een brood van kunt bakken. Het lachen wordt werktuiglijk in plaats van spontaan wanneer er weer een zoveelste intens snedige

opmerking voorbijkomt. Alomtegenwoordig cynisme voorkómen, in combinatie met de alwetende en voortdurend commentaar leverende verteller, werkelijk contact met de personages. In een groot deel van de roman dring je maar amper door tot de snik die een

personage menselijk maakt. Dat maakt ze enigszins inwisselbaar. Behalve de moeder van Katherine en Nathan, die zijn psychiatrische opname gebruikt om een boek te schrijven waarin zij op passief-agressieve wijze haar eigen lijden en de ‘overwinning’ daarop uitvent, zijn de personages min of meer een exponent van de cynische mens waarover Byers zijn satire schrijft. Waar de ‘snik’ wél invoelbaar wordt, is bij Nathan – die humor vrijwel nooit als schild gebruikt tegen mogelijke kwetsuren. Naar het einde toe als Daniël eindelijk wat dichter bij zichzelf blijft, raakt de roman gelukkig ook iets anders dan de lachspieren. Pas dan lijkt het verhaal enige urgentie te krijgen.

Je kunt je afvragen in welke mate een roman je moet raken, wil je hem als geslaagd bestempelen. Byers' cynische verteltrant is exemplarisch voor de generatie die alleen met zichzelf bezig is. Terzijde: het blijft onduidelijk wélke generatie de auteur op het oog heeft, en

het lijkt me een meerwaarde wanneer stijl en inhoud zijn verenigd. De titel is afkomstig van het Bovien Idiopathisch staarsyndroom (wat in de roman de wetenschappelijke benaming is voor de gekkekoeienziekte), maar is onder meer een samenstelling van idios ‘eigen, per-

De verteltrant is exemplarisch voor de generatie die alleen met zichzelf bezig is.

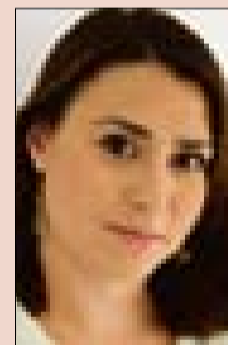
soonlijk’ en patheia ‘lijden’ - op meerdere manieren een treffende titel van een curieuze roman.

SAM BYERS, IDIOPATHIE, UITGEVERIJ PODIUM, ISBN 978 90 575 9565 3 (€ 22,50)

COLUMN

Bureaucratische Dichtkunst

De dichtkunst is hier in het Midden-Oosten belangrijker dan de literatuur. Dat heeft gedeeltelijk zijn herkomst in de Islam: ze zien de Arabische taal, als afgeleide van het woord van God, per definitie als poëtisch. Op hun beurt zijn de verzen van de Koran volgens de traditie zo perfect dat zij de ultieme poëtische creatie voorstellen. Alle literaire kunstuitingen verbleken bij de pracht en praal van de Koran. In een samenleving waarin vrijwel iedereen leeft naar dit boek is een vroom gelovige dan ook een groot bewonderaar van de dichtkunst, of zelfs een beoefenaar. Zo ook Sheikh Mohammed bin Rashid

Al Maktoum, de vicepresident van de VAE en vorst van Dubai, getuige verscheidene publicaties van zijn werk (zoals *40 Poems from the Desert*) en de citaten van zijn gedichten die je hier overal tegenkomt. Een gebouw is niet compleet zonder een spreuk van hem op de muur en zelfs een evenement stelt niets voor zonder een paar van zijn mooie verzen. De World Cup voor paardenraces wordt afgesloten met een extravagante show van onder andere vuurwerk, dans, stuntvliegtuig, grote muziekoptredens en als klap op de vuurpijl uiteraard een gedicht van de Sheikh.

Het meest opvallende is wel dat het hier meer dan gerespecteerd is om te dichten ten behoeve van zakelijke doeleinden. Als je iets gedaan wilt krijgen, moet je de bureaucratische molen aangezwengeld zien te krijgen. Dat

kan lastig zijn, want op papier is er in dit land geen democratie te bekennen, maar de realiteit is anders. De *locals* kunnen elke willekeurige dag naar hun Sheikh toestappen om hem om hulp te vragen – de Koninklijke familie regeert bij de gratie van het volk, niet andersom. Het komt een beetje kleinschalig en ongestructureerd over, maar het is een systeem dat vervlochten is met eeuwenoude tradities tot een model dat werkt tot op de dag van vandaag. Zo is het bijvoorbeeld gebruikelijk om, wanneer je meedingt naar een grote constructieopdracht, je te beroepen op je eigen dichttalent.

Deze positie van de poëzie komt voor een Europeaan enigszins ridicul, absurd of zelfs ludiek over. Waar we in het Westen de poëzie hebben zien ontwikkelen tot een gecompliceerd spel van betekenis, techniek en spanning, blijft men hier zo trouw mogelijk aan de klassieke Islamitische vorm. Gedichten hier bestaan uit verzen die in Nederland ook de tekst van een slecht liedje zouden kunnen opmaken. Een liedje dat bovendien erg lang is, want er zijn natuurlijk ook heel wat woorden voor nodig om de grootsheid van de specifieke Sheikh die toegedicht wordt te omschrijven en om tegelijkertijd te omschrijven waarom jouw bedrijf het beste is voor de opdracht. Dichtkunst is hier belangrijker, maar duidelijk niet hetzelfde. Het is een teken van religiositeit, respect en traditionele waarden.

SHARON HAGENBEEK

ADVERTENTIE

NEEM NU EEN ABONNEMENT EN ONTVANG DE BOEKENKRANT THUIS! 12 NUMMERS VOOR € 30

Ja, ik wil een abonnement op de Boekenkrant – 12 nummers voor € 30,- inclusief bezorgkosten

Naam : ..... Man/Vrouw
 Straat : .....
 Postcode : ..... Plaats : .....
 Land : .....
 e-mail : .....
 Handtekening : .....

BOEKENKRANT

Stuur deze bon naar: Boekenkrant Visschersplein 160 k22 3511 LX Utrecht Nederland

RECENSIE

Oorlog en terpentijn

Meer dan dertig jaar lagen ongelezen cahiers in Stefan Hertmans' kast. Hij krijgt de schriften van diens grootvader kort voor diens overlijden, in de jaren tachtig van de vorige eeuw. Hij was soldaat in de Eerste Wereldoorlog en niet onverdienstelijk amateurschilder.

Openen durft Hertmans de cahiers niet – maar uiteindelijk is de verleiding te groot.

Door Dennis Smits

Aan de hand van de aantekeningen van zijn grootvader gaat Stefan Hertmans op zoek naar diens verleden. Zijn bevindingen heeft hij verwerkt tot zijn nieuwe roman *Oorlog en terpentijn*, een ontroerend en confronterend portret van een moedig en trots man, murw gebeukt door de tragiek van de tijd waarin hij opgroeide.

Stefan Hertmans kent zijn grootvader als een wat stille man, die zelfs op het strand zijn donkerblauwe pak droeg en zijn borsalino ophield. Hij was eens onherkenbaar bedroefd geworden toen hij een piepjonge Stefan Hertmans een oud horloge cadeau deed en de knul het uurwerk uit zijn handen liet vallen. Verder was

Urbain Martien een grootvader als alle anderen.

Totdat Hertmans besluit de cahiers te openen. Wat zich ontvouwt in de aantekeningen is een onthutsend en ontroerend verslag van de kwelling die het leven van Urbain moet zijn geweest. In 1891 geboren in de deerniswekkende achterbuurten van Gent werkt hij vanaf kinds af aan in de ijzerfabrieken. Zijn vader, restaurateur van fresco's en kerkelijke schilderijen, overlijdt op jonge leeftijd, net als zijn grote liefde Maria Emelia. Urbain trouwt Maria Emelia's oudere zus Gabrielle, maar hoewel ze de rest van hun leven samen doorbrengen, wordt het nooit veel meer dan een verstandshuwelijk.

En dan is er die oorlog, die verwoestende, onbeschrijflijk gruwelijke Eerste Wereldoorlog. De Grote Oorlog. Op het moment dat de Duitsers Antwerpen onder de voet lopen in augustus 1914 is Urbain Martien 23 jaar. Vechten is het devies. En vechten doet hij. Drie keer raakt Urbain gewond, maar evenzovele keren meldt hij zich na een maandenlange revalidatie weer aan het front. Het door Hertmans vernielde horloge maakt de gehele strijd mee.

Ongeveer de helft van de cahiers die Stefan Hertmans onder ogen krijgt,

bevat aantekeningen over de oorlog. Logischerwijze beslaat ook een groot deel van *Oorlog en terpentijn* de belevenissen in de loopgraven. Het is in dit gedeelte dat Hertmans zijn lezer bepaald niet spaart. Of moet je zeggen:

Vechten is het devies. En vechten doet hij.

dat Urbain Martien zijn lezer niet spaart. Hertmans is eigenlijk niet meer dan de boodschapper, die tot in de meest gruwelijke details de leefomstandigheden in de loopgraven uit de doeken doet. Natuurlijk, we kennen ze al lang, de verhalen over dood en verderf, over het Duitse schieten op alles wat beweegt of geluid maakt, over de onmenselijke behandeling van de gesneuvelden, over de wraakacties na tien meter verloren terrein. Maar via Urbain Martien (wee het Waalse militaire gebeente dat hem met Mertiën aanspreekt) krijgen de verschikkingen een menselijk gezicht. Een écht menselijk gezicht, met dank aan de compositie van Stefan Hertmans.

Rondom het huiveringwekkende oog-

getuigenverslag van de verschikkingen uit de loopgraven schetst Hertmans een uiterst secuur en bovenal ontroerend beeld van zijn grootvader. Letterlijk soms, het boek is gelardeerd met de schilderijen die Urbain maakte, van de mislukte, gekwelde zelfportretten, tot het gevoelige portret van zijn vrouw Gabrielle. Het wordt soms wat gezapig, de herinneringen van de grootvader aan de overgrootvader, uit de mond van de kleinzoon. Het oorlogsverslag biedt voldoende tegenwicht en houdt bovendien op tijd weer op. In het derde deel werkt Hertmans als het ware naar zijn conclusies toe, conclusies over het verwoeste leven van Urbain en zijn eigen band met zijn grootvader en het leven. Het ontroerende beschrijvende van het eerste deel, het rauwe confronterende van het tweede deel en het filosofisch beschouwende van het derde deel, heeft Stefan Hertmans samengeknood tot een logisch geheel. Zo'n prestatie is alleen voor vakmensen weggelegd.

STEFAN HERTMANS, OORLOG EN TERPENTIJN, UITGEVERIJ DE BEZIGE BIJ, ISBN 978 90 234 7671 9 (€ 19,90)

COLUMN

Manus scriptum

Ze liet me haar fotoalbums zien. Dikke albums, van het type dat vroeger in grote getale in de Hema werd verkocht. Stevige farden, breder en hoger dan een A-4 formaat. Met een zwarte buitenkant, en met bladzijden van dik wit papier binnenin.

Haar familiekronek in beelden. Met een jonge vader en moeder. De geboorte van de twee kinderen. Ongeveer achttien jaar geleden. Het gezinsleven. Oma's en opa's. Verjaardagen. Vakantieplaatjes. Portretten in close-up. Je kunt de groei, geestelijk en lichamelijk, van de gezinsleden aflezen op hun gezichten, er zit een warme lijn in het hele verhaal. En dan stoppen de plaatjes. Dat is als de kinderen een jaar of veertien zijn. 'Sindsdien

maken we alleen nog digitale foto's. We drukken ze niet meer af, natuurlijk. Maar ik kan ze je op de I-Pad laten zien. In zoverre ze nog zijn samen gebundeld. Alles staat nu een beetje overal.'

In vele gezinnen, en in vele familie- of andere kronieken heeft het digitale tijdperk de orde en chronologie der dingen veranderd. De tijd dat familie en vrienden samen op de bank in een fotoalbum bladeren en herinneringen ophalen, lijkt voorbij. Ja, je kunt ook in een tablet bladeren. Maar het is anders. Het doet ook iets anders met het hoofd, en met het hart.

Wat een papieren fotoalbum met boeken te maken heeft?

Er zijn geen manuscripten meer. De hedendaagse schrijver schrijft niet meer met de hand: manus + scriptum. Zeker. Ook de dansende vingers op het klavier kunnen als schrijvende handen worden geïnterpreteerd. Maar er is geen inkt, en er is geen rechtstreeks contact met papier, geen krassen van een pen, geen doorhaling, ... Het

FOTO: TOM VAN NUFFEL

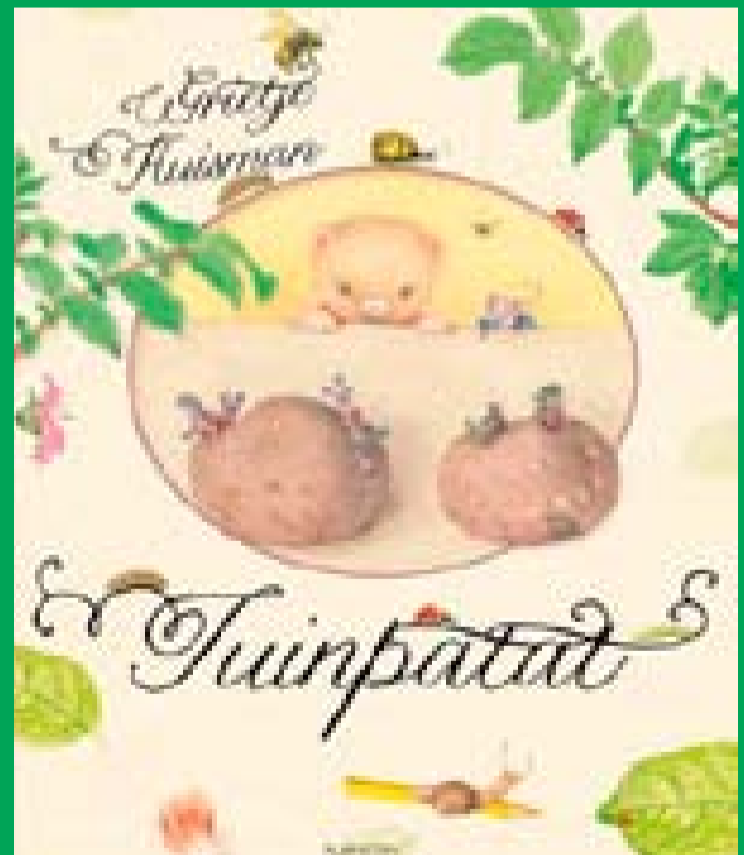
temperament van de schrijver kun je niet langer aflezen uit de tekst die hij indient en achterlaat. Hooguit bewaart hij, in zijn computer, meerdere versies van een verhaal. Maar het gezwoeg en de wanhoop die tussen die versies ligt, valt nergens nog te voelen.

Ik vind dat een verarming. Ik ben ook bang dat het wegvallen van het tastbare zweet van een auteur de eerbied voor het geschreven woord – en de moeilijkheidsgraad ervan – aantast. Maar ik moet mea culpa slaan. Want ik print geen foto's meer af. En ik schrijf al mijn teksten, journalistiek en literair, rechtstreeks op de computer en print ze maar af en toe uit. Toch denk ik dat het zinvol is als een overheidsorgaan archieven aanlegt van digitale versies van eenzelfde verhaal. Het is altijd goed om te bladeren in de tijd, en vast te stellen van hoe ver je gekomen bent.

MARGOT VANDERSTRAETEN

ADVERTENTIE

Vanaf woensdag 18 september in Kasteel Groeneveld te Baarn

Toen Grietje Huisman een paar jaar geleden een kinderfoto met knuffelbeer Bette terugvond, ontstond het idee voor het kinderverhaal *Tuinpatat*. Voor *Tuinpatat* wilde ze een wereld scheppen waarin haar beer zich thuis zou kunnen voelen. In het werk komt haar hechte band met de natuur naar voren en draait het om de verwondering over het alledaagse.
www.kasteelgroeneveld.nl

INTERVIEW

(On)belangrijke personages

Een verhalenbundel is meer dan de som der delen: het is gecomponeerd, de verhouding tussen de verhalen onderling moet goed zijn, verhalen reageren op elkaar of vullen elkaar aan. En elk verhaal heeft zijn eigen dynamiek.

De zoetheid van geweld is zo'n sterke, hechte verhalenbundel. Ik loop met Manon Uphoff door de verhalen heen. Wat typeert die verhalen, wat bindt ze?

Neem "Henry (koning Henry)", een klassiek verhaal met een traditioneel-literaire schrijfstijl. De hoofdpersoon heeft zijn leven strak ingericht, hij denkt klassiek en heeft alles op een rijtje.

'Toch,' vertelt Uphoff, 'komt hij erachter dat het niet klopt. Hij ontdekt dat hij zichzelf in een systeem heeft geplaatst, waarmee hij tunnelvisie heeft ontwikkeld. Zijn herinneringen zijn beperkt en onjuist. Het beeld over zichzelf en anderen klopt niet meer. Het trekt zijn wereldbeeld omver.'

"Regen" is dan weer directer en realistischer geschreven. Terwijl ook daar passages in zitten die zich juist als een waanvoorstelling voordoen.

'Dat verhaal begint met een schrijfster die naar Hanoi gaat om een verhaal te schrijven over die plek. Ze lijkt de protagonist, maar gaandeweg blijkt ze juist een bijfiguur. Het gaat om de tolk, die haar begeleidt, en de verhouding van die vrouwelijke tolk met een Brit die naar Vietnam is verhuisd. Ook hij denkt belangrijk te zijn in zijn vak als docent. Maar zijn studenten zijn geïnteresseerd in hun eigen wereld, niet in die van Europeanen of Amerikanen. Allemaal denken ze belangrijke personages te zijn terwijl ze hun eigen belang in de buitenwereld enorm overschatten, of onderschatten.'

De zoetheid van geweld opent met een motto van Isaac Babel: 'People are good. They've been taught to think that they're evil,

and they ended up believing it.' Manon Uphoff maakt menselijke personages. Hun verkeerde verhouding met hun zelfbeeld en hun ideeën over hun belangen voor anderen hangen nauw samen met het motto.

'Goede mensen met onvolkomenheden proberen daarmee om te gaan, het te compenseren. Ze willen af van het tekortschieten en onbehagen, maar intussen creëren ze pijnhopen.'

Wat voor pijnhopen?

'Als ze denken in te grijpen en belangrijk denken te zijn, maar ze blijken juist onbelangrijk te zijn, gaapt een gat tussen de mensen. Ze communiceren langs elkaar heen.'

Ook dat is een centraal thema in deze verhalenbundel. 'De chauffeur van gehandicapte kinderen, in "De kinderen vervoeren", wil ze voor de harde wereld waarschuwen waarin hij volwassen is geworden. Hij beseft niet dat dat niet hún wereld is.'

Wat hij zegt, verdwijnt in de ruimte. 'Die chauffeur onderschat de kinderen. Hij wil ze zo nodig een waarheid vertellen – een die wel waar is, maar alleen binnen haar eigen context. Zonder hem kunnen ze het ook.'

"Verkloot" is een rauw verhaal over een generatieconflict tussen moeder en dochter. Ook hier hetzelfde probleem.

'Ja, en ook tussen de twee zussen onderling. Een zus krijgt twee dochters, de andere twee zoons. Een van die jongens speelt een tragische rol in het verhaal, hij is geen volwassen man geworden.'

Omdat zijn moeder teveel moeder wil zijn. 'De moederrol is in dat verhaal tot in het krankzinnige uitvergroot en is daarmee heel schadelijk geworden. Alles wil ze verzorgen en beheersen, maar ze bereikt niet wat ze wil. Na een scheiding komt een van haar zoons terug. Hij gaat op bed liggen om het nooit meer te verlaten. Het wordt letterlijk zijn dood.'

Als "Henry (koning Henry)" heel traditioneel-literair is, is "Verkloot" bijna anti-literair geschreven...

'Als schrijver voel je de urgentie om je verhalen te delen. Bij die verhalen hoort een stijl, een manier van vertellen. Dan kan het bijna elke vorm krijgen: elegant, dromerig of absurdistisch. Maar er zijn ook dingen die steken en jeuken en die laten zich alleen in een stekelige vorm gieten, die zijn helemaal niet meer te schaven en te slijpen, ze zijn rauw en dom.'

"Verkloot" is naïef en boos, rauw en ongepolijst. Je zou zelfs kunnen denken dat de verteller zich überhaupt niet met stijl heeft beziggehouden.

'Toch moet je het

in deze vorm kwijt aan de lezer. Ik vroeg me af: ga je dingen die zo dom, onbeschaaft of zelfs dierlijk zijn bijschaven? Hoe ga ik daar als schrijver mee om? Waarom vertel ik dit? "Verkloot" is een soort bruusk leven waar ik geen vorm voor heb. Dat wilde ik laten zien.'

De zoetheid van geweld gaat nadrukkelijk over deceptie. De personages zijn teleurgesteld in zichzelf. Ze doen er niet toe.

'Veel minder dan ze denken. En voor andere mensen doen ze er zeer toe, maar dat hebben ze niet op tijd in de gaten. Of ze meten zich een verkeerd soort belang toe. Ze hebben in ieder geval een heel verkeerd idee van hun belangen voor andere mensen.'

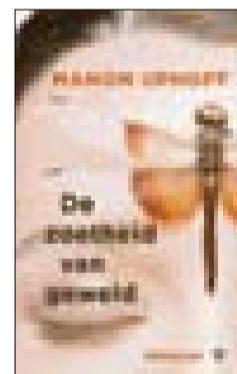

© GERLINDE DE GEUS

MANON UPHOFF

Is het iets menselijks, dat we een verkeerde voorstelling van ons belang hebben?

'Volgens mij vergissen we ons daar voortdurend in. Het kan ook niet anders: fysiek kan het niet en een spiegel volstaat niet. Het is een religieuze erfenis: als je een beeld en een idee van jezelf wilt hebben dat hout snijdt, moet je kijken naar de beelden die jij van anderen hebt, van mensen die je hoofd bevolken en de beelden die die mensen van jou hebben.'

MANON UPHOFF,
DE ZOETHEID VAN
GEWELD, UITGEVERIJ
DE BEZIGE BIJ,
ISBN 978 90 234 7368 8
(€ 15,90)

ADVERTENTIE

Heerlijk houten huis te huur in de Ardennen.

De Boekenkrant biedt haar lezers in samenwerking met **boekhandel Roelants** een rustieke vrijstaande landhuisje aan in de Belgische Ardennen. Het ligt in het dorpje Daverdisse. Hier is de laatste 40 jaar weinig veranderd. Ideaal voor een verblijf vol ontspanning of inspanning. De huisbibliotheek staat garant voor wekenlang leesplezier.

Een weekend (vrij-ma) of een midweek (4 nachten) kost € 250,- en een week € 350,-. Kijk voor meer informatie op www.roelants.nl

BOEKENKRANT

DE GENIALE VRIENDIN

ELENA FERRANTE, DE GENIALE VRIENDIN, UITGEVERIJ WERELDBIBLIOTHEEK, ISBN 978 90 284 2508 8 (€ 19,90)

De geniale vriendin vertelt het verhaal van een vriendschap die even sterk om liefde als om rivaliteit draait. Lila en Elena wonen met hun ouders en broertjes en zusjes in een volkswijk in het Napels van de jaren vijftig, een tijd waarin het ondenkbaar is dat meisjes hun tijd verspillen met leren. De intelligente Lila moet van school om te gaan werken. Ze probeert aan haar milieu te ontsnappen door jong te trouwen. Haar beste vriendin Elena mag wél verder leren, maar beseft maar al te goed hoeveel slimmer Lila is. En mooier.

Die keer dat Lila en ik besloten om de donkere trappen te beklimmen die tree na tree, van verdieping naar verdieping, naar de deur van het appartement van don Achille leidden, begon onze vriendschap.

Ik herinner me het paarsige licht op de binnenplaats, de geuren van een zwoele lenteavond. De moeders waren het avondeten aan het klaarmaken, het was tijd om weer naar binnen te gaan, maar wij bleven nog hangen en daagden elkaar uit onze moed te bewijzen, zonder ooit een woord tegen elkaar te zeggen. We deden al een tijdje niets

anders, op school niet en daarbuiten niet. Lila stak haar hand en vervolgens haar hele arm in de donkere muil van een afvoerput, en meteen daarna deed ik dat dan ook, met kloppend hart en in de hoop dat de kakkerlakken niet over mijn huid omhoog zouden rennen en dat de ratten me niet zouden bijten. Lila klom tot aan het raam op de eerste verdieping van mevrouw Spagnuolo, ging aan de ijzeren stang hangen waar de wasdraad doorheen liep, schommelde en liet zich vervolgens op het trottoir vallen, en dan deed ik dat meteen daarna op mijn beurt, ook al was ik bang dat ik verkeerd zou vallen en me pijn zou doen. Lila stak de roestige sluitspeld, die ze god weet wanneer op straat had gevonden maar als een cadeau van een fee in haar zak bewaarde, in haar huid; en ik keek

naar de metalen punt die een wittige tunnel in haar handpalm boorde en als ze hem er vervolgens uit trok en mij gaf, deed ik hetzelfde.

Op een gegeven moment wierp ze me een van haar typische blikken toe, strak en met samengeknepen ogen, en liep ze naar het flatgebouwtje waar don Achille woonde. Ik verstijfde van angst. Don Achille was de boeman uit de sprookjes; het was me ten strengste verboden

hem te benaderen, tegen hem te praten, naar hem te kijken, hem te bespieden; ik moest doen alsof hij en zijn familie niet bestonden. Er leefde ten aanzien van hem, en niet alleen bij mij thuis, een angst en een haat waarvan ik de oorsprong niet kende. Mijn vader praatte op zo'n manier over hem dat ik me hem had voorgesteld als een zware man vol

paarsige bulten, woest, ondanks dat 'don', dat bij mij een idee van kalme autoriteit opriep. Hij was een wezen dat uit ik weet niet welk materiaal bestond, ijzer, glas, brandnetels, maar levend, levend met een gloeiendhete adem die uit zijn neus en zijn mond kwam. Ik dacht dat hij iets scherp en brandends in mijn ogen zou schieten, als ik alleen al uit de verte naar hem keek. Als ik ook nog zo gek zou zijn om naar zijn voordeur te gaan, zou hij me vermoorden.

Waarom hangen testikels zoals ze doen? Heeft het vrouwelijk orgasme een adaptieve functie? Hoe voelt het om zelfmoord te willen plegen? Bestaat 'vrije wil' ook werkelijk? En waarom heeft een penis zijn kenmerkende vorm eigenlijk?

In *Waar hangt mijn penis uit?* heeft onderzoekspsycholoog en bekroond columnist Jesse Bering ruim dertig essays gebundeld. Hij voert de lezers mee op een gedurfde en boeiende leestocht waarbij hij de taboes die er nog zijn op het vlak van de evolutie, seksualiteit en menselijk gedrag niet uit de weg gaat. Zoals het uitzoeken van de geschiedenis van kannibalisme, de neurologie van de mensen die seksueel worden aangetrokken tot dieren, de evolutie van menselijke lichaamsvloeistoffen, de wetenschap van homoseksualiteit en serieuze vragen over leven en dood. De scherpzinnige blik van Bering op onze eigenaardigheden en herkomst, is als met frisse tegenzin kijken in een levensgrote spiegel.

Of je nu geïnteresseerd bent in de psychologische geschiedenis achter de vele facetten van seksueel verlangen of in de evolutionaire patronen die onze huidige mystiek en fallische lichaamsbouw dicteren, dit boek zal de komende jaren een gefundeerde bijdrage leveren aan de levendige discussie en het debat rond deze onderwerpen.

€ 19,95
Paperback
352 pagina's
ISBN 97894 6068 140 0

**Reflecterend,
prikkelend
en
spraakmakend**

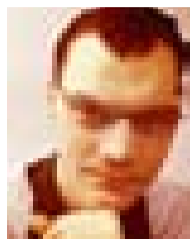
De mooiste boeken zijn van Marmar
www.uitgeverijmarmar.nl

ZWANENZANG

Schrijven in de schaduw

Frans Pointl is tachtig jaar. Dit mag, na ontwikkelingen van de laatste jaren, een wonder heten: het scheelde weinig of de schrijver was er niet meer geweest.

Hij was gelukkig bij machte om *De laatste kamer* samen te stellen.

Door Roel Weerheijm

Het was dat ene interview, eind jaren tachtig, met Adriaan van Dis – toen nog groen achter de oren, de les gelezen door Willem Oltmans en W.F. Hermans. Naast hem zat een man van 55 van wie nog maar weinigen gehoord hadden: Frans Pointl. Vreemde, opvallende naam, net als de titel van zijn verhalenbundel, *De kip die over de soep vloog*. Een boektitel die je nooit meer vergeet. De verhalenbundel van Pointl maakte hem even heel bekend. Het boek verkocht grif en schopte het zelfs tot de roemruchte Grote Lijsters, jaargang 1994.

Maar hoe verging het Pointl daarna? Hij is als schrijver blijven staan in de schaduw van zijn verhalenbundel, en

al helemaal in de schaduw van andere schrijvers. Er verschenen nieuwe bundels, gedichten en verhalen, die beslist niet onderdoen voor *De kip die over de soep vloog*. Maar hij werd, waarschijnlijk tegen wil en dank, slachtoffer van het succes van dat ene boek.

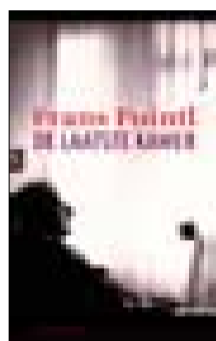
Pointl bleef trouw aan zijn eigen stijl, die wat weghad van typische jaren-zeventigschrijvers als Jos Vandeloo, Hugo Raes en Heere Heeresma. Inclusief meer opvallende titels, zoals *Ik droomde dat ik Jan Arends was*, *Rijke mensen hebben moeilijke maten* en *Ongeluk is ook een soort geluk*.

Veel aandacht kreeg hij echter niet meer. De literaire mode veranderde. Ook Raes,

Heeresma en Vandeloo raakten trouwens uit de gratie. De eenvoud en de knipoog verdween uit de literatuur. Overigens is het opvallend dat *De kip die over de soep vloog*, Pointls vijfde boek, stilistisch verwant aan de jaren zeventig, pas in 1989 (!) verscheen, en de rest van Pointls oeuvre in de jaren daarna.

Niettemin schreef Pointl door.

Tot vier jaar geleden een ernstige ziekte in zijn lichaam opdook, het Guillain-Barrésyndroom, een zenuwaandoening waarvan men meestal snel geneest.

© HANS VAN DEN BOOGAARD

FRANS POINTL

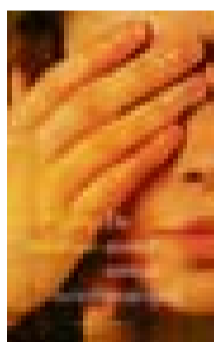
Pointl, helaas, niet. Hij belandde in het ziekenhuis en zweefde even tussen leven en dood. Het schrijven zit in hem, en ook in deze situatie schreef hij door. *De laatste kamer* is het eindpunt aan zijn oeuvre, een bijzondere verzameling verhalen die de ernst van het leven erkent.

De knipoog uit zijn eerdere werk ontbreekt grotendeels: hier is iemand aan het woord die weet dat hij dit voor het laatst zal doen.

FRANS POINTL, DE LAATSTE KAMER, UITGEVERIJ NIJGH EN VAN DITMAR, ISBN 978 90 388 9821 6 (€ 17,50)

PAS VERSCHENEN

DE ZOMER VAN DE NEUSBLOEDINGEN

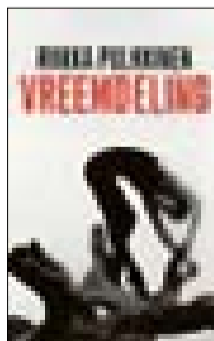

In een nieuwbouwwijk lijkt het rustig, maar dat is slechts oppervlakte. De echt-paren en stelletjes konkelen dat het een lieve lust is. Allemaal dromen ze van elkaar en niemand is nog op zijn plek bij de eigen geliefde. De kinderen

zien machteloos toe hoe de ogenschijnlijk vredige levens uit elkaar worden getrokken door ongecontroleerde driften, affaires en openlijke ruzies. En ja, ook de kinderen krijgen ook op die volwassen manier oog voor elkaar.

PJEROO ROOBJEE, DE ZOMER VAN DE NEUSBLOEDINGEN, UITGEVERIJ QUERIDO, ISBN 978 90 214 4740 7 (€ 19,95)

VREEMDELING

Maria leidde een leven als pastoor in een Fins dorpje. Ze voelt de aandrang te ontsnappen en reist naar New York. Daar leert ze nieuwe mensen kennen en kan ze een nieuw begin maken. Maar haar verblijf in New York dwingt haar ook tot reflectie op haar afkomst. Ze blijft een relatief eenvoudige vrouw uit een noord-Fins dorpje. Religie had een bijna absolute invloed en was ronduit onderdrukkend. Hoe moet ze hiermee omgaan?

RIKKA PULKKINEN, VREEMDELING, UITGEVERIJ DE ARBEIDERSPERS, ISBN 978 90 295 8797 6 (€ 19,95)

NAAR WHITEBRIDGE

Een jongen gaat, tegen het eind van de winter, op reis naar zijn manisch-depressieve moeder. Zij heeft zich in Schotland gevestigd, waar ze met een nieuwe liefde woont en werk bij een heuse graaf heeft gevonden.

De jongen voelt zich geroepen, hij moet voor zijn moeder zorgen. Hij leert de uiteenlopende geestesgesteldheden van zijn manisch-depressieve moeder kennen en begrijpen. En daar komt nog de dreiging bij van het familiegeheim van de graaf...

ERIK LINDNER, NAAR WHITEBRIDGE, UITGEVERIJ DE BEZIGE BIJ, ISBN 978 90 234 7701 3 (€ 18,50)

ROMANTISCHE JAREN

Marko Theunissen, de hoofdpersoon van *Romantische jaren*, is een vrijgezelle verzekeringsagent. De romantisch ingestelde Marko droomt van een leven vol risico's en liefde, maar kan deze dromen niet realiseren.

Maar dan komt Angela in zijn leven. Hun relatie schopt Marko's vertrouwde levens-tje ondersteboven, maar voor Angela is het "slechts" een affaire om haar man mee te bedriegen. Hoe houdt Marko zich staande, nu er ineens van alle kanten conflicten loeren?

PAUL INGENDAAY, ROMANTISCHE JAREN, UITGEVERIJ SIGNAATUUR, ISBN 978 90 567 2440 5 (€ 22,95)

TRANS-ATLANTISCH

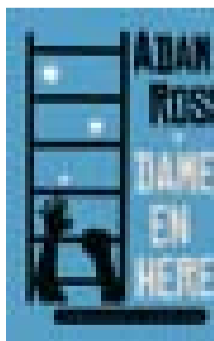

In 1845 vindt een zwarte Amerikaanse slaaf in Ierland een willig oor bij voorvechters van de afschaffing van de slavernij. In 1919 proberen twee dapperere jonge piloten het bloedbad van de Eerste Wereldoorlog

te vergeten en maken met hun omgebouwde bommenwerper de eerste trans-Atlantische vlucht van Newfoundland naar het westen van Ierland. En in 1998 steekt een Amerikaanse senator de oceaan over om te bemiddelen in het Noord-Ierse conflict.

COLUM MCCANN, TRANS-ATLANTISCH, UITGEVERIJ DE HARMONIE, ISBN 978 90 761 6865 4 (€ 22,50)

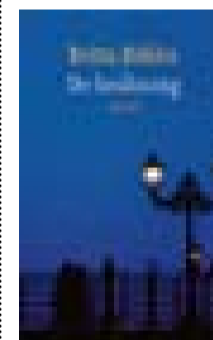
DAMES EN HEREN

In ieder verhaal in de bundel *Dames en heren* laat Adam Ross een figuurlijke bom tikken. De vraag is of de bom afgaat – en wanneer. Een vrouw komt haar jeugdliefde tegen en overweegt ter plekke haar gezin in de steek te laten. Een werkeloze man staat op het punt zijn waardigheid te verliezen tijdens een sollicitatiegesprek. En in 'De zelfmoordkamer' gaan twee studenten een morbide weddenschap met elkaar aan...

ADAM ROSS, DAMES EN HEREN, UITGEVERIJ PODIUM, ISBN 978 90 5759 567 7 (€ 21,50)

DE BESLISSING

In 1938 neemt schrijver Thomas Mann, in een open brief in de krant, afscheid van nazi-Duitsland. Wat ging aan deze beslissing vooraf? Britta Böhler schreef *De beslissing*, waarin ze de moed van Mann onderzoekt, zijn

angsten en twijfels. Hij was op de hoogte van de verregaande consequenties van zijn publicatie. Waarom durfde hij het desondanks aan om zijn rug recht te houden door een openbare aanklacht tegen de nazi's te publiceren?

BRITTA BÖHLER, DE BESLISSING, UITGEVERIJ COSSEE, ISBN 978 90 593 6431 8 (€ 19,90)

SERGEANT IN DE SNEEUW

Rigoni Stern diende als soldaat in het Italiaanse leger tijdens de Tweede Wereldoorlog. Hij werd naar het oostfront gestuurd in de winter van 1942-1943, om te vechten in wat achteraf een van de grimmigste militaire operaties bleek: de Slag om Stalingrad. Zoals bekend verloren de Duitsers, voor wie Stern vecht, deze slag. Hij moet zich terugtrekken over de steppe, zonder proviand, bij temperaturen tot veertig graden onder nul. Nu vertelt hij zijn verhaal.

MARIO RIGONI STERN, SERGEANT IN DE SNEEUW, UITGEVERIJ DE ARBEIDERSPERS, ISBN 978 90 295 8739 6 (€ 22,95)

RECENSIE

Maar ook hier viel het licht

Zes jaar na *Buitenland* verschijnt van Miriam van Hee's hand een nieuwe dichtbundel: *Ook daar valt het licht*. Zoals we het van haar gewend zijn, schetst ook deze negende bundel herkenbare situaties in een eenvoudige taal, die je toch anders naar de wereld laten kijken.

Door Wendy Claes

Miriam van Hee haalt vertrouwde thema's als familie, reizen,

natuur en stad aan. Er vinden weinig acties plaats; observaties van kleine gebeurtenissen overheersen. Met open ogen kijkt ze naar de wereld, die van haarzelf en anderen, in het verleden en het heden. Het dagdagelijkse weet zij in een ander daglicht te plaatsen, al is ze vaak ook zoekende. Melancholisch doch troostend, als een zachte stem die je geruststelt.

De Gentse, die al meer dan dertig jaar poëzie schrijft en meermaals bekroond werd, is tevens docent slavistiek en mocht op uitnodiging van de Poolse ambassade er gedurende een maand in de schrijversresidentie verblijven. Daaruit vloeiden enkele gedichten zoals

Beeldend, traag en van op een afstand de omgeving en handelingen observeren.

'Dukla revisited', wat in 1944 een slagveld was.

De bundel bevat vier afdelingen. Het eerste, naamloze hoofdstuk beschouwt nabije en verre plaatsen en alles daartus-

sen, 'Het nulpunt' gaat over de Tweede Wereldoorlog, twee 'Brieven uit het noorden' voor Leonard Nolens' verjaardag en voor het laatste, meest persoonlijke: 'Station Gent Dampoort' neemt ze ons mee naar de plekken die ze bewoonde, van opgroeien tot de periode van haar scheiding.

Herkenbare situaties worden nauwkeurig beschreven in eenvoudige woorden en duidelijke zinsneden met weinig leestekens of hoofdletters. De vele witregels zorgen voor rustruimte, maar ook ritme en muzikaliteit. Beeldend, traag en van op een afstand de omgeving en handelingen observeren typeert Van Hee. Haar stijl doet denken aan die van Rutger Kopland, aan wiens dood ze een gedicht besteedt. Er zijn bovendien twee verjaardagsgedichten, opgedragen aan Remco Campert en Antjie Krog.

Zo minutieus en zintuiglijk als ze beschrijft hoe ze haar vader begeleidt bij het (leven uit)roeien, zo treffend komt het aan bij de lezer. 'Op de watersport-

baan' gaat als volgt: [...] hij hield van het / water, zoals van mijn moeder want midden / op zee ontbrak alleen zij, zo liet hij zich vroeger / ontvallen en wij dan, zo dacht ik en wuifde / ten afscheid [...]. De titel *Ook daar valt het licht* dekt de lading: tal van plaatsen waar we waren, zijn, willen of juist niet kunnen zijn, worden belicht. Om toepasselijk te besluiten met een zinsnede uit 'De piramide van de zon (teotihuacan)': [...] en je zag verder dat deze plek / niet de enige was, deze stad niet en / deze tijd [...] en 'Uitzicht

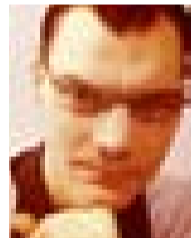
vanuit de auto': [...] voor ons die niet buiten geruststelling kunnen, dat we / heen zullen gaan, en terug [...]. Schitterend!

MIRIAM VAN HEE, OOK DAAR VALT HET LICHT, UITGEVERIJ DE BEZIGE BIJ, ISBN 978 90 234 7901 7 (€ 16,50)

ACHTERGROND

Een eenzaam avontuur met vijftig tinten

Ja, de miljoenenverkoop van de *Vijftig tinten*-trilogie was ongeëvenaard. Alleen al in Nederland werden ongeveer 1,5 miljoen exemplaren van de trilogie verkocht. Maandenlang waren vrouwen met rode koontjes thuis, in de tuin, de bus of de trein verdiept in de sadomasochistische relatie tussen Anastasia Steele en Christian Grey.

Door Roel Weerheijm

Nee, ik heb niet meegelezen. Ik moest bovenstaande namen zelfs voor u opzoeken.

Dat is niet elitair. Zelfs Mai Spijkers, uitgever van de Nederlandse vertaling van *Vijftig tinten*, gaf aan het boek voor aanschaf van de Nederlandse rechten niet gelezen te hebben.

Ik heb met dit artikel gewacht tot de stofwolven waren neergedaald. Als een massa mensen zich ergens in verliest, sta ik liever aan de zijkant te observeren. Om eerlijk te zijn verbaasde deze hype mij. Alsof het de eerste keer was dat er een seksueel getinte roman gericht op vrouwen verscheen. Alsof het internet niet verzadigd is van vergelijkbare verhalen, al dan niet gevisualiseerd en met – vast en zeker – genoeg materiaal dat op vrouwen is gericht.

In de stroom aan reacties op *Vijftig tinten* is me niets opgevallen dat uitwees dat deze trilogie iets nieuws of bijzonders toevoegde aan de al bestaande boeken – en zeker niets met literaire eeuwigheids-waarde. Het is zoals de *Volkskrant* het omschreef: iedereen wil het lezen omdat iedereen het leest, althans zegt te lezen. Daar is niets op tegen, al blijft het opmerkelijk. Much ado about absolutely nothing. Even voorspelbaar en begrijpelijk als discutabel zijn de *Vijftig tinten*-klonen, waaronder de *Crossfire*-trilogie van Sylvia Day, de *Tachtig dagen*-trilogie

van Vina Jackson en – door de uitgeverij aangeprezen met de slogan "Stouter dan *Vijftig tinten*!" – het boekje *Negentig dagen Genevieve* van Lucinda Carrington. (Het gebeurde eerder al met onder andere *Harry Potter*, *Eat pray love*, *De Da Vinci Code*: de ene commerciële kloon na de andere verandert de geestrijke schappen van de boekwinkels in de oppervlakkige schappen van een supermarkt, waar de handelswaar er ook zo snel mogelijk weer uit moet. Geen winkeldochters alstublieft!)

Wie vertelt schrijfster Anna Blaman dat het Nederland van de eenentwintigste eeuw gechoqueerd kennis heeft genomen van een seksueel vrouwenboek? Ze zal terecht denken dat de tijd zestig jaar stil heeft gestaan. In 1948 verscheen haar roman *Eenzaam avontuur* met – inderdaad – erotische scenes. Anna Blaman deed echt iets nieuws en oefende met haar boek blijvende invloed uit op de Nederlandse literaire wereld. Vanuit die hoek kwamen aanvankelijk enkele positieve recensies op het boek, onder meer van Simon Vestdijk, die het boek compositorisch en stilistisch een meesterwerk noemde.

Maar wat overheerste? Er werd gechoqueerd kennis genomen van een seksueel vrouwenboek. Uiteraard een zwaar taboe in de jaren veertig en vijftig. *Eenzaam avontuur* gaat over Bart en Alide, samen in een vakantiehuisje. Bart

Simon Vestdijk noemde het boek compositorisch en stilistisch een meesterwerk.

ANNA BLAMAN

Anna Blaman zal terecht denken dat de tijd zestig jaar stil heeft gestaan.

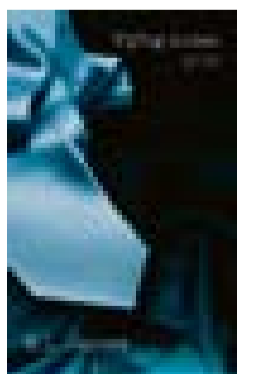
schrijft intussen een boek. In een huisje in de buurt zitten vier vriendinnen. Alle personages zijn vervuld van hun eigen problemen en heimelijke verlangens. Fantasieën van, en over Alide zijn niet van de lucht. Alide en Bart besluiten op deze vakantie om uit elkaar te gaan. Wat *Eenzaam avontuur* interessant maakt, is de gelaagde compositie van het boek, de eigenzinnige literaire schrijfstijl van Blaman met lange, lastige zinnen en tangconstructies, de krachtige filosofische lading van het boek, die verankerd is in het existentialisme en van daaruit de angsten, fantasieën en driften van de personages verklaart – en ja, ook de niet te ontwijken lesbisch-ero-

tische passages, althans in deze context, zijn interessant.

Blamans personages deden niet aan *bds*, maar de impact van (lesbisch) erotische ontwikkelingen in het brave naoorlogse Nederland was mogelijk net zo groot als de impact van *Vijftig tinten*. Weliswaar won Blaman de Lucy B. en C.W. van der Hoogtprijs, maar vanwege de inhoud "onder moreel voorbehoud", reden voor Anna Blaman om de prijs te weigeren. De reuring werd nog vergroot door collega-schrijvers die een schijnproces organiseerden om het boek zogenaamd te berechten. Blaman liet verstek gaan en werd uiteraard vrijgesproken, maar ze was vanzelfsprekend zeer geraakt door dit schijnproces.

Het ging Anna Blaman niet om verkoopcijfers of sensatie. Ze leefde in een benauwd land en eiste als lesbienne haar recht van gelijkwaardigheid op. Maar na meer dan een halve eeuw ontkerkelijking, ontzuiling, geestverruiming, liberalisering en de verschijning van de wereldberoemde, zeer uitgebreide *Bouquetreeks* is het op z'n minst opmerkelijk dat er opnieuw zoveel te doen is over een erotisch boek.

Goed om te weten: *Eenzaam avontuur* wordt nog altijd herdrukt en verkocht.

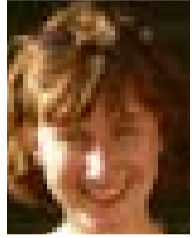
ANNA BLAMAN, EENZAAM AVONTUUR, UITGEVERIJ MEULENHOF, ISBN 978 90 290 8664 6 (€ 19,95)
E.L. JAMES, VIJFTIG TINTEN TRILOGIE, UITGEVERIJ PROMETHEUS, ISBN 978 90 446 2271 3 (€ 39,90)

FAMILIEDRAMA

Levensecht en levensgroot

Neil Gaiman schrijft fantasyboeken voor volwassenen en kinderen, soms zelfs tegelijkertijd. Zijn nieuwe roman *Oceaan aan het einde van het pad* is bedoeld voor een ouder publiek – ook al is het hoofdpersonage een jongetje van zeven.

Door Anouk Abels

In de boeken van Neil Gaiman komen doodnormale mensen

in abnormale situaties terecht, of alom bekende verhalen krijgen een schop voor hun kont en worden voorzien van een compleet nieuwe betekenis. Gaiman gooit het gewone leven in een blender en voegt er monsters, mythes en legenden aan toe. Het resultaat is een explosie van herkenning en vervreemding, die hij niet alleen via boeken, maar ook via strips, tv-shows, films en binnenkort ook computergames wereldkundig maakt. Zo verplaatst hij het verhaal van *Jungle Book* naar een kerkhof, maakt hij van Sneeuwwitje een vampier en verandert hij Queen Victoria in een monster uit

één van de boeken van H.P. Lovecraft. Hij laat een man ontdekken dat hij de zoon van spinnengod Anansi is, schrijft over een jongen die verliefd wordt op een ster en beschrijft hoe een omaatje de Heilige Graal op de kop tikt in een kringloopwinkel.

In Gaimans nieuwe boek *Oceaan aan het einde van het pad* wordt eveneens het bekende met het volstrekt abnormale vermengd. Een schrijver van middelbare leeftijd keert terug naar het dorp waar hij is opgegroeid. Wanneer hij bij een vijver gaat zitten waarvan zijn oude buurmeisje Lettie Hempstock altijd zei dat het een oceaan was, wordt hij overspoeld met jeugdherinneringen. Zo denkt hij aan Lettie, haar moeder en haar oma, de vondst van een lijk in de buurt toen hij zeven jaar oud was en de gruwelijke daden van Ursula Monkton, een oppas met een monsterlijk geheim. In al het fantasiegeweld blijft Gaiman met één voet in de werkelijkheid staan. In zijn boeken is er altijd wel een belangrijk personage afkomstig uit onze bekende wereld om te zorgen dat we niet compleet vervreemd raken van het Wonderland

waar we in worden gezogen. In *Oceaan aan het einde van het pad* is die rol weggelegd voor de zevenjarige versie van het hoofdpersonage. De magische elementen waar hij mee te maken krijgt, voelen echter aan als een wereld die er wel is, maar die je nooit helemaal zult begrijpen. Zo blijft tot aan het einde onduidelijk wie de

zijn zoon bijna verdrinkt in een badkuip. Mishandeling is een verschrikkelijke, ongrijpbare, maar realistische ervaring waar kinderen mee te maken kunnen krijgen. Uiteindelijk laat *Oceaan aan het einde van het pad* zien dat je ondanks dit soort ervaringen, of juist aan de hand van die ervaringen, iets kunt doen met je leven waar je trots op mag zijn. Neil Gaiman schrijft bizarre verhalen, maar besteedt altijd aandacht aan levensechte en levensgrote thema's: ware liefde, de angst voor de dood, het verlangen naar verandering of juist heimwee naar hoe het ooit was. *Oceaan aan het einde van het pad* is duidelijk zo'n ode aan vroeger. Het resultaat is een ingetogen verhaal over de fantastische, maar vooral de donkere kanten van je kindertijd.

Gaiman blijft altijd met één voet in de werkelijkheid staan.

Hempstocks en Ursula Monkton precies zijn en waar ze vandaan komen.

Het is echter die onduidelijkheid die symbool staat voor de manier waarop een mens wel of niet om kan gaan met de meest traumatische gebeurtenissen uit zijn jeugd. Er is een afgrijselijke scene, waarin de vader van het jongetje, gemanipuleerd door Ursula Monkton,

NEIL GAIMAN, *OCEAAN AAN HET EINDE VAN HET PAD*, UITGEVERIJ BOEKERIJ, ISBN 978 90 225 6868 2 (€ 18,95)

VAKANTIE

Reizen is niet altijd leuk

Onder de titel *Schrijvers op reis: Privé-domein gaat op vakantie* presenteerde uitgeverij De Arbeiderspers een ruime bloemlezing zomerse verhalen en gedichten van schrijvers uit eigen stal. Via het obligate thema 'reizen' ontstaat een brede waaier aan anekdotes, overpeinzingen en emoties rond de zomervakantie.

'Reizen is niet altijd leuk', schrijft redacteur Michel van de Waart in het voorwoord. Enkele auteurs schrijven opgetogen over een persoonlijke reiservaring, zoals Luuk Gruwez die over een Colombiaans literatuurfestival vertelt. Maar inderdaad, veel van de verhalen ademen een eenzame donkerte. Arthur Japin schreef een melancholisch verhaal over de twaalfjarige versie van hemzelf. Hij reist naar Londen met zijn moeder en zijn tante. Tijdens hun verblijf daar overlijdt Arthurs vader. Als twaalfjarige bevindt zijn leven zich nu in meerdere opzichten op een keerpunt: de jongste jaren zijn nu echt voorbij. Hij draagt een speelgoedskelet bij zich, een marionettenpop. Uren is hij bezig met de touwtjes, met de sta- en zithouding. Hij ontdekt de wijze les dat het leven een toneelspel is. Hij denkt aan de Sound of Music: 'It could be so exciting to be out in the world, to be free.'

Ronald Giphart blikt terug op zijn ongevoelrige roman *IJsland* en de eerste levensjaren van zijn zoon. Hij is met een gezelschap op vakantie in Griekenland, wat hen niets dan zon, zee en zorgeloosheid brengt. Maar in Gipharts hoofd draait de film zich weer af van de onophoudelijke ziekenhuisbezoeken en de bij vlagen levensgevaarlijke medische situatie waarin zijn zoon verkeerde. Denken aan diens geboorte brengt

herinneringen boven aan verhalen van Gipharts vader over zijn eigen geboorte, over diverse leeservaringen (*Tomaatsj* van Joost Zwagerman, en Jeroen Brouwers' *Joris Ockeloen en het wachten*) en over de lastige rol van de man tijdens een beveling. Wat is schrijven? Hoe beïnvloedt het 'echte' leven je literaire leven? Als Giphart wegens diens ziekte de *Volkskrant*-column van Martin Bril overneemt, weet hij aanvankelijk niet waarover te schrijven. Tot Bril hem het onderwerp aanreikt: schrijf over je zieke zoon.

Ook minder bekende schrijvers zoals Corine Kisling krijgen een plaats. Zij schrijft over het enige boek dat haar vader ooit zou maken: een boek in een oplage van één exemplaar dat hij zelf op de typemachine schreef en waar hij foto's bijvoegde. Kisling herinnert zich die vakantie onder meer als de vakantie waarin ze het verschil tussen zout en zoet water leert kennen. Een vakantie waarin ze in haar eentje op een luchtbed een zoet meer opdrijft en bijna verdrinkt. Waarna ze voor het eerst beseft dat zij en haar moeder twee verschillende wezens zijn. Vrolijk is *Schrijvers op reis* vaak niet. Een schrijver is niet altijd het meest gezellige gezelschap voor Haagse penoze of een schip op weg naar Paramaribo. Vakanties kunnen een kwelling zijn. Maar ze leven toch maar mooi inspiratie op voor een verzameling goede verhalen. Dat wel.

DIV. AUTEURS, *SCHRIJVERS OP REIS: PRIVÉ-DOMEIN GAAT OP VAKANTIE*, UITGEVERIJ DE ARBEIDERSPERS, ISBN 978 90 295 8776 1 (€ 19,95)

GEDICHT

Nachtwandeling

Gisteren kwam mijn moeder langs. Ze vroeg of ik goed geslapen had en of die dingen die door de kamer liepen wel genoeg te eten kregen. Ik zei dat het al donker werd, dat de wind vandaag, koud en fel, uit het oosten kwam, dat er iemand op de gang stond, dat ze misschien beter even kon gaan liggen. Maar ze liep de tuin in en verder, langs de sloot waar eenden snabbelen aan velden kroos, door het bos en dan het zandpad op, richting zee. Vanaf het duin zie ik haar staan, pootjebadend in het maanlicht.

PETER SWANBORN, *HET HUIS WOONT IN MIJ*, UITGEVERIJ PODIUM, ISBN 978 90 575 9568 4 (€ 16,50)

In september verschijnt *Het boek Hauser* van Annemarie Estor en Lies Van Gasse

Het eeuwenoude verhaal
van Caspar Hauser opnieuw
verbeeld

Geïnspireerd op de 19de-eeuwse figuur Caspar Hauser (1812–1833) verrasten de dichters-annex-kunstenaars Annemarie Estor en Lies Van Gasse elkaar vier jaar lang elke week met een ansichtkaart met een nieuwe strofe van dit avontuurlijke beeldverhaal.

Prijs: € 24,90, 144 blz.
ISBN: 9789028425422
<http://hausersgrens.blogspot.be/>

Tentoonstelling

De tentoonstelling van het project *HAUSER*.
Een multimediaal epos loopt van 14 september tot
15 december in het Letterenhuis te Antwerpen.

In de expositie zijn de originele poststukken te zien die Van Gasse en Estor elkaar stuurden. De poëzie in handschrift en de kleurrijke fantasiewereld in inkt en verf wekken samen de adolescent Hauser tot leven. Bezoekers kunnen ter plaatste meewerken aan een collectief en interactief werk en kennismaken met de schrijvers die de levensloop van Kaspar Hauser vormgaven.

HAUSER. Een multimediaal epos.
Van 14 september tot en met 15 december 2013.
Open van 10 tot 17 uur (op maandag gesloten).
Toegang: € 5 / € 3 / € 1 / gratis.

www.letterenhuis.be

BOEKEN VAN WERELDBIBLIOTHEEK BOEKEN DIE BLIJVEN

Kijk voor meer informatie over deze titel op: www.wereldbibliotheek.nl
of volg ons op Facebook (www.facebook.nl/Wereldbibliotheek)
en Twitter (@Wereldbiebtweet)

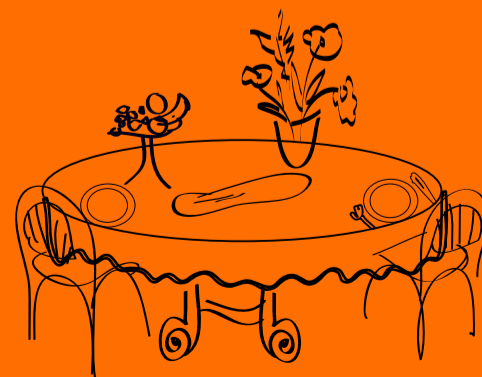
Zondagmiddag 15 september viert Kasteel Groeneveld om 13.30 uur het afscheid van de zomer. In samenwerking met culinair journaliste Janny van der Heijden (jurylid Heel Holland Bakt) en de chef-koks van Grand Café Groeneveld wordt het landgoed omgetoverd tot een feestelijk Groeneveld Banquet. Met fraai gedekte tafels aan het water en een heerlijk buffet met meerdere gangen. Geniet van de ambiance in de tuin en de verrassende, muzikale knip-oog naar de tijd van het kasteel als vrijplaats voor kunstenaars door zangeres Meike van de Linde en haar 'Troupe des Champs Verts'.

Groeneveld Banquet
volwassenen € 29,50 p.p.
kinderen tot 12 jaar € 14,50 p.p. | tot 4 jaar gratis
Reserveer uw plaatsen via reserveringsbureau@mineleni.nl
of 035-5480994 (di tot en met vr van 10.00 uur tot 16.00 uur).
Let op, er is een beperkt aantal plaatsen. VOL = VOL

Groeneveld Banquet

Proef het land-goed!

15 september 2013 om 13.30 uur

ACHTERGROND

Een lijk in de kast

Zoveel kinderen groeien op in gebroken en/of samengestelde gezinnen dat het een wonder mag heten dat dit zo weinig terug lijkt te komen in de boeken. Alofa Liefrink maakt er in haar boeken een centraal onderwerp van.

Vorig jaar interviewden we Liefrink toen ze haar werk als schrijfster combineerde met haar werk als

lifecoach. Intussen is de opvolger van *De passiecoach* uit, wordt haar debuut *Verweesd* in het Engels vertaald en is het vijfde boek in de maak. Liefrink schrijft er fulltime aan, gesteund door haar uitgever en een toememende schare fans. Inspiratie ligt op straat.

Liefrink hoeft maar een dialoog op een terrasje te horen, of ze kan eruit putten. Haar boeken concentreren zich vooral op relatieproblemen, en de onaangename gevolgen daarvan. *Fotomodel gezocht* vertelde het verhaal van Jolien, wier ouders zijn gescheiden. Haar vader vertrekt naar Egypte en Jolien wordt verliefd op Robert, een 'foute man' die zich als een dominante vaderfiguur over Jolien "ont-

fermt". Ze gaan een toekomst tegemoet vol drugs en geweld, en Robert brengt haar dan wel de gedroomde carrière als fotomodel – het maakt haar niet het soort fotomodel dat ze had willen zijn. Als ze ontdekt hoe fout de situatie is waarin ze verkeert, is de invloed van Robert haar al bijna teveel. Bovendien wordt ze ook bedreigd door Svetlana, ook fotomodel

en een van de scharrels van Robert. Kan Jolien heelhuids aan haar leven ontkomen?

Liefrink's voormalige werk als lifecoach zette haar eerder al aan tot *De passiecoach*, dat gaat over een koppel dat niet openhartig genoeg naar elkaar is geweest. Wanneer zij hulp gaat

zoeken bij een passiecoach, ontstaat al snel een hartstochtelijke relatie tussen beiden. Liefrink: 'In *De passiecoach* wilde ik laten zien wat er verkeerd gaat als een koppel niet al in een vroeg stadium praat over essentiële onderwerpen als trouwen, kinderen, en de mate van vrijheid die je nodig hebt, of die je elkaar wilt gunnen.' Ook Liefrink's nieuwe boek *Avondmasker* daalt af in de kwetsbare delen van

menselijke emoties, en van de liefde. Wie heeft er géén ex die in het heden nog voor problemen kan zorgen? *Avondmasker* vertelt het verhaal van Petra. Ze heeft een relatie met Remco en brengt haar debuutboek uit. Gregory was eenmaal. Dat is verleden tijd. Toch? Petra schrikt dan ook behoorlijk als ze op een ochtend *de Volkskrant* openslaat en leest dat Gregory wegens goed gedrag strafvermindering heeft gekregen. Strafvermindering? Hij heeft dus in de gevangenis gezeten? Wat is er gebeurd? Petra hoopt dat hij ver uit haar buurt blijft. Koste wat kost moet ze voorkomen dat Remco erachter komt. Maar het verleden haalt Petra in. Gregory eist een grote geldsom van Petra, die ze onmogelijk bij elkaar kan schrapen. Nog altijd durft Petra de confrontatie met Remco

niet aan. Ook hij, die schijnbaar zo rustig en gemoedelijk is, heeft lijken in zijn kast...

ALOKA LIEFRINK, AVONDMASKER, UITGEVERIJ ASPEKT, ISBN 978 94 615 3312 8 (€ 17,95)

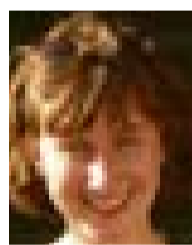
ALOKA LIEFRINK

Wie heeft er géén ex die in het heden nog voor problemen kan zorgen?

RECENSIE

Een menselijk monster

Vanaf de eerste pagina van *Oogcontact* laat auteur Fergus McNeill er geen twijfel over bestaan: zakenman Robert Naysmith is een moordenaar. In zijn vrije tijd speelt hij een luguber spel. Hij

kiest een tijdstip en de eerste die hem vanaf dat moment aankijkt, gaat eraan.

Door Anouk Abels

Na 24 uur respijt gaat Naysmith op zoek

naar zijn slachtoffer. Wanneer hij het doelwit weer heeft gevonden, gaat hij op zo'n secure manier te werk dat hij vrijwel

geen sporen achterlaat voor de politie. Na een uitgekende zoektocht en daaropvolgende moord, een proces dat McNeill ijzingswekkend nauwkeurig beschrijft, zet Naysmith zijn perfectionistische eigenschappen opzij en geeft hij zich over aan zijn oerinstincten: 'De vervoering was zo intens

dat hij het wel wilde uitschreeuwen. De macht, het volstrekt verslavende gevoel van pure, nauwelijks te bevatten macht. Hij was onoverwinnelijk.'

Die macht is Naysmith's drijfveer, en niet alleen tijdens zijn 'spel'. Zo is er zijn relatie met Kim die zich, tot plezier van Naysmith, vol onderdanigheid gedraagt, zowel op seksueel als relationeel gebied. Zij heeft echter geen idee van de macabere geheimen die haar vriend voor haar

verborgen houdt.

Door de complete willekeur waarmee Naysmith zijn slachtoffers uitzoekt, staat de politie voor een raadsel. Totdat inspecteur Graham Harland op de zaak wordt gezet en een verband tussen de verschillende moordzaken ontdekt. Helaas laat McNeill het onderzoek snel naar de achtergrond verdwijnen. Hij legt de focus op Harlands privéproblemen, die tot uiting komen in woede-uitbarstingen en depressies: 'de afschuwelijke, verstikkende woede die zijn schedel leek te splijten raakte hij niet kwijt. Hij wilde dat het ophield, maar wist dat het niet zou stoppen.'

De onthulling van de traumatische gebeurtenis die Harland gevormd heeft tot wie hij is, is echter weinig verrassend. Bovendien heeft de norske politiemann te veel weg van de grauwe detectives met een gouden hart die we al voorbij zagen komen in Scandinavische politierseries als *The Killing* en *The Bridge*. Wel

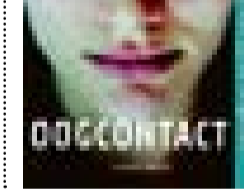
werkt Harland goed als tegenpool van het karakter van Naysmith. Waar Harland spontaan in woede kan uitbarsten, houdt Naysmith zijn emoties altijd onder controle. Deze moordenaar heeft een hekel aan onbeleefdheid en besteedt veel aandacht aan zijn relaties met anderen. Met behulp van deze relaties maakt McNeill een mens van een monster en kiest hij ervoor een interessanter, complexer karakter neer te zetten. Naysmith

heeft weldegelijk een hart: naarmate hij steeds meer van Kim gaat houden, moet hij kiezen tussen zijn moordspel en zijn relatie. En wat moet hij doen als hij tot zijn eigen afgrijzen aan het begin van zijn moordspel oogcontact maakt met een klein kind?

Naysmith's moorden en Harlands onderzoek zorgen voor de soort spanning die in het thrillergenre al vaker verkend is. Naysmith's innerlijke strijd is daarentegen vernieuwend, en zorgt voor de ware suspense in *Oogcontact*. Kiest Naysmith macht of liefde? Is hij alleen een monster, of bezit hij ook nog een greintje

menselijkheid? Het verrassende einde zal je ontgoocheld achterlaten – en je wel twee keer laten nadenken voordat je oog-

contact maakt met een voorbijganger.

FERGUS MCNEILL, OOGCONTACT, UITGEVERIJ DE FONTEIN, ISBN 978 90 261 3335 0 (€ 19,95)

ADVERTENTIE

De boeddhistische monnik en de topsporter hebben met elkaar gemeen dat ze, in rust, niet te snel ademhalen.

Zonder lichamelijke inspanning is een gezonde ademfrequentie namelijk vier tot acht keer per minuut. Veel mensen echter ademen continu sneller, tot meer dan twintig keer per minuut. Door kalmer te leren ademen krijg je juist energie! Daarbij bevordert de ademhalingsoefening een blijmoedig brein.

€ 15,- Uitgeverij Lucht
ISBN 978 9491 729 00 3

Volg ons nu ook op
 f Uitgeverij De Fontein
 t DeFonteinCrime

IJZINGWEKKEND THRILLERDEBUUT!

OOGCONTACT MAKEN KAN FATAAL ZIJN

'Een moorddadig goed debuut van deze app-ontwerper. De uitgever heeft de sfeer perfect aangevoeld met een dubbel omslag. Als je mij nog kunt verrassen na 25 jaar, ben je een heel grote.'

★★★★★ Arno Ruitenbeek op De Spanningsblog

ISBN: 978 90 261 3335 0 | € 19,95 | Uitgeverij De Fontein

Wat zou er zijn
gebeurd als
Engeland had
gecapituleerd
in 1940...

'Er zijn dit jaar weinig historische
romans verschenen die zo goed zijn.'
– *The Sunday Times*

f Uitgeverij De Fontein t @DeFonteinCrime

ISBN: 9789026134548
 Prijs €24,95
 Uitgeverij De Fontein

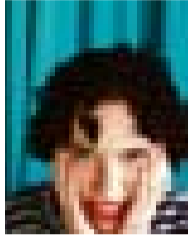

ADAPTATIE

Ik ben een vrouw van zestig

Soms voel ik me een andere doelgroep als ik een boek lees. Zo ging het ook met Stephen Kings *Joyland*. Het is een kruising tussen een goede chicklit voor oudere dames, een Pathé Blockbuster,

en een spannende aflevering van CSI New York.

Door Deborah Simon

King gebruikt simpele beeldspraken, inclusief bijsluiters. Hij zorgt

voor simpel maar doeltreffend vermaak. Het verhaal ontvouwt zich wat traag, maar na een stuk of honderd bladzijden word je meegezogen in zijn fantasie. Als u een King-fan bent, natuurlijk. Of als u meer dan twee keer per jaar stiekem naar de McDonalds gaat. Het is een kant-en-klaar-maaltijd-thriller. Alles is afgestemd, alles is begrijpelijk, alles is gedaan om de optimale spanningsboog te dienen.

Stel:

Ik ben een vrouw van begin zestig, ik verf mijn haar al jaren rood en heb opvallende paarse oogschaduw op. Ik hou van taarten van de Hema, en van de rookworsten. Ik heb al jaren een grote voorliefde voor BH's van Marlies Dekkers. Tegen beter weten in, want ik ben allang geen meisje van eenentwintig meer. Maar zo gedraag ik me graag. Ik drink Aroma

Rood om elf uur 's ochtends, en eet er structureel te veel Bokkepootjes bij. Daar moet ik al jaren wat aan doen. Maar dat wil ik niet, want mijn man is blij met me zoals ik ben. Ik hou zielsveel van hem.

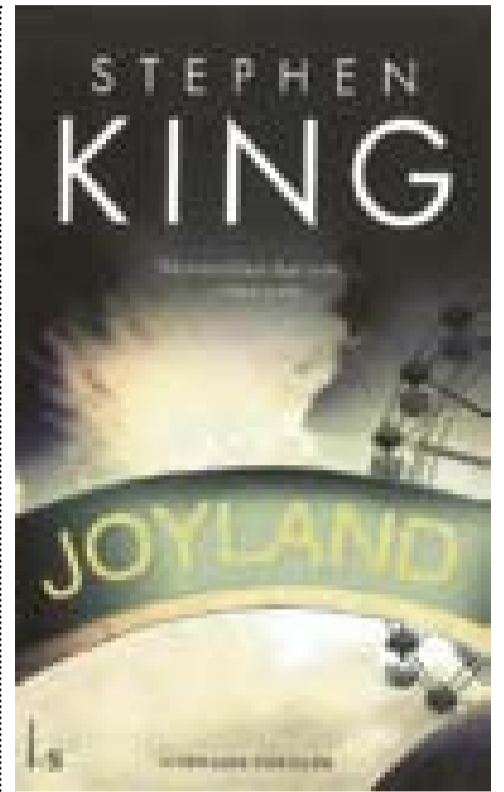
Ik ben met prepensioen, heb 40 jaar met veel plezier als kassajuffrouw bij de Albert Heijn gewerkt. Nu heb ik dus alle tijd om uit te slapen, uitgebreid een luxe bad te nemen, en natuurlijk het huishouden te doen. Daarna ga ik naar Blokker c.q. Xenos en koop ik prullaria in de uitverkoop. De geurkaarsen van Blokker zijn de beste van het land, en dan hou ik het meest van de Brise-geurkaars 'I love you'. Ik ga dan vaak terug naar huis in de striemende regen en de kou. Het is en blijft Nederland, nietwaar? De kou voelt als een deken van priemende ijsnaalden in mijn huid. Heel vervelend.

Na een stuk of honderd bladzijden word je meegezogen in zijn fantasie.

Ik heb *Joyland* meegenomen naar de sauna. Maria en ik hebben daar ons wekelijkse meidenuurtje. Marie is al dertig jaar getrouwd en heeft twee kinderen, waar ze niet over uitgepraat raakt. Tijdens haar enthousiaste getetter vraag ik me af wanneer Jonesy in *Joyland* een levensteken van Wendy krijgt. De arme jongen werkt zich in de rondte in het altijd drukke pretpark en krijgt maar geen antwoord van de liefde van zijn leven. De sfeer van het boek doet me denken aan mijn zesdaagse voordeelreis van Arke. Toen gingen we naar Coney Island, inclusief een sfeer van een vergane glorie-tijd.

Ik pak demonstratief *Joyland* erbij. Maria snapt mijn hint niet. Ik hoor van haar nieuwe 'het is een vuilnisbakke'-hond, haar plannen om nu eindelijk een Bed and Breakfast op te zetten, en haar cursus Feng Shui. Ik luister niet meer, ik wil weten wat er zich precies in het spookhuis afspeelt, en of Rozzie gelijk heeft. Net op het moment dat Maria aan me vraagt hoe het is lees ik hoe Jonesy een kind vermaakt en redt van een gewisse dood. Ik wil naar huis, en ik wil verder lezen.

Enmaal thuisgekomen geef ik onze vijftienjarige schildpadkat eten. Ik braad routinegewijs een tartaartje met gebakken aardappelen, en ik maak er een sla

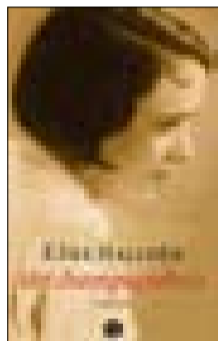

bij. Dit eten we altijd op woensdagavond, want mijn lieve mannetje vindt het zo lekker. Ik verheug me er nu al op om Stephen King mee naar bed te nemen: het boek is spannender dan ons gezamenlijke bedleven.

STEPHEN KING, JOYLAND, UITGEVERIJ LUITINGH SIJTHOFF, ISBN 978 90 245 5977 0 (€ 24,95)

PAS VERSCHENEN

HET CHAMPAGNEHUIS

Poppe, weduwnaar, gaat impulsief mee op een groepsreis naar Frankrijk. Tijdens een excursie naar het champagnehuis Cloët-Décieux verdwaalt hij. Poppe hoort gekerm vanuit een van de gangen. Het blijkt afkomstig

van een stervende man, de beroemde proefmeester Anselme Guidot. Hij is dertig jaar in dienst van het bedrijf en jeugdvriend van de vroegere eigenaresse Vivianne Décieux. Hij sterft door cyanidevergiftiging. De politie denkt aan zelfdoding, maar zijn kleindochter gelooft dat niet. Samen met Poppe zoekt ze een verklaring. Hun tocht brengt ze terug in de tijd van de Duitse bezetting tijdens de Tweede Wereldoorlog.

KARE HALLDÉN, HET CHAMPAGNEHUIS, UITGEVERIJ Q, ISBN 978 90 214 4655 4 (€ 22,50)

VIVA ESPAÑA

Anne Verhulst woont in Spanje, en werkt daar in een make-laarskantoor. Ze verhuurt een aantal Spaanse villa's. Ook in de liefde gaat het haar voor de wind, in de persoon van Daniël die haar materieel en immaterieel verwent. Maar het noodlot slaat toe wanneer ze een Nederlandse familie rondleidt in de Villa España: de kinderen van het gezin doen er een gruwelijke ont-

dekking. In de badkamer vinden ze een vastgebonden en geknevelde vrouw. Ze is de gehandicapte dochter van Anne's baas. De dader is spoorloos verdwenen. In de week daarop wordt in het kantoor ingebroken en doet de Spaanse FIOD een inval wegens mogelijke belastingontduiking. Wanneer Anne zelf op onderzoek uitgaat, komt het gevaar angstig dichtbij...

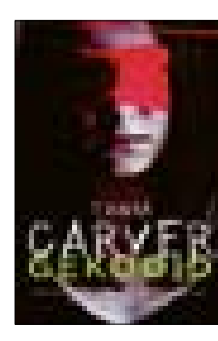
LINDA VAN RIJN, VIVA ESPAÑA, UITGEVERIJ MARMER, 978 94 606 8123 3 (€ 15,00)

S.E.C.R.E.T.

Cassie Robichaud werkt als serveerster in een café in New Orleans. Wanneer ze een achtergelaten notitieboekje leest, verandert haar leven voorgoed. De inhoud is gedurfd en opwindend en leidt haar naar S.E.C.R.E.T.: een geheim genootschap dat vrouwen helpt hun meest intieme seksuele fantasieën te laten uitkomen. Cassie begint aan een onvoorspelbare erotische reis: in tien stappen op weg naar seksuele bevrijding.

L. MARIE ADELIN, S.E.C.R.E.T., UITGEVERIJ ORLANDO, ISBN 978 90 229 6027 1 (€ 15,00)

GEKOOÏD

Gekooïd draait om inspecteur Brennan. Wanneer er in een kelder een doodsbang kind wordt aangetroffen in een kooi gemaakt van mensenbotten, wordt Brennan op de zaak

gezet. Al gauw komt hij een seriemoordenaar op het spoor, die zowel het kind als de kooi terug wil hebben... Dit angst-aan jagende verhaal werd geschreven door Tania Carver, het pseudoniem van het schrijversechtpaar Martyn en Linda Waites. Samen schreven ze onder andere de thriller *Insluiper*.

TANIA CARVER, GEKOOÏD, UITGEVERIJ DE FONTEIN, ISBN 978 90 261 3278 0 (€ 18,95)

NIEMAND WEET

Leo van 't Sant, werkzaam in het Sedna Wellness Centrum, wordt totaal onverwachts voor één dag tot manager gebombardeed. Op diezelfde dag vindt er een feestelijke opening plaats van het Hooibed Chalet. Alles verloopt vlekkeloos, totdat Leo een kolossale vrouw tegen het lijf loopt op de relaxweide. Haar verschijning roept herinneringen op aan zijn dikke pleegtante. Leo raakt in paniek en probeert alle sporen uit te wischen die hem met zijn jeugd en de afschuwelijke dood van zijn tante herinneren. Hierdoor worden er nieuwe ontdekkingen gedaan, die zijn handelen in een wel heel ander daglicht stellen.

GERDA CROUSET, NIEMAND WEET, UITGEVERIJ MARMER, ISBN 978 94 606 8134 9 (€ 15,00)

HET ZOMERHUIS

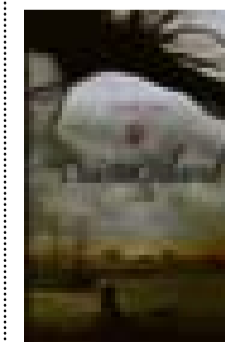
Eva heeft jarenlang niet aan haar broer en zus gedacht. Maar dan sterft hun moeder onverwacht. Eva ontmoet Anders en Maia op de begrafenis. Er is

niets veranderd en natuurlijk raken ze al snel verwickeld in een ruzie over de erfenis. Broer en zus willen het zomerhuis zo snel mogelijk verkopen. Eva wil dit onder geen beding. Ze gaat er halsoverkop naartoe, maar een paar dagen later arriveren Maia en Anders om voorbereidingen te treffen voor de verkoop. Ze kunnen niet anders meer en broer en zussen moeten de confrontatie met elkaar aan. Zullen ze elkaar ooit weer vinden?

ANNA FREDRIKSSON, HET ZOMERHUIS, UITGEVERIJ Q, ISBN 978 90 214 4730 8 (€ 19,95)

DUISTER EILAND

Het leven van de stokoude Cassandra lijkt plots interessant te worden wanneer ze wordt gebeld door professor Maddin. Zij is geïnteresseerd in haar levensverhaal, concreter: ze wil weten wie er zo op gebrand is Cassandra's naam uit de archieven te wisselen en waarom. Cassandra realiseert zich dat ze geen keus heeft en vertelt haar verhaal. Over het broeierige, met geesten bezaaide Zwarte Eiland waar ze opgroeide en over haar echtgenoten, die haar leven bepaalden.

SANDI TAN, DUISTER EILAND, UITGEVERIJ ARTEMIS, ISBN 978 90 472 0259 2 (€ 21,95)

DE KLEUR VAN DE HERINNERING

CARE SANTOS, DE KLEUR VAN DE HERINNERING, UITGEVERIJ WERELDBIBLIOTHEEK, ISBN 978 90 284 2516 3 (€ 19,90)

De ontdekking van een lijk in het 19de-eeuwse huis van kunstschilder Amadeo Lax leidt kleindochter Violeta tot de geheimen in het hart van deze familie op stand.

Zonder de balustrade met de stoffige plantenmotieven aan te raken, zet Violeta haar voet op de onderste traprede.

'Ik sta te popelen om het fresco te bekijken,' bekennt ze, en ze loopt naar boven. Violeta geeft het tempo aan, dat niet hoog ligt. Ze moet de bijzonderheden in zich opnemen, is verbijsterd over de staat waarin alles verkeert. Haar ontzetting rust echter niet op herinneringen, bijna niet althans. Ze was hier pas één keer eerder, als klein meisje, aan de hand van Modesto, haar vader. Ze herinnert zich de grote deur en de brede trap, een ernstig en betraand dienstmeisje, het licht dat gefilterd door de magnifieke gebrandschilderde ramen van de eerste verdieping naar binnen valt, de plechtige doods-kist voor de gebeeldhouwde open haard met daarin, alsof hij slaapt, haar grootvader Amadeo, een man die ze nauwelijks heeft gekend.

Nu, zesendertig jaar later, herhaalt

Violeta dezelfde weg.

De grote deur, de brede toegangstrap, de gang met mozaïek en het vakwerkplafond – de details en werkelijke afmetingen zijn nieuw voor haar en maken evenveel indruk op haar als destijds –, de grote salon, de imposante open haard, de beglaasde deuren naar de voormalige patio...

Ze komt aan in het centrum van haar oudste herinnering. Ze houdt ongeveer stil op de plek waar de doods-kist van Amadeo Lax stond. Ontsteld kijkt ze rond.

Het is Arcadio die iets zegt: 'Het moet hier in de goede tijd geweldig zijn geweest, toch?'

Violeta onthoudt zich van commentaar en loopt verder. Ze duwt tegen de deur die toegang geeft tot de voormalige patio. De onbeschadigde gebrandschilderde rui-

ten verbergen hun glans van vroegere tijden onder een grijze laag stof. Ze gaat het vertrek binnen en houdt haar ogen strak op de achterwand gericht, waar Teresa's vage uitdrukking haar een vreemd welkom heet. Het fresco schittert, ondanks zijn bedroevende staat. Het is nog altijd een overwel-digend werk, dat je de adem beneemt. Geschilderd in donkere tinten, met dikke, woeste stre-

ken, domineert de vrouwfiguur de ruimte volledig. Violeta kan zich haar niet herinneren van de vorige keer. Ze vraagt zich af of een kind een dergelijk werk gezien kan hebben zonder dat het enig spoor naliet. Of misschien kwam het door de omstandigheden: nadat ze die korte eer aan het lichaam van haar grootvader hadden bewezen, waren Modesto en zij

gehaast vertrokken, alsof ze allebei zo snel mogelijk weg wilden uit dat huis. Nu kan ze er niet naar kijken zonder diepge-roerd te zijn: de vrouw op het portret was tenslotte haar grootmoeder. Een afwezige grootmoeder, zoals de titel aangeeft, onbekend, over wie ze zich nooit iets heeft afgevraagd, over wie niemand ooit sprak, over wie bewust een deken van vergetelheid was uitgespreid. Violeta zegt niets. Haar stilte spreekt voor haar. En de schittering in haar ogen, die iets gemeen hebben met de ogen op het portret dat ze observeren.

DE JONGEN, DE VIOOL EN DE MEESTER

JULIE THOMAS, UITGEVERIJ KOK, ISBN 978 90 297 2191 2 (€ 19,95)

De jongen, de viool en de meester vertelt het mysterieuze verhaal van een kostbare viool die door de nazi's wordt ontvreemd van een Joodse familie. Het boek ligt medio september in de boekhandel.

Nieuw-Zeeland, februari 2008

Het was pikdonker in de concertzaal. Je kon een speld op de houten vloer horen vallen en vijfduizend mensen hielden vol spanning hun adem in. Plotseling verscheen er op het podium een grote lichtcirkel en Daniel Horowitz, veertien jaar oud, liep vanuit het donker naar het midden van het witte licht. Hij droeg een strak gesneden, zwart pak en een wit overhemd met een zwart vlinderdasje. In zijn linkerhand hield hij een viool, in zijn rechterhand een strijkstok. Even knip-perde hij snel met zijn ogen om ze aan het licht te laten wennen en zijn zenuwen te kalmeren. Het enige wat hij kon zien was een rij geheimzinnige gestalten in het donker, maar ergens in de zaal zat zijn vader, met net zo'n bonkend hart als Daniel. Een zweetdruppel liep over zijn gezicht. Hij veegde hem weg met de

manchet van zijn overhemd en haalde een paar keer diep adem om tot rust te komen.

De toneellampen lichtten op en ont-hulden achter hem een volledig orkest en de lange, indrukwekkende gestalte van de dirigent die op zijn verhoging stond, stokje geheven. De sfeer in de zaal was geladen en elk oor spitste zich. Na één drama-tische zwaai van de dirigerstok zette het orkest krachtig Paganini's 'Allegro Maestoso' in, het eerste deel van het vioolconcert in D-groot. De jongen wachtte ruim een minuut. Daarna draaide hij nog een laatste maal aan de schroef onder aan zijn strijkstok, legde de viool op zijn linkerschouder en hief zijn stok tot boven de snaren. De dirigerstok zwaaide omlaag en een krachtige, zelfbewuste noot klonk op. De

ogen van de jongen gingen dicht, zijn spanning was verdwenen. Zijn lange vingers vlogen over de ebbenhouten hals en de licht gebogen strijkstok betoverde het verrukte publiek. Daniel was zich van niets anders bewust dan de muziek en zijn slanke lichaam wiegde, terwijl de noten in golven over elkaar heen bui-telden. De dirigent stond half naar hem toegekeerd en hield hem bijna voortdurend in het

oog. Tegen het einde zweeg het orkest en speelde de jongen de complexe muziek, het ene ingewikkelde hoogtepunt na het andere, terwijl de emotionele reis naar een climax toewerkte.

Toen, zeventien fascinerende minuten later, viel het orkest hem nog een laatste keer bij. De laatste noot speelde Daniel met een zwierig gebaar. Hij gooide zijn

hoofd naar achteren, liet zijn armen langs zijn lichaam vallen en maakte een diepe buiging. Een seconde lang heerste er een eerbiedige stilte in de zaal, maar daarna stond het publiek als een man op en begon luid te applaudisseren en 'bravo!' te roepen.

BEWOGEN BESLUITEN

DEIRDRE ENTHOVEN, BEWOGEN BESLUITEN, UITGEVERIJ WERELDBIBLIOTHEEK, ISBN 978 90 284 2519 4 (€ 17,90)

Artsen, bankiers, rechters, generaals, politici, de jeugdzorg: in de media kunnen ze het zelden goed doen. Maar wat weten wij eigenlijk over de dilemma's waar deze professionals tegen aanlopen, en hoe ze hun keuzes maken? In *Bewogen besluiten* interviewt Deirdre Enthoven achttien mensen wier beslissingen grote consequenties hebben voor anderen, zozeer zelfs dat het soms over leven en dood gaat.

Hoe ver ga je om een topprestatie neer te zetten, en bijvoorbeeld olympisch goud te winnen? Kirsten van der Kolk (1975) vertegenwoordigde als lichtgewicht roeister Nederland tot drie keer toe op de Olympische Spelen. De laatste keer in Beijing, in 2008, won ze samen met Marit van Eupen goud in de dubbel-twee. Wat en wie moest allemaal wijken om zover te komen? Kwam zij ooit in de verleiding doping te gebruiken? Hoe ver ging zij met het trainen en uitputten haar lichaam om te kunnen excelleren? En wat had ze ervoor over om nog één keer op de Olympische Spelen te vlammen? Heel veel, zo blijkt al gauw.

'Op hoog niveau roeien vergt totale toewijding, zeven dagen per week intensief trainen. Jezelf telkens weer over een grens duwen, ergens doorheen gaan, soms tot kotsen aan toe. Kon ik dat fysiek nog wel aan? En misschien belangrijker: kon ik het mentaal nog wel aan? Zou ik weken van huis kunnen zijn zonder mijn kleine dochter Nike te zien? Zou ik het voor haar thuis allemaal zo kunnen organiseren dat er weinig tot niets in haar leven veranderde? En zou ik de strijd die tussen Marit en mij ongetwijfeld af en toe zou oplaaien nog wel trekken? Onze samenwerking kost nu eenmaal ook veel energie. En als ik dat allemaal al zou kunnen, zou ik dat dan ook echt willen? "Weet je dan niet meer hoe vaak je hier hebt zitten huilen?" wierp Pepijn tegen,

vergt. "We hebben nu een kind, het lijkt me geen goed plan," was zijn conclusie. Maar ik bleef onveranderd worstelen met de vraag of ik het niet toch moest doen. Er waren vooral heel veel tegenargumenten, maar toch, diep vanbinnen voelde ik dat ik dit heel erg graag wilde. En dat verlangen werd steeds sterker. Het dilemma zat hem er niet in dat ik niet wist wat ik moest kiezen. Ik wist *deep down* heel

goed wat ik wilde. De vraag was meer of ik alles zo kon regelen en organiseren dat mijn omgeving er ook achter zou staan, omdat ik vanaf het begin al wel vermoedde dat met name Pepijn niet meteen enthousiast zou zijn. Het is grappig hoe je geest op zo'n moment werkt. Natuurlijk kende ik de negatieve aspecten maar al te goed, maar in mijn herinnering werden de positieve ervaringen steeds prominenter. Met Marit was het toch ook vaak wel heel leuk geweest? Ik kan toch best alles rond Nike zo regelen dat er voor haar weinig verandert? Dat klonk in mijn hoofd. En ook over de trainingen dacht ik steeds luchtiger, over het zwoegen en de constante vermoeidheid die daarbij komt kijken. Alle haken en ogen ten spijt, in mijn hart had ik al besloten: ik ga ervoor.'

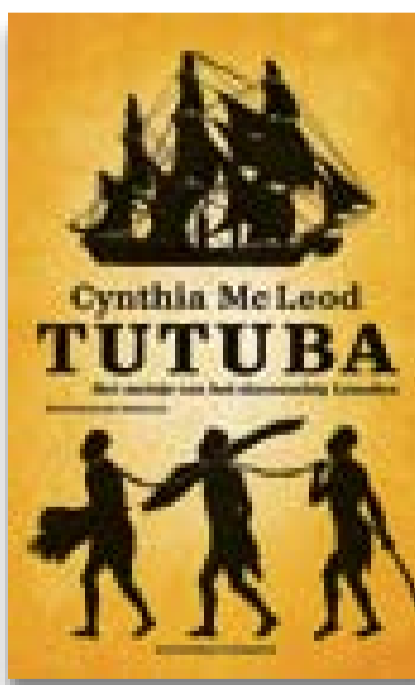
TUTUBA – HET MEISJE VAN HET SLAVENSCHIP LEUSDEN

CYNTHIA MCLEOD, UITGEVERIJ CONSERVE, ISBN 978 90 5429 357 5 (€ 13,00) (GEBONDEN), ISBN 978 90 5429 356 9 (€ 10,00) (PAPERBACK)

Twee dagen voordat ze gaat trouwen, wordt de vijftienjarige Tutuba geroofd en komt ze op het slavenschip de Leusden terecht.

Met de handen op de rug wandelde hij naar het voordek. Hij keek naar de kanonnen op de voorplecht; alle twaalf keurig gepoetst; hij had ze goddank niet een keer nodig had gehad. Op het voordek bleef hij weer even staan en keek naar het boegbeeld. Eigenlijk een vreemd boegbeeld; ook een vreemde naam voor een schip, Leusden. Waarom eigenlijk Leusden? De meeste schepen die hij kende, hadden namen van vrouwen. En zo voelde het voor een kapitein ook aan. Alsof het schip een vrouw was; soms een lieve vrouw, soms een koppige weerbarstige vrouw. Deze reis was de Leusden een lieve meegaande vrouw geweest; hij glimlachte en wandelde naar het achterdek. Hij zag daar de vier mannen liggen en de vrouwen onder het zeildoek. Hij had de hele reis niet een keer een vrouw gehaald, maar nu had hij behoefte aan een vrouw; hij moest toch maar eentje meenemen. Hij liep op het zeildoek, pakte de eerste de beste arm die hij vond

en trok de vrouw mee. Ze liep gedwee achter hem. Toen hij in zijn kajuit kwam en een kaars aanstak, zag hij dat het een heel jong meisje was. Het schepsel stond letterlijk te beven. Nou ja; een liefdesscène zou het heus niet worden; als ze deed wat van haar verwacht werd, was het vlug voorbij. Hij beval haar op bed te liggen en deed zijn schoenen uit. Vlug en zonder veel omhaal nam hij haar en toen het voorbij was, beduidde hij haar om op te staan. Ze keek hem angstig aan; hij bedacht dat hij haar natuurlijk iets moest geven. Wat gaf je aan zo'n schepsel? Hij graaide in zijn broekzak en haalde een munt te voorschijn. Het bleek een halve daalder te zijn. Dat was te veel, dacht hij. Hij

voelde nog eens in zijn zak; alleen een neusdoek, verder niets. Die munt was te veel, maar ja, het moest dan maar. Hij gooide het geld samen met de neusdoek op tafel en wenkte het meisje dat ze dat moest nemen en weggaan. Dat deed ze, ze pakte iets van de tafel, deed de deur open en verdween. Maar ze liet de deur openstaan en door de luchtstroom woei zijn kaars uit. Stomwicht, dacht hij, want hij moest nu opstaan om de deur dicht te doen. In het donker stootte hij zijn grote teen tegen het kistje. Au! Dat verdomde kistje! dacht hij terwijl hij zijn pijnlijke teen wreef en naar zijn bed strompelde. Op bed zittend en wrijvend aan zijn teen, dacht hij dat hij toch niet moest denken 'verdomd

kistje'. Als alles goed ging en de voortekenen niet bedrogen, had hij over een poosje zelf wel een kistje met goud. Met die prettige gedachte viel hij in slaap.

VOETTOCHT NAAR DE BINNENLANDEN VAN HET HUWELIJK

PETER VAN STRAATEN, VOETTOCHT NAAR DE BINNENLANDEN VAN HET HUWELIJK, ISBN 9789076168470 (€ 16,90)

Voettocht naar de binnenlanden van het huwelijk is een selectie van het beste proza van Peter van Straaten over relatieperikelen.

Het was slenterweer.

Hij stak het plein over en liep de winkelstraat in.

Bij de etalage van boekhandel De Wit stond hij lang stil en bekeek de uitgestalde boeken een voor een. Toen ging hij naar binnen, nam twee boeken van een stapel en liep ermee naar de kassa.

'Deze,' zei hij.

'Allebei?' vroeg het meisje achter de toonbank.

'Allebei.'

'Het zijn dezelfde,' zei het meisje, een beetje bevreemd.

'Weet ik,' zei Eduard, 'een voor het verlies.'

Het meisje sloeg het bedrag op de kassa aan.

'Ik heb een zuster,' zei Eduard, 'en daar is dat ene boek voor. Dat andere is voor mijzelf, om te controleren, want ik moet toch weten of het door de beugel kan wat mijn zusje leest?'

Het meisje bloosde als antwoord.

Je moet niet iedereen in de war maken, zei Eduard tegen zichzelf, toen hij met het draagtasje weer op straat stond, nu staat dat arme kind in die winkel te tobben over die rare vent met zijn zuster. Hij liep langzaam de winkelstraat uit, sloeg rechts af de gracht op, daarna links af de brug over en stapte een café binnen. Het was er stil. Alleen aan het eind van de bar zat een dikke man, die dromerig in de spiegel tegenover hem keek.

'Goedemiddag,' zei de kastelein, 'wat mag het zijn?'

'Vindt u het goed dat ik achter in uw taveerne wat ga zitten mijmeren? Ik zou daar graag een glaasje jonge jenever bij gebruiken.'

'Een jonge.' De man knikte, maar maakte geen aanstalten iets in te schenken.

Eduard wachtte.

'Gaat u maar zitten,' zei de kastelein, 'ik breng het wel.'

Eduard ging zitten, de jonge jenever werd gebracht en toen werd het weer heel stil. De dikke man aan de bar keek nog steeds in de spiegel van de tapkast. Eduard haalde een van de boeken uit het tasje en begon te lezen. Af en toe nam hij een minuscuul slokje uit zijn glas. De kastelein en de dikke man begonnen

een mompelend gesprek. Buiten, op de gracht, was er een opstopping van auto's, ergens verderop werd een vrachtauto uitgeladen. Er klonk het aanhoudende gebrom van stationair draaiende motoren. Eduard hoorde het geklik van naaldhakken, hij zag de flits van een zwarte jas langs het raam en meteen daarop stapte

Emilie binnen.

'Ik herkende je aan je stap,' zei Eduard.

'Dag Ee.'

'Dag Mieltje.'

Ze trok haar jas uit en ging tegenover hem zitten.

'Vertel eens,' zei ze, 'heb ik een beetje een goeie stap over me?'

'Jawel,' zei Eduard, 'hij klinkt heel kordaat.'

'Je moet toch ergens beginnen? Ik dacht, ik begin met een kordate stap, dan komt de rest vanzelf.'

'Wat wil je drinken?'

'Zal ik een sherry nemen? Wat drink jij daar, Ee?'

'Jonge jenever.'

'Dat is misschien ook wel aardig. Doe mij ook maar eens zo'n herenjenever.'

Eduard stond op en bestelde aan de bar twee jonge. Toen hij bleef wachten, zei de kastelein weer: 'Ik breng ze u wel.'

Eduard keerde terug aan het tafeltje en even later kwam de man met twee glaasjes jenever op een blaadje.

'Ziet u eens... twee jonge.'

'Maar dat ziet er heerlijk uit,' zei Emilie.

De kastelein glimlachte verbaasd en slofte terug naar de bar.

MIST OVER LONDEN

C.J. SANSOM, MIST OVER LONDEN, UITGEVERIJ DE FONTEIN, ISBN 978 90 261 3454 8 (€ 24,95)

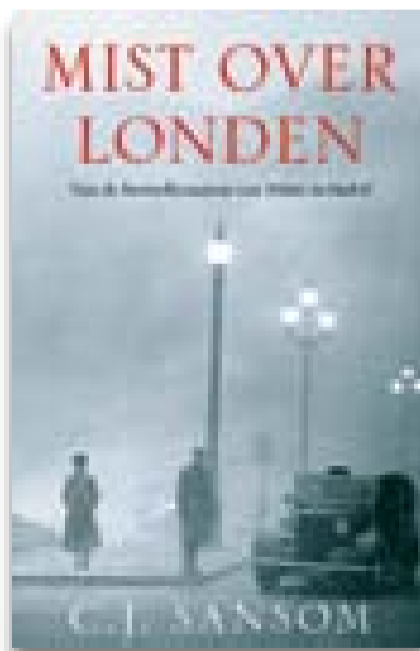
Londen, 1952. De stad ligt verscholen onder een dikke mist. Er zijn twaalf jaar verstreken sinds Engeland zich heeft overgegeven en de bevolking leeft onder de Duitse bezetter.

November 1952

Bijna alle passagiers in de ondergrondse naar Victoria waren, net als David en zijn familie, onderweg naar de herdenking van de gevallen van de Grote Oorlog. Het was een koude zondagochtend, en de mannen en vrouwen droegen zwarte of donkerbruine winterjassen. Ook de sjaals van de vrouwen waren donkergetint. Alleen de felrode klaprozen in ieders knoopsgat gaven kleur aan dit sombere palet. David hielp Sarah en haar moeder in een rijtuig. Ze vonden twee lege houten bankjes en gingen tegenover elkaar zitten.

David keek naar de droefgeestige gezichten om zich heen toen de trein ratelend wegreed van Kenton Station. Er waren betrekkelijk weinig oudere mannen bij – de meeste oorlogsveteranen uit de Grote Oorlog waren al in het centrum van Londen om zich voor te bereiden op

de parade. Zelf was David veteraan uit de tweede oorlog, het kortstondige conflict dat van 1939 - 1940 had geduurd, en dat afhankelijk van iemands politieke voorkeur de Duinkerke-campagne of de Jodenoorlog werd genoemd. David had in Noorwegen gevochten, en voor hem, net als voor de andere overlevenden van het verslagen Britse leger – een nederlaag die al kort daarna door de Britse overgave was gevolgd – was er geen plaats bij de herdenking. Ook de Britse soldaten die in de eindeloze conflicten in India waren gesneuveld werden niet officieel herdacht, een lot dat ze deelden met de gevallen in Afrika, waar de strijd na het Vredesverdrag uit 1940 was losgebarsten. De dodenherdenking had een politiek karakter gekregen: de slachtpar-

tij tussen Engeland en Duitsland van 1914 - 1918 mocht zich nooit herhalen. Engeland moest de bondgenoot van Duitsland blijven. 'Het is bewolkt,' zei Sarahs moeder. 'Ik hoop dat het niet gaat regenen.' 'Het loopt wel los, Betty,' zei David geruststellend. 'Volgens de weersverwachting blijft het droog.'

Op het volgende station stapten meer mensen in. 'Het is

drukker dan anders,' merkte Sarah op. 'Iedereen is benieuwd naar de koningin, denk ik.'

'Ik hoop dat we Steve en Irene kunnen vinden,' zei Betty zorgelijk.

'Ik heb afgesproken bij de loketten op Victoria,' zei Sarah. 'Het komt wel goed, maak je geen zorgen.'

David keek naar buiten. Hij verheugde

zich er niet op om de middag met zijn schoonzus en haar man door te brengen. Irene was best aardig, al kletste ze je de oren van het hoofd, maar David had een enorme hekel aan Steve, een arrogante gladjakker met fascistische sympathieën. Hij zou moeten proberen om zijn mond te houden, zoals gewoonlijk.

Naast het spoor zag David rijtjeshuizen, zwartgeblakerd door roet. Uit de schoorstenen kringelde grijze rook omhoog, wasgoed hing te drogen in de achtertuinen. De straten waren verlaten. In de etalage van een kruidenier pal tegenover hem hing een bord met de tekst: wij accepteren voedselbonnen.

Met een schok kwam de trein weer in beweging, maar een eindje verder stonden ze opnieuw stil, dit keer in de tunnel. David zag zijn spiegelbeeld in het donkere raam, de onderste helft van zijn hoofd weggedoken in de dikke jas. Een bolhoed bedekte zijn krullende zwarte haar. Hij had een glad gezicht met regelmatige trekken, zonder rimpels, waardoor hij er jonger uitzag dan vijfendertig.

VERHALEN UIT HET KINDERZIEKENHUIS

MARIËTTE MIDDELBEEK, VERHALEN UIT HET KINDERZIEKENHUIS, ISBN 978 94 606 8146 2 (€ 15,00)

In *Verhalen uit het kinderziekenhuis* vertellen artsen van het Wilhelmina Kinderziekenhuis over wat ze tijdens hun werk meemaken. Van ieder verkocht boek is 2 euro bestemd voor de nieuw te bouwen kinder-intensive-care van het Wilhelmina Kinderziekenhuis.

DVD

Judith Witmond
medisch-assistente ambulante zorg
kinderlongpoli

Op de kinderlongpoli staat een kast met allerlei leuks. Ballonnen, petjes, boekjes – we hebben altijd wel iets weg te geven. Niet dat ik de hele dag sta uit te delen, maar zo nu en dan vind ik dat een kind wel iets extra's heeft verdiend. Zo ook de achtjarige Rosa. Ze zit al een tijdje in de wachtkamer, maar het spreekuur loopt uit. Ik zie haar hier regelmatig, zij en haar zusje hebben allebei last van hun luchtwegen. 'Duurt lang hè?' zeg ik als ik naar haar toe loop. 'Maar ik heb hier een dvd, mis-

schien is het iets voor je. Er staat een workshop rappen op.' Rosa begint te stralen. Dat is zeker iets voor haar. Ze is altijd bezig met muziek en dans. 'Je mag hem hebben,' zeg ik, 'maar dan wil ik de volgende keer wel een voorstelling!' Beloofd.

Twee weken later is ze terug, en komt ze haar belofte inlossen. 'Let op!' zegt ze, waarna ze een hele show weggeeft op de gang. Mijn collega's, andere patiënten en ik staan met open mond te kijken. Na afloop oogst Rosa groot applaus.

Een paar jaar later. Rosa komt weer op de poli. Glunderend. 'Ik heb een rol in een grote musical', vertelt ze trots. Ik lach. Die dvd was aan haar wel besteed.

GIRAF

Ellen
Hoogduin-Willemsen
medewerkster
radiologie

Geen kind gaat voor z'n lol naar het ziekenhuis. Van een gesprek met de arts tot bloedprikken en van een operatie tot een scan: voor een kind is het allemaal behoorlijk spannend. Om de bezoeken zo aangenaam mogelijk te maken, is overal

over nagedacht. Op radiologie hebben we een enorme variatie aan 'beloningskaartjes'. Kleine kaartjes met leuke figuurtjes erop waarvan onze patiëntjes er na een onderzoek eentje mogen uitzoeken. Hoe vaak ze ook komen, ze krijgen er zelden genoeg van. Bovendien hebben we ons best gedaan om de afdeling zo leuk mogelijk te maken. Ons röntgen-apparaat ziet eruit als een giraf, veel minder eng dan zo'n groot, grijs apparaat waar een

kind dan onder moet gaan liggen. Vandaag maken we een foto bij de vierjarige Isa. Ze werkt prima mee en als we klaar zijn zegt mijn collega: 'Nu mag je een beloningskaartje uitzoeken.' Maar Isa heeft andere plannen. 'Mag ik op de giraf?' Mijn collega is even in verwarring gebracht. 'Hoe bedoel je?' 'Een rondje rijden', verduidelijkt ons patiëntje. 'Op de giraf.' Mijn collega kijkt even verbaasd, maar glimlacht dan. Het apparaat is groot en stevig en Isa is een licht meisje, dus waarom niet? 'Kom maar.' Ze tilt het meisje op de rug van de 'giraf' en rijdt een klein rondje door de kamer. Isa heeft de grootste lol. Na een paar minuten staat ze weer op de grond. Ze kijkt haar moeder aan. 'Wanneer komen we hier weer?'

DOE JE OOGJES MAAR DICHT

KATE BANKS EN GEORG HALLENSLEBEN, DOE JE OOGJES MAAR DICHT, UITGEVERIJ MIDDERNACHT PERS, ISBN 978 90 7225 975 2 (€ 13,50)

"Als je je oogjes dicht doet, kun je een heleboel vogels zien in alle kleuren van de regenboog," zegt mama tijger. "Misschien kun je dan wel vliegen."

Kleine tijger strekt zijn pootjes uit. "En als ik nou val?" vraagt hij. "Dan ben ik er om je op te vangen," zegt mama tijger.

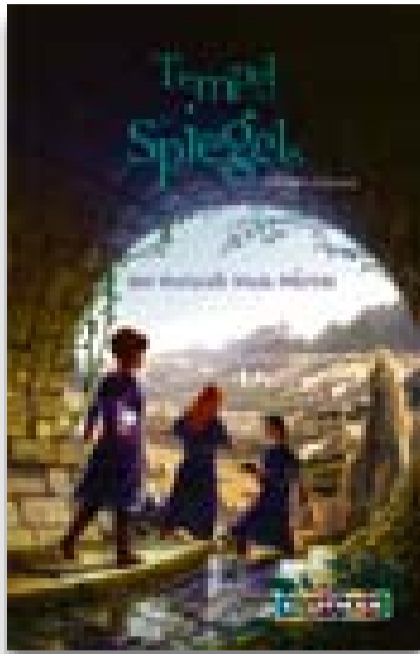
DE WRAAK VAN MIREN

MIRJAM GIELEN, DE WRAAK VAN MIREN, UITGEVERIJ KLUITMAN, ISBN 978 90 206 2472 4 (€ 14,95)

De wraak van Miren is het tweede deel van de avontuurlijke trilogie *Tempel van de Spiegels*. Sybilla, Catalí en Marthe hebben de Maanspiegel terug, maar de Zonnespiegel is nog steeds verdwenen. De vriendinnen laten de tempel achter zich en gaan op zoek naar de antwoorden op hun vragen én naar de Zonnespiegel.

Sybilla pakte haar tas en propte haar mantel erin. 'Neel!' riep Marthe, maar Catalí pakte een tweede tas. 'Ze heeft gelijk. We moeten weg. Nu! Als vrouw Noomi straks bij ons komt kijken, is het te laat.' Marthe aarzelde nog even, maar volgde toen het voorbeeld van de anderen. 'Pak niet te veel in,' zei ze. 'We zullen het zelf moeten dragen, want we kunnen nooit bij de stal met de paarden komen zonder opgemerkt te worden. We zullen te voet moeten gaan. Leg de dekens zo dat het net lijkt of je gewoon in je bed ligt. Met een beetje geluk denkt vrouw Noomi dat we al slapen en heeft ze niet door dat we weg zijn.' 'Wat een geluk dat Babata en Shaheen bij Ximen zijn,' zei Catalí. 'Hij zal goed voor

ze zorgen. Misschien kunnen we nog een berichtje...' Ze stopte toen ze vlakbij een geluid hoorde. Zou dat vrouw Noomi al zijn? 'Geen tijd voor berichtjes,' siste Marthe. 'Ben je klaar, Syb?' Sybilla's gezicht zag bleek, maar ze knikte vastberaden. Ze hees haar tas op haar rug en verbeet de pijn die dat opleverde. Haar hart bonsde in haar oren. Ze haalde diep adem. 'Ik laat me door niemand meeslepen naar Darcia. Laten we gaan.' Marthe opende de deur van de kamer. Het kleine gangetje erachter was donker en stil. Aan de ene kant leidde een deur naar de Tempelhal. Daar kwam wat licht door een kier en ze hoorden er iemand lopen. Aan de andere kant was een buitendeur. Ze liepen er op hun tenen naartoe en Catalí opende hem heel voor-

zichtig. Buiten was niemand, alles leek veilig. Hun gezichten waren in het maanlicht wit als sneeuw. Ze keken elkaar onzeker aan. Waar moesten ze nu heen? Naar links? Naar rechts? Marthe dacht na. Ze had hier haar hele kindertijd gewoond, maar dat was al jaren geleden. Het tempeltje lag midden in de stad. In de muur die als een beschermende ring om de huizen heen lag, zaten een aantal poorten, die 's nachts waarschijnlijk allemaal bewaakt werden. Ze haalde diep adem. Moesten ze zich in de stad zelf verstoppen? Maar waar dan? Ze waren nergens veilig. Zelfs niet als ze de stad uit konden. Rondom Abdera lagen alleen kale heuvels met hier en daar een kleine boomgaard en velden met graan. Ze zouden overal zichtbaar zijn, van verre al. Of toch niet? Haar gezicht klaarde op.

Ze wenkte de anderen. 'Hier kunnen we erin,' wees Marthe. 'Hier begint de schacht. We zullen langs een ladder naar beneden moeten klauteren.' Ongelovig staarden Catalí en Sybilla naar het pikzwarte gat in de grond. Dat kon ze niet menen... 'Ik hoop dat de ladder nog goed is,' zei Marthe zorgelijk, terwijl ze op de grond ging zitten en haar benen in de gapende ruimte stak. 'Deze ingang wordt zo te zien niet veel meer gebruikt. Als het kanaal zelf maar goed onderhouden wordt. Soms stort het in...' 'Ik word hoe langer hoe blijer met je idee,' kreunde Catalí. Ook Sybilla keek argwanend en maakte nog geen aanstalten om Marthe te volgen. 'Maar wat willen jullie dan?' siste Marthe. Haar hoofd stak nog net boven de grond uit. 'We kunnen ons nergens anders verstoppen. Niet in de stad en zeker niet erbuiten. Geloof me, ik heb hier vroeger heel veel gespeeld. Ik weet wat ik doe.'

Geronimo Stilton

Het Dromenlabyrint

Uitgeverij De Wakkere Muis, ISBN 978 90 8592 232 2 (€ 17,95)

Spranka en Saturno verlieten de Ridderzaal en gingen naar buiten om een wandeling te maken over de brede lanen in de tuin van de Ridderburcht.

'Op het Dolende Eiland woonde een jonge fee die de geheimen van het eiland bewaakte. Haar naam was Anemoon,' zei Spranka ernstig.

'Was?' herhaalde Saturno. 'Is haar dan iets overkomen?'

'Sinds een paar dagen hebben we niets meer van haar vernomen', antwoordde ze.

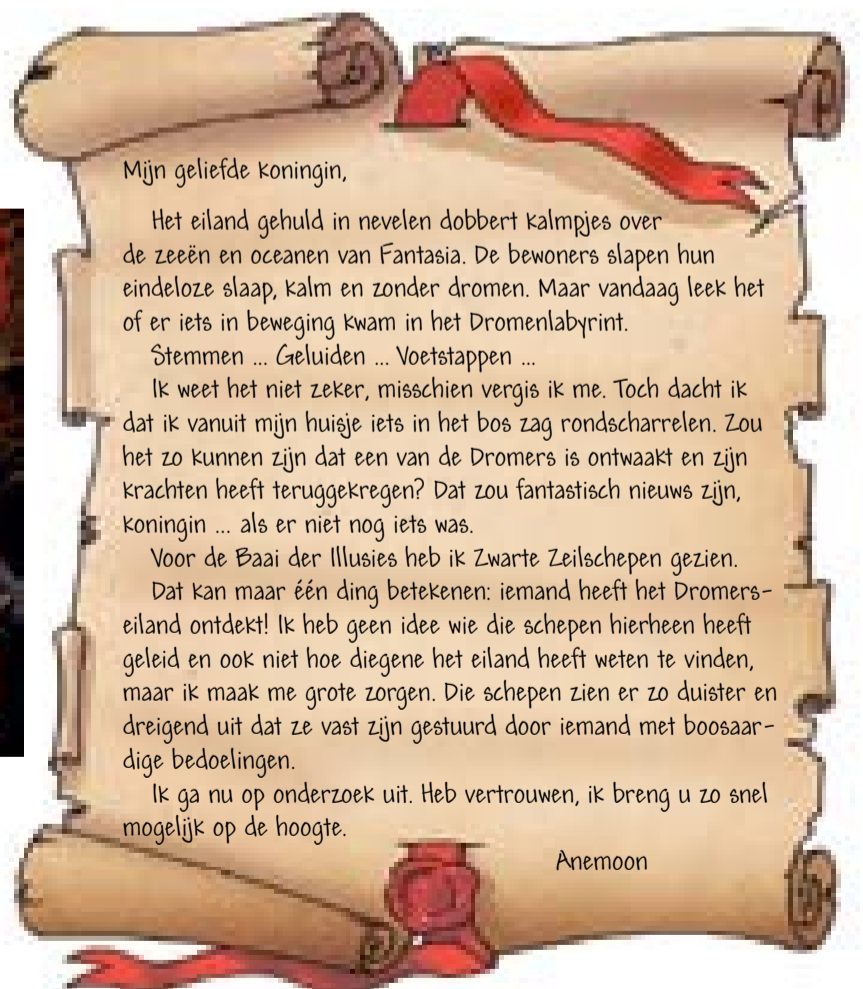
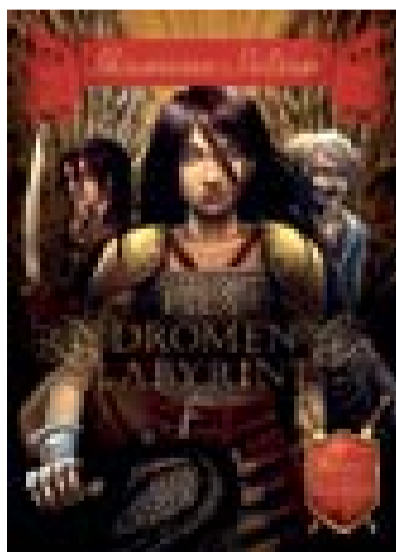
'Bedoel je soms dat ze ... verdwenen is?'

'Vlak voordat ik op reis ging, ontving Florina een verontrustende boodschap, juist van Anemoon.

De fee hield de Feeënkoninkin met brieven op de hoogte van wat er op het eiland gebeurde. Meestal was het rustig op het eiland, maar de laatste tijd was er iets vreemds aan de hand.'

Spranka gaf Saturno een perkamentrol. 'Dit is die brief van Anemoon. Lees zelf maar.'

Ongeduldig rolde de elf het perkament open.

Mijn geliefde koningin,

Het eiland gehuld in nevelen dobert kalmjes over de zeeën en oceanen van Fantasia. De bewoners slapen hun eindeloze slaap, kalm en zonder dromen. Maar vandaag leek het of er iets in beweging kwam in het Dromenlabyrint.

Stemmen ... Geluiden ... Voetstappen ...

Ik weet het niet zeker, misschien vergis ik me. Toch dacht ik dat ik vanuit mijn huisje iets in het bos zag rondscharrelen. Zou het zo kunnen zijn dat een van de Dromers is ontwaakt en zijn krachten heeft teruggekregen? Dat zou fantastisch nieuws zijn, koningin ... als er niet nog iets was.

Voor de Baai der Illusies heb ik Zwarte Zeilschepen gezien.

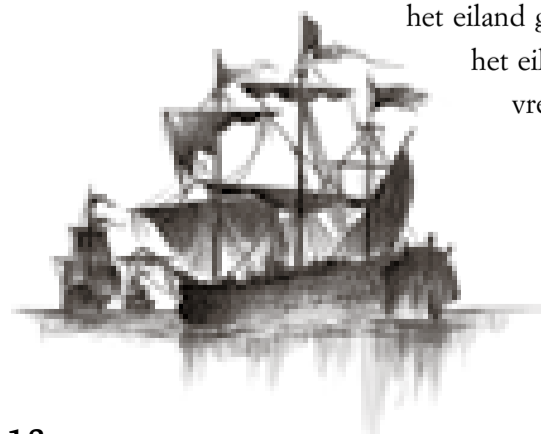
Dat kan maar één ding betekenen: iemand heeft het Dromers-eiland ontdekt! Ik heb geen idee wie die schepen hierheen heeft geleid en ook niet hoe diegene het eiland heeft weten te vinden, maar ik maak me grote zorgen. Die schepen zien er zo duister en dreigend uit dat ze vast zijn gestuurd door iemand met boosaardige bedoelingen.

Ik ga nu op onderzoek uit. Heb vertrouwen, ik breng u zo snel mogelijk op de hoogte.

Anemoon

Saturno had de brief in één ruk uitgelezen. 'Ik kan vandaag nog vertrekken', verklaarde hij vastberaden.

Maar Spranka schudde haar hoofd. 'Nee, jij mag niet zelf gaan.' Saturno keek haar aan, hij had een akelig voorgevoel ...

BESPEKING

Raadselachtige samenzweringen

Mickey Bolitar is nieuw op school. Nadat zijn vader is overleden bij een auto-ongeluk en zijn moeder in een ontwenningkliniek zit, woont hij nu bij zijn oom Myron in een andere stad. Maar in de eerste weken op zijn nieuwe school beginnen al meteen spannende dingen.

Sinds het familiedrama waarbij Micekys vader is overleden, is Mickey erg eenzaam. Hij woont dan wel bij zijn oom Myron, maar het contact met zijn oom verloopt niet echt soepel. Gelukkig hebben ze een ding gemeen: basketbal. Oom Myron speelde in zijn vroege jaren op hoog niveau en Mickey probeert ook een carrière te maken in basketbal. Als nieuweling op school heeft hij nog niet zoveel contact gemaakt met andere leerlingen. Maar met een paar klasgenoten vormt hij een vriendengroep. Ema, het meisje met de zwarte kleding en zwarte make-up, wordt een van zijn beste vrienden. Hij vertelt haar alles. Spoon, een jongen die in het echt Arthur heet, hoort ook bij het groepje. Zoals het de meeste tienerjongens vergaat wordt ook Mickey verliefd op het mooiste meisje van de klas: Rachel. Hij probeert zijn uiterste best voor haar te doen. Wanneer er iets vreselijks met haar gebeurt, komen Mickey en zijn vrienden in actie. Op een nacht wordt Rachel neergeschoten en haar moeder komt bij het schietincident zelfs om het leven. Mickey, Spoon en Ema besluiten uit te zoeken waarom Rachel is neergeschoten en waarom haar moeder dood is. Dan blijken de vrienden ook in een complot te zitten. Ze zijn onderdeel van de samenzwering waardoor dit allemaal is gebeurd. Ze

zoeken het tot op de bodem uit. Maar dit gaat niet zonder levensgevaarlijke situaties. Mickey probeert zichzelf en zijn vrienden koste wat kost te beschermen en de daders te pakken. Hij heeft alleen geen idee waar hij moet beginnen. Dan is er ook nog het gekke oude vrouwtje dat bij hem in de buurt woont: het vleermuisvrouwtje. Ze heeft Mickey een foto gegeven van een soldaat uit de oorlog. Een soldaat met een uniform van de Waffen-SS. De man komt Mickey wel heel erg bekend voor. Maar de man op de foto en de man die Mickey in gedachten heeft, kunnen niet dezelfde zijn. Het vleermuisvrouwtje heeft ook informatie over zijn vader. Wat heeft het vreselijke ongeluk met zijn vader hiermee te maken? En welke rol speelt hij hier zelf in? Het zijn niet bepaald zaken waar een tienerjongen zich mee bezig hoort te houden. School en basketbal gaan ook nog gewoon door. Toch weet Mickey uiteindelijk alles te ontrafelen, maar misschien is hij zelf nog wel het meest verbaasd over de uitkomst.

Nu of nooit is een spannende jeugdthriller die je vanaf moment één in zijn greep heeft. Harlan Coben weet de scènes op een bloedstollende manier neer te zetten. Het leven van Mickey zit vanaf de eerste bladzijde vol actie, spanning en heldhaftigheid. Een echte aanrader voor tieners die niet terugschrieken voor wat sensatie.

HARLAN COBEN, NU OF NOOIT, UITGEVERIJ BOEKERIJ, ISBN 978 90 225 6618 3 (€ 16,95)

COLUMN

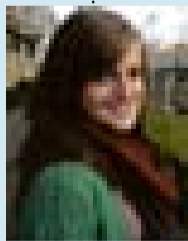
Elk begin is moeilijk

Je hebt het idee dat je in het diepe wordt gegooid. Wellicht is dat ook wel zo, want het was *Klaar voor de start...* en mijn redacteurschap Jeugd was begonnen.

Zoals gewoonlijk zit het leven vol momenten van vallen en opstaan. Van fouten leert men, wordt dikwijls gezegd. Dat geldt ook voor een redacteur Jeugd. Gelukkig kan ik samenwerken met Meie Otten. Samen namen we plaats in de startblokken. Alles stond op papier, het werk kon beginnen.

Maar geen succes zonder obstakels. Een begin maken aan mijn carrière als redacteur Jeugd bleek wat inspanning en tijd te vergen. Ik moest mijn hoofd er goed bij houden en de eindstreep in het oog blijven houden. Want iedereen die begint, wil het goed doen en een goede indruk achterlaten op de lezers. Ik heb voor ieder wat wils uitgezocht: iets voor de allerkleinsten, voor kinde-

ren die leren lezen en voor tieners. Deze editie staat óók in het teken van een van de leukste weken van het jaar: de Kinderboekenweek. Uitgeverijen, boekhandels en bibliotheken halen alles uit de kast om er ook dit jaar een mooie week van te maken.

Daarom in deze septembereditie alvast een tipje van de sluier. Zet de leukste evenementen alvast in je agenda, en de mooiste boeken op je verlanglijstje!

Het zijn drie mooie pagina's geworden vol jeugdboeken, kinderboeken en natuurlijk de Kinderboekenweek. Al met al ben ik als redacteur Jeugd erg tevreden over mijn eerste editie. Zonder hard werken kom je nergens en volgens mij heeft het uiteindelijk zijn vruchten afgeworpen. Elk begin is moeilijk maar gaandeweg leert men. De edities hierna zullen alleen maar beter worden, dat is een belofte.

SANNE WOLTERS

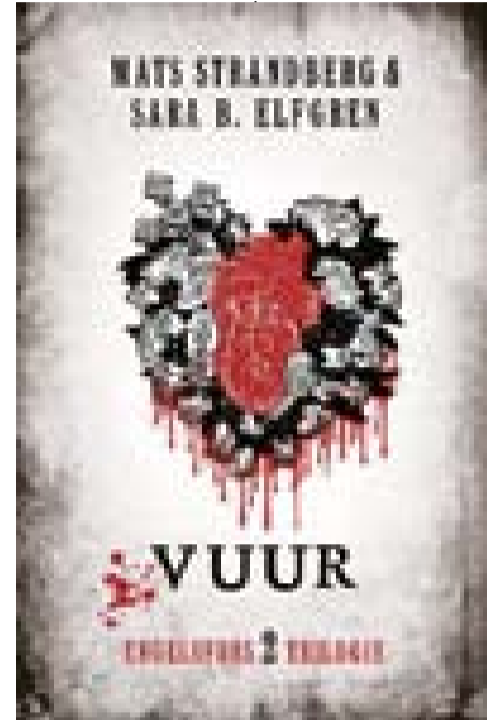
UITGELICHT

Engelsfors 2: Vuur

In het eerste deel *Cirkel* hebben we de vijf uitverkorenen leren kennen. Minoo, Rebecka, Vanessa, Anna-Karin, Linnéa en Ida ontdekten in dit deel dat ze bijzondere gaven hebben.

op de magische gemeenschap, zich er ook nog eens mee bemoeien. De meiden denken dat er een apocalyps aan zit te komen en dat zij de Uitverkorenen zijn. Hoe denkt de Raad hierover? Alsof ze het

Zij blijken de uitverkorenen te zijn om het eeuwenoud Kwaad, dat in Engelsfors huist, te verslaan. Deel twee begint in een nieuw schooljaar. De meisjes beginnen aan hun tweede jaar in de bovenbouw van het gymnasium. Na een zenuwslopende zomer waarin ze hebben afgewacht wat de volgende stap van de demonen zou zijn, staan ze voor een nieuw avontuur. Onverwachts verschijnt een machthebbende organisatie op het toneel, zitten de demonen hier achter? Dan komt De Raad, die toezicht houdt

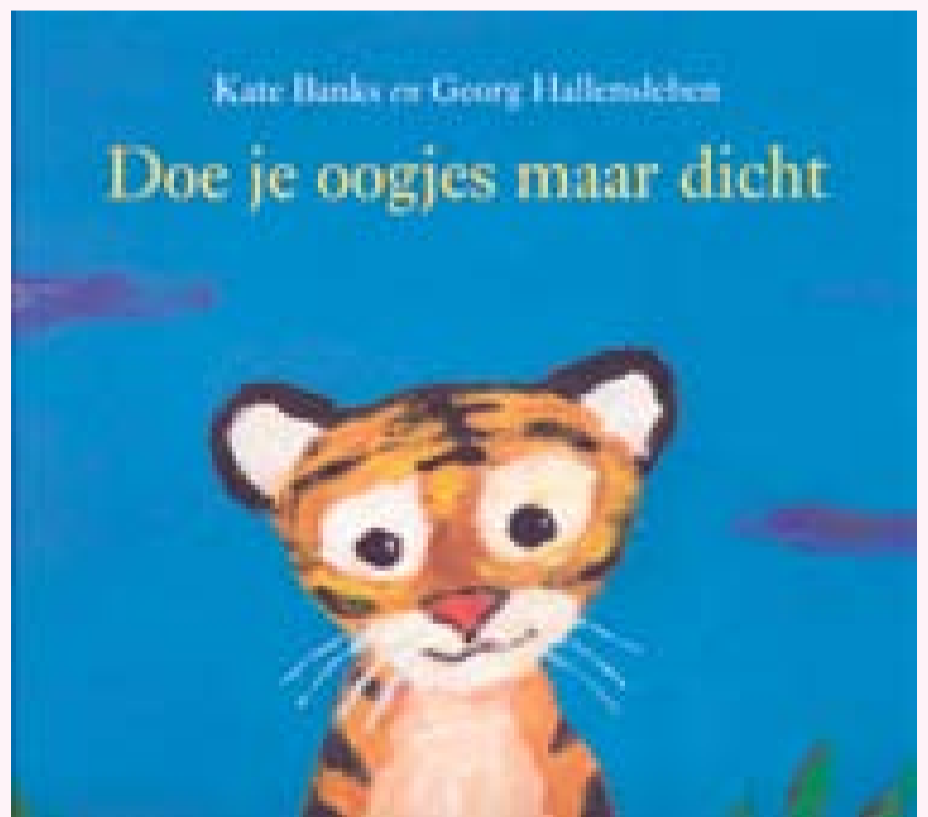

MATS STRANDBERG EN SARA B. ELFGREN, ENGELSFORS 2: VUUR, UITGEVERIJ A.W. BRUNA, ISBN 9789400501478 (€19,95)

nog niet moeilijk genoeg hebben, hebben de meisjes ook nog eens te kampen met persoonlijke problemen. Het blijven natuurlijk tienermeisjes die ook van alles beleven op de middelbare school. In het tweede deel *Vuur* uit de *Engelsfors trilogie* staan vriendschap, liefde en magie weer centraal. Maar de naderende apocalyps speelt ook een grote rol in dit boek en zorgt uiteindelijk voor drastische veranderingen...

ADVERTENTIE

Het is nooit te laat voor een boek van Middernacht Pers!

“Doe je oogjes maar dicht, kleine tijger,” zegt mama tijger, “ga maar lekker slapen.”

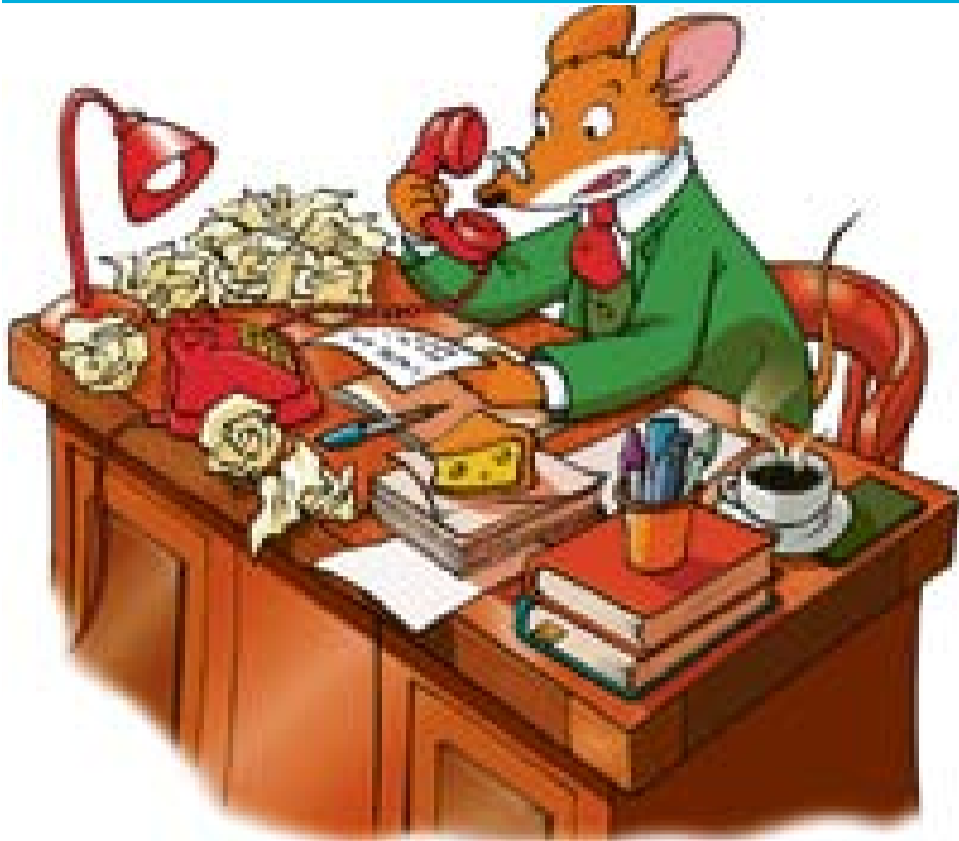
Maar kleine tijger wil zijn oogjes niet dicht doen. “Dan kan ik de lucht niet meer zien... het is donker... ik ben bang...” Gelukkig is mama tijger vlakbij om hem in alles gerust te stellen.

Een warm juweeltje voor het slapen gaan.

Middernacht Pers
www.middernachtpers.nl

UITGELICHT

De heks van Eb en Vloed

Na de overwinning op de Prins zonder Naam lijkt het erop dat er een periode van rust en vrede aanbreekt in het pas herenigde Grote Rijk. Maar schijn bedriegt! Het begint allemaal met een nachtmerrie van Kalea, de Koraalprinses, waarna er al snel meer tekenen van naderend onheil volgen. De Wijze Koning weet meteen wat er aan de hand is en vertelt zijn dochters wie de vijanden zijn: de Grauwe Heksen. Zeven gevaarlijke en vastberaden toverkollen, die niet zullen rusten voor ze de

vijf delen van het rijk alsnog ten val hebben gebracht. De eerste aanval komt van Diluvia, de Heks van Eb en Vloed, en richt zich vooral op het vredige Rijk van het

Koraal. Om het offensief van de heks en haar afschrikwekkende Monstematrozen af te weren, zal veel doorzettingsvermogen nodig zijn, maar ook sluwheid en moed. De Wijze Koning, zijn vijf dochters en hun vertrouwelingen trekken moedig ten strijde.

THEA STILTON, DE HEKS VAN EB EN VLOED, UITGEVERIJ DE WAKKERE MUIS, ISBN 978 90 859 2231 5 (€ 15,95)

PAS VERSCHENEN

NIJNTJE TEKENT: ETEN EN DRINKEN

Nijntje helpt je om een tekening te maken. Gebruik de vormen uit het boek om te beginnen. Je kunt daarna natuurlijk nog je eigen creaties toevoegen. In het boek staan kersen, een ijsje en een kan met thee. Wat kun je nog meer bedenken?

NIJNTJE TEKENT: ETEN EN DRINKEN, UITGEVERIJ MERCIS, ISBN 978 90 564 7574 1 (€ 7,95)

VANDAAG GAAN WE TROUWEN

Stijn en Sterre hebben vandaag een heel bijzonder feest. Wat hebben ze mooie kleren aan. Er is veel bezoek, er speelt een band en er is een supergrote taart. Wat is er toch aan de hand? Nou, papa en mama gaan vandaag trouwen.

ANNEMARIE BON EN MARJOLEIN KRIJGER, VANDAAG GAAN WE TROUWEN, UITGEVERIJ THE HOUSE OF BOOKS, ISBN 978 90 443 3991 8 (€ 9,95)

GETIPT

Krullen en blubber-shampoo

Kalle woont bij zijn moeder zonder zijn vader. Daarom verzint hij er maar eentje. Als hij met zijn moeder op vakantie gaat, ontmoet hij Kimberley. Hij gaat met haar zwemmen in een rivier met blubbershampoo, snoekpoep en kikkerstront.

Terwijl hij haar vertelt over zijn droomvader, groeit bij zijn moeder het besef dat ze met Kalle moet praten over zijn echte vader.

KRULLEN EN BLUBBERSHAMPOO, UITGEVERIJ DE FONTEIN, ISBN 978 90 261 3284 1 (€ 13,99)

GETIPT

Een kriebelsjaal voor Kleine Uil

Kleine Uil heeft een nieuwe sjaal van mama gekregen. Hij is alleen veel te lang en veel te oranje. Bovendien kriebelt hij heel erg. Kleine Uil probeert zijn kriebelende oranje lange sjaal kwijt te raken. Lukt het hem en wordt mama niet boos? Beleef het kriebelsjaalavontuur met Kleine Uil in *De kriebelsjaal van Kleine Uil*.

TATYANA FEENEY, DE KRIEBELSJAAL VAN KLEINE UIL, UITGEVERIJ THE HOUSE OF BOOKS, ISBN 9789044339116 (€ 12,95)

KINDERBOEKENWEEK

REDDERS IN NOOD

Papa Wapper en Spruitje beleven samen met het rode wagentje een nieuw avontuur. De kinderboerderij heeft niet genoeg geld meer om te blijven bestaan. Vader en dochter Wapper vinden dit zo erg dat ze alles op alles zetten om de kinderboerderij te redden. Als blijkt dat de burgemeester iets te maken heeft met de zaak, schakelen ze de koningin in. Uiteindelijk weten ze door pizza's te bakken en met behulp van de koningin de kinderboerderij te redden.

MARIANNE BUSSE EN RON SCHRÖDER, PAPA WAPPER REDT DE KINDERBOERDERIJ, UITGEVERIJ THE HOUSE OF BOOKS, ISBN 9789044340747 (€ 14,95)

Zet alvast in je agenda!

Tijdens de Kinderboekenweek zijn er verschillende activiteiten en evenementen in boekhandels en bibliotheken bij jou in de buurt. In de volgende editie vind je de uitgebreide Kinderboekenweekagenda.

2 OKTOBER – KINDERBOEKENFESTIVAL

De feestelijke opening van de Kinderboekenweek, die op woensdag 2 oktober van start gaat. In Theater de Maaspoort in Venlo is deze dag veel te zien en te doen. Er zijn veel leuke sportieve en creatieve activiteiten en drie theatervoorstellingen. Tijd: 13:00-17:00 uur. Voor meer informatie: www.maaspoort.nl

6 OKTOBER – NIJMEEGS KINDERBOEKENFEEST

Dit feest kent veel hoogtepunten: Harmen van Straaten, de schrijver van het Kinderboekenweekgeschenk, komt langs. Voor alle voetballiefhebbers en fans van Koen Kampioen is er De Grote Koen Kampioenshow. Verder kun je heel de middag knutselen, luisteren naar verhalen, sportieve spellen doen en er worden voetbalclinics gegeven door trainers van N.E.C.! Tijd: 14:00-17:00 uur. Voor meer informatie: www.nkbf.nl

12 OKTOBER – LUNCHEN MET LOES RIPHAGEN

Polare Rotterdam organiseert in de Kinderboekenweek een lunch met niemand minder dan Loes Riphagen! Loes zal tijdens de lunch voor de kinderen tekenen. Dus kom allemaal gezellig eten en tekenen op zaterdag 12 oktober. Tijd: 12:00 uur. Voor meer informatie: www.polare.nl

13 OKTOBER – DE KINDERBOEKENMARKT

De Kinderboekenweek wordt al jaren afgesloten met de Kinderboekenmarkt in het stadhuis in Den Haag. Het thema van dit jaar is *Klaar voor de Start*. Geniet heel de middag van auteurs, illustratoren, workshops, optredens en muziek. Zorg dat je klaar bent voor de start op zondag 13 oktober! Tijd: 11.00-17.00 uur. De toegang is helemaal gratis.

Klaar voor de start!

Het thema van de Kinderboekenweek van dit jaar is Sport en Spel met als motto *Klaar voor de start!* Het belooft een mooie week te gaan worden vol (sportieve) boeken en leuke activiteiten. Als je je favoriete boek uitzoekt bij de boekhandel krijg je het Kinderboekenweekgeschenk van Harmen van Straaten cadeau. Hij schreef *Je bent super...Jan!* speciaal voor de Kinderboekenweek. Voor de jongere kinderen

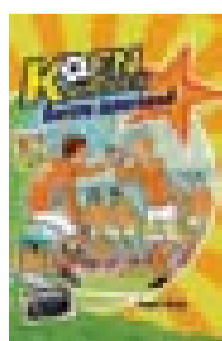
is er het speciale Kinderboekenweek Prentenboek. Het boek is dit jaar van de hand van Loes Riphagen en heet *Zzz...*, over het dromen van een belangrijke voetbalwedstrijd! Voor €5,- heb je al een exemplaar.

In de bibliotheek bij jou in de buurt kun je als bestaand lid of als nieuw lid het sportboekje *Klaar voor de start!* Boeken scoren met sporthelden gratis meene-

men. Hierin vertellen fanatieke topsporters over hun favoriete boeken en over hun sportbeleving toen ze jong waren. Ook vind je in het boek tips om zelf een favoriete sport te ontdekken. Maar dat is nog niet alles: de bekende sporters geven ook boektips over de sport die ze beoefenen. Sport is niet alleen leuk om te doen maar ook leuk om over te lezen. *Klaar voor de start?* Op naar de bibliotheek en boekhandel!

KINDERBOEKENWEEKTIPS

KOEN KAMPIOENS EERSTE INTERLAND

Koen is gescout. Hij is uitgenodigd voor de selectie van Oranje onder 13. In de brief die hij krijgt staat dat hij grote kans maakt om te debuteren in Oranje. Wat zou dit geweldig zijn! Koen wil niets liever dan een jeugdinterland spelen in Engeland. Maar eerst moet hij zich bewijzen op het tweedaagse trainingskamp...

FRED DIKS, KOEN KAMPIOEN. EERSTE INTERLAND, UITGEVERIJ KLUITMAN, ISBN 978 90 206 6924 4 (€ 8,95), LEEFTIJD: VANAF 9 JAAR.

VASCO HET VOETBALVARKENTJE

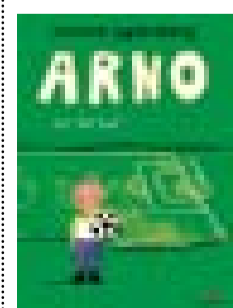

Matteo krijgt voor zijn verjaardag een varkentje. Het varkentje heet Vasco en is erg speciaal. Matteo houdt erg van voetballen,

maar Vasco weet hier maar weinig van. Gelukkig gaat het voetbalvarkentje wel mee op zoek naar echte voetbaltegenstanders. Vasco en Matteo beleven samen de mooiste voetbalavonturen.

EDWARD VAN DE VENDEL EN ALAIN VERSTER, VASCO HET VOETBALVARKENTJE, UITGEVERIJ DE EENHOORN, ISBN 978 90 583 8856 8 (€ 12,95), LEEFTIJD: 0-6 JAAR.

ARNO EN DE BAL

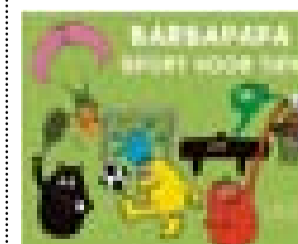

Arno krijgt een nieuwe bal van zijn ouders. Het is een echte wedstrijdbal! Arno is heel erg blij maar moet wel voorzichtig doen met de bal als hij ermee naar buiten gaat. Tijdens een

potje voetbal houdt Arno zijn mooie nieuwe bal stevig vast. Uiteindelijk durft Arno tegen de bal te trappen en maakt hij heel veel nieuwe vriendjes.

YVONNE JAGTENBERG, ARNO EN DE BAL, UITGEVERIJ RUBINSTEIN B.V., ISBN 9789047606772 (€ 12,95), LEEFTIJD: 4-6 JAAR.

BARBAPAPA SPORT VOOR TIEN

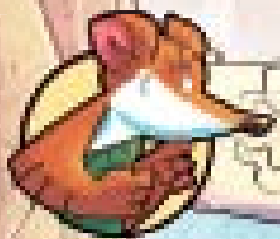
De Barbapapa's gaan sporten. Maar is heel de familie wel zo sportief? Voor deze soepele wezens lijkt

elke sport een eitje maar niet elke Barbapapa is even sportief. Zo doet een familielid aan alle sporten mee en een ander zit heel de tijd langs de kant. De Barbapapafans kunnen in dit boekje ontdekken wie de echte sportieliefhebbers zijn!

ANETTE TISON EN TALUS TAYLOR, BARBAPAPA SPORT VOOR TIEN, GOTTMER UITGEVERS GROEP, ISBN 978 90 257 5444 0 (€ 9,95), LEEFTIJD: 0-6 JAAR.

Geronimo Stilton

OERKNAGERS

PRIJSVRAAG

Hoe heten de voorouders van Geronimo Stilton?

- A. Familie Stiltonkaas
- B. Familie Stilton
- C. Familie Stilstone

Stuur je antwoord + je naam en adres voor 10 oktober naar info@dewakkeremuis.nl en maak kans op het nieuwe boek *Klaar voor de start! De Oerlympische Spelen*. Winnaars krijgen automatisch bericht.

© 2013 Atlantyca SpA. All rights reserved.

www.geronimostilton.nl

Kluitman is klaar voor de start!

De leukste hockeyserie van Nederland

€9,95

KOEN KAMPIOEN
Eerste Interland

Al meer dan 350.000 Koen Kampioenboeken verkocht!

€8,95

KLUITMAN

kluitman.nl

LEIDERSCHAP ONDER VUUR

MARCO KROON, LEIDERSCHAP ONDER VUUR, UHB UITGEVERS, ISBN 978 90 820036 0 4 (€ 18,95)

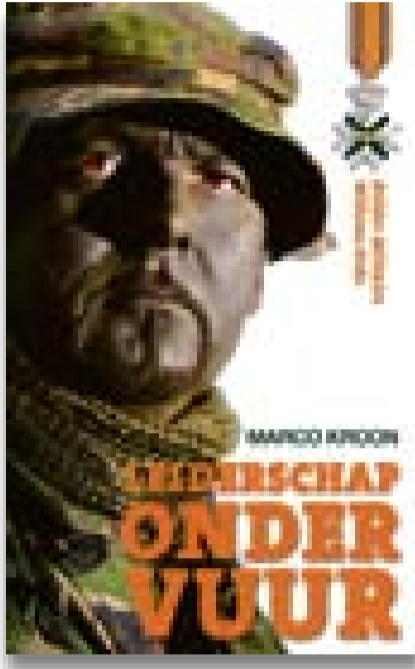
Kapitein Marco Kroon is drager van de Militaire Willems-Orde. Hij kreeg deze onderscheiding voor moed, beleid en trouw als commandant van een peloton van het Korps Commandotroepen in Afghanistan. In *Leiderschap onder vuur* deelt Marco Kroon voor het eerst zijn persoonlijke ideeën en overtuigingen. Beschrijvingen van zijn gevechtservaring geven het kader voor zijn leiderslessen.

De langste nacht

'These mist covered mountains
Are a home now for me
But my home is the lowlands
And always will be'
Uit: *Brothers In Arms, Dire Straits (1985)*

Het was 12 juli 2006, de laatste opdracht voor ons Viper-peloton in de Chora-vallei, Afghanistan. Ons doel: het creëren van *freedom of movement*. Maandenlang hadden we samen met het AUSSAS-peloton, onze Australische collega's, verkenningen uitgevoerd en High Value Targets gelokaliseerd. Waar zat de vijand, met hoeveel en hoe sterk

was ze? Het terrein was bergachtig, met begroeiing langs de beken. Muurtjes, trappetjes, huisjes en hutjes waren opgetrokken uit dezelfde klei waarop we stonden; het was een Efteling-gebied zonder sprookjes. We kenden dit terrein minder goed dan onze tegenstanders. Bij al onze operaties gingen we steeds voorzichtig voorwaarts, van dorp naar dorp, tot we op de vijand stuitten. Of beter gezegd, zij op ons, want we waren niet uit op contact. Zodra we werden aangevallen was het zaak om zo snel en zo goed mogelijk het gevecht af te breken, veilig terug te keren naar kamp en onze bevindingen aan het hoger echelon te rapporteren. Deze operatie, Operatie Chitag, zou anders zijn. Als een speerpunt zouden

we door de vijandelijke linies trekken, kinetisch erin gaan. De volgende ochtend haalde een grotere groep ons dan in een soort rupsbeweging in. We gingen op de vijand af. Gevechtcontact was zeker. De operatie was zorgvuldig voorbereid, de juiste nacht was uitgekozen. Hoe goed alles ook leek te zijn doorgenomen, een ding wisten we niet: of we met z'n allen zouden terugkomen. De mannen beseften dat. Kort voor vertrek

keken we naar een compilatie van beelden uit eerder missies en luisterden we naar *Brothers in Arms*, van Dire Straits. Het was een afscheid. *Freedom of movement* creëren was weliswaar ons doel, maar zonder woorden stelden we ons er nog een: thuiskomen. We keken elkaar in de ogen, drukten elkaars hand. Toen,

zwijgend, liepen we naar de auto's. Het dorp Chora, *the white compound*, was ons verzamelpunt. We kenden deze plek goed, want het was al vaker bevochten. Vanuit hier zouden we vertrekken. Ons einddoel lag vervolgens nog twintig kilometer dieper in vijandelijk gebied. We zaten tegen de avondschemer en wachtten tot het nacht werd. Iedereen rustte uit voor de actie en ging slapen op de klei. Mij lukte het niet. De adrenaline pompte te hard en steeds weer ging ik in mijn hoofd na of ik aan alles had gedacht en alle risico's had afgedekt. Een groot deel van mijn denken bestond uit piekeren. Was de beslissing juist om te voet te gaan? Waren de voorraden goed verdeeld, was het terrein afdoende ingeprent? Het was per slot van rekening onbekend guerrillaterrein. Om mijn gedachten stop te zetten, stond ik op en maakte nog één keer een foto van de slapende mannen.

www.leiderschapondervuur.nl

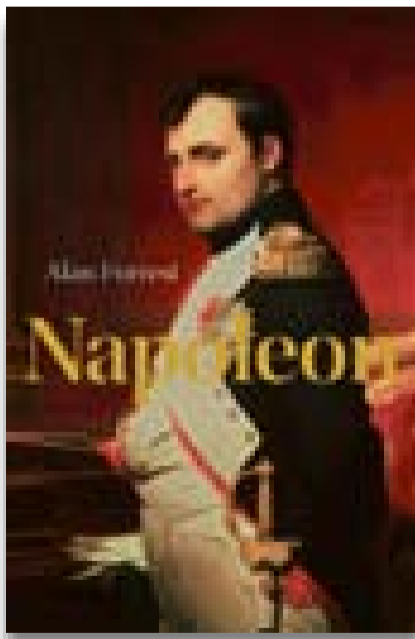
NAPOLEON

ALAN FORREST, NAPOLEON, HISTORISCH NIEUWSBLAD/VEEN MEDIA, ISBN 978 90 857 1372 2 (€ 29,95). VERTALING: ROB HARTMANS

**Wij soldaten weten, dat een schip rond middernacht,
Hem deed ontsnappen aan zijn bewakers snode hand;
Sindsdien doolt hij dag na dag, vormod, versmacht,
Eenzaam en opgejaagd door zijn geliefde land.**

De Slag bij Waterloo was een gelijkwaardige confrontatie en een veldslag waarin Napoleon opnieuw zijn kwaliteiten als bevelhebber en strateeg toonde. Hij begreep maar al te goed dat dit een strijd op leven en dood was, dat hij om te overwinnen deze veldslag moest winnen, en zijn belangrijkste doelstelling na het treffen bij Quatre-Bras was de Britten aan te vallen voordat zij de kans hadden zich aan te sluiten bij de Pruisen van Blücher. De Fransen begonnen de veldslag met een frontale aanval, geleid door Napoleons broer Jérôme, op de rechterflank van het Britse leger, die bij de versterkte boerderij van Hougomont stond opgesteld. Tegelijkertijd gaf Napoleon het bevel voor een infanterieaanval op de Britse hoofdmacht die zich bij La Haie Sainte bevond. Beide manoeuvres werden met een zeker elan uitgevoerd,

maar slaagden er niet in de vijand te verdrijven, zodat een derde aanval noodzakelijk was. Dit was een cavaleriecharge onder aanvoering van de dappere maar eigenzinnige Ney. Ook deze aanval werd afgeslagen door de Britse carrés. De Britten hadden ferm standgehouden. Vanuit Napoleons optiek was het echter erger dat maarschalk Emmanuel Grouchy, die hij er met 30.000 man op uit had gestuurd om Blücher op te sporen en vast te pinnen, er niet in slaagde het Pruisische leger te lokaliseren. En hoewel Grouchy zich binnen gehoorsafstand bevond van de veldslag die op dat moment woedde, hield hij zich rigide vast aan zijn opdracht in plaats van terug te keren en de Franse aanval te versterken met verse troepen. Was de

nederlaag de schuld van Grouchy – wat Napoleon tijdens zijn ballingschap op Sint-Helena inderdaad verkondigde – of had de strategie van de keizer zelf gefaald? Wat ook precies de oorzaak was, het bleek een fatale blunder, want toen Blüchers troepen uit de rook en de mist van het slagveld opdoemden en naast het Brits-Nederlandse leger hun gewicht in de strijd gooiden, was voor Napoleon het

spel uit. De geallieerden behaalden alles behalve een gemakkelijke overwinning. Integendeel, beroemd is Wellingtons uitspraak dat 'je in je hele leven nog nooit een dubbeltje zo op z'n kant hebt gezien'. De Fransen verloren eervol. De Keizerlijke Garde leverde op memorabele wijze slag, de cavalerie viel met flair aan en de verliezen van de vijand waren ver-

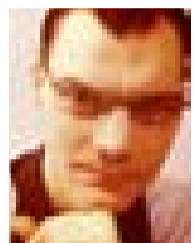
schrikkelijk. Waterloo was namelijk een werkelijk moordende veldslag, waarbij ongeveer 200.000 man elkaar te lijf gingen op een beperkte ruimte van ongeveer vijf vierkante kilometer. Volgens de meest betrouwbare cijfers bedroegen de verliezen van Wellingtons leger 3500 doden, 3300 vermisten en ruim 10.000 gewonden, terwijl de Pruisen ongeveer 1200 doden te betreuren hadden – en dat allemaal op één dag. Maar ondanks Napoleons tactische vaardigheden verloor hij de veldslag, en daarmee zijn keizerlijke ambities.

www.historischnieuwsblad.nl

ZWANENZANG

In hart en nieren een optimist

Het nieuws van het overlijden van Maarten van Roozendaal was niets minder dan een schok voor zijn fans. Hoewel begin dit jaar bekend werd dat hij ongeneeslijk ziek was, kwam zijn dood alsnog onverwacht en vooral

ongewenst: de wereld heeft een Maarten van Roozendaal nodig.

Door Roel Weerheijm

Eenmaal heb ik Maarten van

Roozendaal ontmoet en bij die gelegenheid misdroeg ik me als een lastige fan. Teveel verheugd door het feit dat ik hem dan eindelijk in levende lijve zag. Maarten lachte om mij, en dronk en rookte intussen door. En terecht.

Hij had veel ideeën en een aantal ervan bleef in de la liggen. Toch wilde hij één ervan tot een succes maken: hij wilde een aantal door hem bewonderde kunstenaars (cartoonisten, dichters, schrijvers, liedjesboeren) een werk laten maken dat geïnspireerd was op een van zijn eigen liedteksten.

Toen bleek dat zijn einde naderde, kwam dit project als eerste bij hem op: voor ik doodga, wil ik dit boek afmaken. Er zat ineens haast achter.

Maar het is gelukt en, zoals de titel verdraagt, het is 'om te janken zo mooi'. De toevalligheid van zijn dood, die hooguit enkele weken na de presentatie van het

boek bij Maarten van Roozendaal op bezoek kwam, geeft er een diepe dimensie aan. Gelukkig heeft geen van de deelnemende kunstenaars zich gericht op de naderende dood, op afscheid.

Wat in alle terugblikken op zijn leven en werk ontbrak, was dat Maarten van Roozendaal in hart en nieren een optimistische en hoopvolle kunstenaar was. Dat lijkt vreemd, gelet op zijn soms zwarte, sarcastische teksten, op de slechte afloop van veel verhalen, op de ellende die hij de personages in zijn liedjes aandoet.

Maar hij hield van de mensen over wie hij schreef. Hij hield van zijn publiek en van zijn spel. Hij liet mensen soms van hun lelijkste, meest onbeholpen kant zien omdat dat nu eenmaal deel van het leven is. We zijn allemaal weleens onbeholpen en lelijk. We zijn allemaal weleens onhandig en onvolmaakt. We maken fouten. We zeggen meestal niet wat we echt bedoelen. We worden ouder en weemoedig en we hebben het moeilijk met sommige herinneringen. We kunnen ons vervreemden van onze naasten en we hebben moeite met de dood.

Het leven kan uitermate moeilijk zijn. Maarten van Roozendaal ironiseerde die zwaarte met een precieze combinatie van spot, oprechte betrokkenheid en zelfrelativering. Hij liet zien dat het allemaal zo erg niet is. Zijn liedjes gaan bij uitstek over de charme en schoonheid van de lulligheid. Het leven kan tamelijk hopeloos zijn, maar we kunnen er altijd om lachen.

MAARTEN VAN ROOZENDAAL

Ondanks alles schijnt in zijn teksten altijd de zon.

De laatste zin van de inleiding van *Om te janken zo mooi* vat zijn houding wellicht het beste samen: 'Mensen, wat ben ik nieuwsgierig!'

Ondanks alles schijnt in zijn teksten altijd de zon.

Ik zou willen dat ik dat tegen Maarten van Roozendaal had gezegd, destijds. Ik kwam helaas niet verder dan de obligate opmerking dat ik een fan ben van zijn

werk. Hij lachte, en dronk en rookte intussen door.
MAARTEN VAN ROOZENDAAL, OM TE JANZEN ZO MOOI, UITGEVERIJ NIEUW AMSTERDAM, ISBN 978 90 468 1590 8 (€ 14,95)

RECENSIE

Het menselijk lichaam als stralend middelpunt

Voor anatomie en wetenschap is het anno 2013 erg moeilijk om de handen nog op elkaar te krijgen: hoe het menselijk lichaam eruit ziet, is intussen wel bekend. Toch weet wetenschapper Hugh Aldersey-Williams met *Anatomie* opnieuw de nieuwsgierigheid in het menselijk lichaam te wekken.

Aldersey-Williams beschrijft hoe de wetenschap door de eeuwen heen kennis over het menselijk lichaam vergaarde, weerlegde en aanscherpte. Maar hij zoekt ook uit hoe de interesse in het menselijk lichaam terugkeert in andere delen van de maatschappij. Het boek laveert tussen emotionele waarde en rationele ontwikkelingen.

'De anatomische les van dr. Nicolaes Tulp' is het uitgangspunt. Aldersey-Williams zag het schilderij van Rembrandt in het Mauritshuis in Den Haag. Wat is hier gaande?, vroeg hij zich af. Wie of wat is het onderwerp van het schilderij? Rembrandts schilderij, concludeert hij, heeft niet dr. Tulp of zijn leerlingen als onderwerp, maar het menselijk lichaam. Rembrandt is een schilder in wiens werk, net zoals bij Caravaggio, Da Vinci en Michelangelo, het lichaam centraal staat.

Zo ook bij Shakespeare. De worsteling met het lichamelijke bij Hamlet: 'Wordt het belichaamde zelf begrensd door de fysieke uitersten van het lichaam?' Het bloed dat een centrale rol speelt in MacBeth. De corpulente aanwezigheid van Falstaff en de vleselijke beschimpingen die hij moet ondergaan.

De mens is het centrum van zichzelf.

De mens is altijd de maat van alle dingen geweest. Landschapskenmerken en gebouwen zijn vaak naar lichaamsdelen vernoemd. Wetenschappers als Virtuvius rekenden de mathematische samenhang van het lichaam

voor. De obsessie met het lichaam is van alle tijden en dat is niet verwonderlijk: de mens is het centrum van zichzelf.

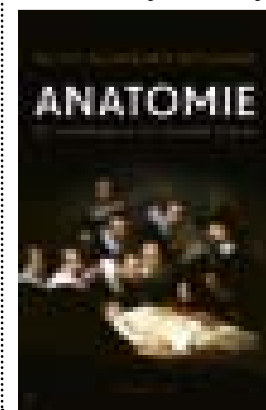
Die persoonlijke betrokkenheid bij het lichaam was niet alleen het uitgangspunt van veel kunst, maar natuurlijk ook van wetenschappers die het lichaam onderzochten.

Wilhelm Röntgen, die de röntgenstraling ontdekte en een pioniersrol in de medische wetenschap vervulde, maakte een röntgenfoto van de hand van zijn vrouw,

inclusief de ring om een van haar vingers. Het samensmelten van rationele wetenschap met emotionele betrokkenheid is een duidelijk punt in *Anatomie*. Dat blijkt ook uit de gouden platen die via de Pioneer 10 en de Pioneer 11 de ruimte in zijn geschoten: wetenschappelijke overmoed en een welkom aan eventueel buitenaards intelligent leven met als stralend middelpunt het

menselijk lichaam.

Het hinken tussen twee onderwerpen – de geschiedenis van de anatomische wetenschap versus de geschiedenis van het menselijk lichaam als thema van kunst en samenleving – maakt het boek bij vlagen chaotisch. Hoewel het boek een keurige indeling op lichaamsdelen heeft, komt het ongestructureerd over omdat Aldersey-Williams onophoudelijk met wetenswaardigheden blijft strooien. Menigeen zal eens in de zoveel tijd wat namen op moeten zoeken of passages terug moeten lezen. Maar gestructureerd of niet, het enthousiasme voor de onderwerpen maakt veel goed. Het lichaam is immers altijd dichtbij en tegelijkertijd is en blijft het een van de grootste mysteries.

HUGH ALDERSEY-WILLIAMS, ANATOMIE, UITGEVERIJ THOMAS RAP, ISBN 978 94 004 0326 0 (€ 24,90)

RECENSIE

Waar hangt mijn penis uit?

LEESWAARSCHUWING: Indien u niet gediend bent van seksuele, seksistische of anderszins expliciet lichamelijke termen, verzoek ik u onderstaand artikel links te laten liggen.

“Zo lang ik mij kan herinneren ben ik oprecht geïnteresseerd in een bepaald soort ‘ongepaste’ zaken, en een geheim heb ik daar nooit van gemaakt.” Zo begint *Waar hangt mijn penis uit?* van Jesse Bering. Hij is een erg succesvolle columnist. Dat is goed te merken aan zijn joviale en springerige schrijfstijl. De spanningsboog van een heel boek breekt hem her en der op. Daarbij verliest hij zich geregeld in meligheid. Zo stelt hij al in de eerste alinea van de inleiding dat hij als twaalfjarige jongen meisjes in verlegenheid bracht door tegen hen over zijn gekromde erectie te praten, en onderbreekt hij het verhaal van een man met een seksuele voorkeur voor paarden met de zin ‘En dan dacht u dat u problemen had...’

Dergelijke grappig bedoelde formule-

ringen en terzijdes komen vaker voor in *Waar hangt mijn penis uit?*. En dat is jammer. Het boek heeft de potentie om toegankelijk en informatief uit te wijden over de “geheimen” van je lichaam en, specifiek, je voortplantingsorganen. (Van

Wie na deze recensie nog geen genoeg heeft, is er helemaal klaar voor.

échte geheimen lijkt nauwelijks nog sprake, al weet Bering je nog geregeld te verrassen, en het kan geen kwaad om weer wat stof van je biologische kennis af te blazen.) Het is bij tijd en wijle een semi-puberaal relaas waarin de schrijver het soms vooral grappig lijkt te vinden

seksistische woorden op te schrijven. Desondanks biedt het boek genoeg interessante leesstof. Hoe we moeten omgaan met mensen die door hersenletsel met allerlei beperkingen moeten leren leven, is een veel breder bediscussieerd onderwerp dan hoe we moeten omgaan met mensen die juist allerlei begrenzings van zich afwerpen door hersenletsel. Over mensen die bijvoorbeeld het syndroom van Klüver-Bucy krijgen en hyperseksualiteit ontwikkelen, denken we maar weinig na. Enkele andere kwesties: de relatie tussen seksualiteit en geloof – aan de ene kant de restricties van gelovigen op seks, aan de andere kant de stellingname dat gelovigen meer kinderen krijgen dan niet-gelovigen –, de wetenschap van homoseksualiteit (wat maakt homo’s speciaal? Saillant omdat Bering zelf homoseksueel is) en – jawel, het bestaat! – vrouwelijke ejaculatie. “De taoïstische tekst ‘Geheimen van de jade kamer’ uit de vierde eeuw bijvoorbeeld, geschreven voor de ondernemende man die meer

wil weten over de kunst een vrouw in bed te bevredigen,” signaleert al het vrouwenvocht.

Nee, dit is geen viespeukerij, althans niet helemaal. Dit is ook wetenschap. Aristoteles schreef zelfs al over het vrouwelijk orgasme, “die volgens hem de zaadlozing van de man ‘verre overtreft’”. Zo. Wie na deze recensie nog geen genoeg heeft, is er helemaal klaar voor.

JESSE BERING, WAAR HANGT MIJN PENIS UIT?, UITGEVERIJ MARMAR, ISBN 978 94 606 8140 0 (€ 18,95)

PAS VERSCHENEN

DE JONGENS IN DE BOOT

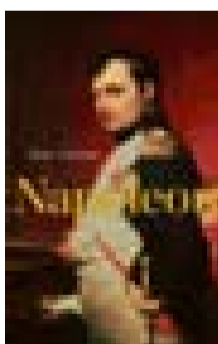

De jongens in de boot is het verhaal van de negen Amerikaanse jongens die deelnamen aan de Olympische Spelen van Berlijn in 1936. Deze jongens van eenvoudige komaf namen het op tegen de Britse college

boys, de fanatieke Italianen en de Arische acht van het Duitse team. Hun weg naar een gouden medaille werd opgeschreven door Daniel James Brown, een gerenommeerd auteur van literaire non-fictie. *De jongens in de boot* wordt verfilmd door Kenneth Branagh.

DANIEL JAMES BROWN, DE JONGENS IN DE BOOT, UITGEVERIJ THOMAS RAP, ISBN 978 94 004 0335 2 (€ 29,90)

NAPOLEON

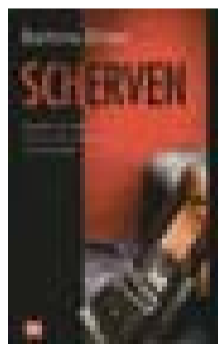

‘Wij soldaten weten, dat een schip rond middernacht, Hem deed ontsnappen aan zijn bewakers snode hand; Sindsdien doolt hij dag na dag, vermomd, ver-smacht, Eenzaam en opgejaagd door zijn

geliefde land.’ De Slag bij Waterloo was een gelijkwaardige confrontatie en een veldslag waarin Napoleon opnieuw zijn kwaliteiten als bevelhebber en strateeg toonde. Hij begreep maar al te goed dat dit een strijd op leven en dood was, dat hij om te overwinnen deze veldslag moest winnen, en zijn belangrijkste doelstelling na het treffen bij Quatre-Bras was de Britten aan te vallen voordat zij de kans hadden zich aan te sluiten bij de Pruisen van Blücher.

ALAN FORREST, NAPOLEON, HISTORISCH NIEUWSBLAD/VEEN MEDIA, ISBN 978 90 857 1372 2 (€ 29,95)

SCHERVEN

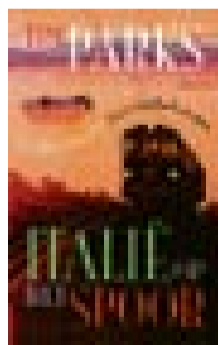

Ongeveer 10 procent van de Nederlandse bevolking heeft een familielid dat fout is geweest in de Tweede Wereldoorlog. Uit schaamte of verdriet wordt dit meestal verzwegen. In *Scherven* vertellen nazaten van foute Nederlanders

over de verkeerde keuzes die hun familie maakte in oorlogstijd, over het ontkennen van de familiegeschiedenis, over identiteitsproblemen, periodes van eenzaamheid en het gevoel verstrikt te zijn in een geschiedenis die niet van jou is. En over de angst om afgerekend te worden op je familieverleden. Maar ook over de opluchting eindelijk open te kunnen zijn over wat er gebeurd is.

BETTINA DRION, SCHERVEN, UITGEVERIJ MARMAR, ISBN 978 94 6068 124 0 (€ 16,95)

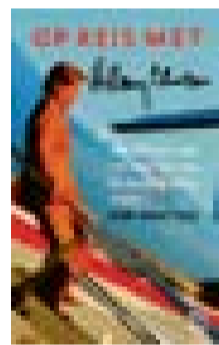
ITALIË OP HET SPOOR

‘Dit land zien per trein betekent een cruciale vraag stellen: maakt Italië wel of geen deel uit van de moderne wereld?’ Tim Parks reist al vele jaren per trein door Italië en maakt dingen mee die we in Nederland al decennialang verlaten hebben: het zingen (!) van de dienst door een omroeper, bijvoorbeeld, op station Milaan Centraal. De stiltecoupe die in Italië wel nooit van de grond zal komen. Het archaische systeem waaraan je je moet onderwerpen om een trajectkaart te bemachtigen. Weliswaar is een Italiaanse treinreis zeer goedkoop, maar dat neemt niet weg dat het ronduit een bizar avontuur is om een Italiaanse treinreis te ondernemen.

TIM PARKS, ITALIË OP HET SPOOR, UITGEVERIJ DE ARBEIDERSPERS, ISBN 978 90 295 8796 9 (€ 19,95)

OP REIS MET HILLARY CLINTON

Journaliste Kim Ghattas bracht vier jaar door in Hillary Clintons bijzijn. Hieruit ontstond een persoonlijk portret van een van de machtigste politici ter wereld. Ghattas begon haar werk op de eerste dag dat

Hillary Clinton als minister aantrad in de regering-Obama en volgde haar tot na het uitbreken van de Arabische lente, de problemen in Syrië en de ontwikkelingen in de Palestijnse kwestie. Dit boek biedt een bijzondere kijk op het werk en het dagelijks leven van Hillary Clinton en diplomatie op het hoogste niveau.

KIM GHATTAS, OP REIS MET HILLARY CLINTON, UITGEVERIJ NIEUW AMSTERDAM, ISBN 978 90 468 1365 2 (€ 22,95)

MOORDENAARS VAN JAN DE WITT

De brute moord op Johan en Cornelis de Witt is wellicht een van de meest on-Nederlandse geschiedkundige feiten. De hardheid en de meedogenloosheid van de lynchpartij was ongekend. Het gebeurde in Den

Haag, vlakbij het regeringskwartier, op de Lange Vijverberg, spreekwoordelijk onder het toezien van de toenmalige regeringsfunctionarissen. De moordenaars en lijkschenders zijn nooit veroordeeld. Hoe kon het zo ver komen en wie waren de daders nu eigenlijk?

RONALD PRUD'HOMME VAN REINE, MOORDENAARS VAN JAN DE WITT, UITGEVERIJ DE ARBEIDERSPERS, ISBN 978 90 295 8741 9 (€ 21,95)

ADVERTENTIE

AQIL RADJAB
De slechtste ondernemer ooit.

Hij raapte de scherven van zijn leven bijeen en bouwde een van de succesvolste bedrijven van Nederland. Nu vertelt hij over zijn ondergang en herrijzenis als mens en ondernemer.

Aqil Radjab, De slechtste ondernemer ooit, YOLO-Vision B.V., ISBN 978 90 820 5640 2 (€ 21,50)

Hartverscheurend verhaal waarin een groot familiegeheim wordt onthuld

De mysterieuze reis van een zeldzame, waardevolle viool

De debuutroman van Julie Thomas is een schitterend boek dat niet onderdoet voor de beste romans die zich tijdens de Tweede Wereldoorlog afspeelden. De auteur weet heden en verleden op een kunstige manier te verweven. Haar hoofdpersonen in dit onvergetelijke en soms hartverscheurende boek komen echt tot leven. Een boek vol heftige emoties, waarin ook hoop, liefde en moed een grote rol spelen. Een roman met muziek in de hoofdrol.

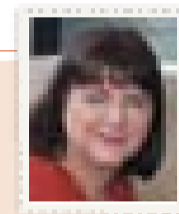
Daniel Horowitz is een 14-jarige Joodse jongen met een ongekend talent om viool te spelen. Als hij een prestigieuze muziekwedstrijd wint, trekt hij de aandacht van de Spaanse dirigent en jurylid Rafael Santemaria Gomez. Die nodigt hem uit voor zijn jaarlijkse symposium in Washington DC. Tijdens dit symposium duikt een zeldzame, waardevolle Guarneri-viool op. Is dit de viool van de grootvader van Daniel die is verdwenen tijdens de Tweede Wereldoorlog? En hoe is hij in handen gekomen van de schatrijke Rus Sergei Valentino?

'Een droom die werkelijkheid werd'

De jongen, de viool en de meester was aanvankelijk slechts verkrijgbaar als e-book, dat mensen via boekenwebsites konden downloaden. Julie Thomas was dan ook erg verrast – en verheugd – toen ze merkte dat er plotseling via Amazon.com ruim 40.000 exemplaren verkocht waren en er meer dan zestig recensies met vijf sterren (de

hoogste waardering) op de site stonden. Hierdoor ontstond een sneeuwbaaleffect en haar populariteit nam toe. Tot een uitgever in New York haar een e-mail stuurde dat ze het boek graag wilden uitgeven. 'Ik heb geluk gehad dat ik die mail zag, hij was namelijk in de map met spam terechtgekomen.'

Julie Thomas woont in Cambridge, Nieuw Zeeland. Ze werkte zeven jaar aan haar roman naast haar fulltime baan als tekstschrijver en producer voor film en tv.

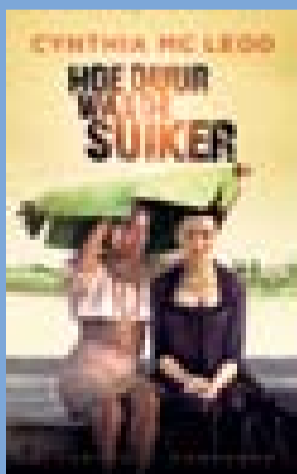

De jongen, de viool en de meester – Julie Thomas | gebonden, 352 blz. | ISBN 9789029721912 | € 19,95

Verschijsing: 17 september 2013

Nieuwe boeken uitgeverij Conserve SEPTEMBER 2013

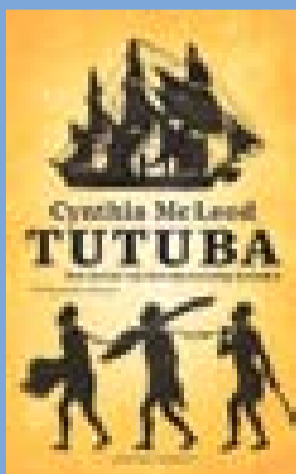
Hoe duur was de suiker?

Het beroemde boek van Cynthia McLeod – nu gestoken in een nieuw jasje – eindelijk verfilmd door Jean van de Velde, landelijk in première op 25 september als openingsfilm van het Nederlands Film Festival. Reeds 125.000 exemplaren verkocht in Nederland en Suriname.

Hoe duur was de suiker? filmeditie,
304 pagina's met 8 pagina's filmfoto's,
ISBN 978 90 5429 348 4, nu slechts € 12,50

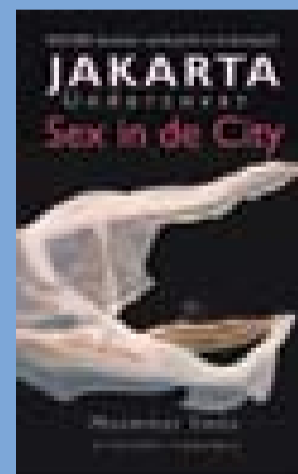
Tutuba

Sinds Die Revolutie niet begrepen...! in 2005 schreef Cynthia McLeod geen nieuw boek meer. *Tutuba – Het meisje van het slavenschip Leusden* is het aangrijpende verhaal van een meisje dat de scheepsramp overleefde waarbij 664 slaven omkwamen in de Marowijnrivier.

Tutuba telt 116 pagina's en verschijnt in 3 edities:
Gebonden, eerste druk, ISBN 978 90 5429 357 9, € 13
Paperback, tweede druk, ISBN 978 90 5429 356 9, € 10
Engelse editie, ISBN 978 90 5429 358 3, € 11,50

Jakarta Undercover – Sex in de City

Na *Vijftig tinten* is er nu ook de Indonesische variant in drie delen waarvan reeds een half miljoen werden verkocht in Indonesië. Journalist Moamma Emka is de voyeur die ziet wat er in het nachtleven van Jakarta gebeurt in *Jakarta Undercover – Sex in de City*; van sashimisex tot naaktcasino's en van sex in

SUV's met chauffeur tot wanhopige huisvrouwen met bijverdiensten.

Jakarta Undercover – Sex in de City
Paperback, 188 pagina's,
ISBN 978 90 5429 353 8, € 15

Uitgeverij Conserve

Voor meer info raadpleeg onze website: www.conserve.nl

BESPREKING

Munch

In de tijd tussen de Frans-Pruisische oorlog van 1870-1871 en de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) klommen macht, rijkdom en voorspoed in Europa naar een ongeëvenaard hoogtepunt. Nooit daarvoor en daarna zou het continent wereldwijd zo'n verstrekkende macht hebben, nooit meer zou Europa's voorsprong op de wereld zo groot zijn. Voorspoed, welvaart en wetenschap namen met sprongen toe.

Ook de kunsten bloeiden. Naturalistische boeken en schilderijen veroverden Rusland en Frankrijk, snel daarna de rest van Europa. Maar ondanks voorspoed en vooruitgang had een tevredenheid, een nieuwe burgerlijkheid, de mensen – en ook de kunsten – in hun greep. Ondanks de opschudding die de vroege naturalistische schilders hadden veroorzaakt, was het kunstwereldje ingedut geraakt. En toen kwam Edvard Munch. Hij en andere revolutionaire kunstenaars zouden andermaal voor opschudding zorgen. De overgang tussen de naturalisten en het expressionisme van Munch en tijdgenoten was ronduit bruusk. Munch schilderde tussen realiteit en fantasie,

tussen dromen en waken. Hij gaf zijn schilderijen door middel van kleurgebruik en sterke lijnen een dwingend drama mee.

Twee dingen vallen op in de verstripping van Munchs leven: het krachtige lijnenspel en de afwisseling in kleurgebruik in de plaatjes. Soms zijn de plaatjes zwart-wit, soms gebruikt Kverneland alleen roodtinten, dan weer bruintinten. Soms zijn de plaatjes op een conventionele manier ingekleurd, of juist heel bont, en even verderop bestaan

de plaatjes alleen uit zwarte lijnen. Die lijnen, en bij vlaggen ook het kleurgebruik, verwijzen nog het meest terug naar de modernistische opvattingen van Munch en zijn tijdgenoten. Want hoewel Kverneland zich in zijn stijl nadrukkelijk niet te dicht bij Munch gepositioneerd heeft, heeft hij aangename echo's van diverse expressionistische kunstvormen gebruikt.

Die keuzes vallen op, maar storen niet. Er liggen meer dan 260 zeer mooie pagina's over Edvard Munchs leven en werk klaar voor liefhebbers van verstrippingen en van schilderkunst.

STEFAN KVERNELAND, MUNCH, UITGEVERIJ OOG&BLIK, ISBN 978 90 549 2384 8 (€ 34,90)

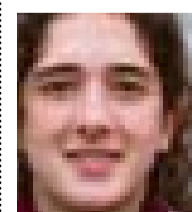

UITGELICHT

Lief en leed van vijfde Beatle

Van The Beatles verschenen reeds diverse graphic novels, maar niet eerder een met de manager in de hoofdrol. **Epstein: het brein achter The Beatles** geldt als biografie van Brian Epstein door de Nederlandse illustrator en journalist Jaron Beekes.

Door Wendy Claes

We zijn getuige van Brian Epstein's leven vanaf zijn jonge jaren tot laatste zucht. Epstein is een zakenman in hart en nieren. Na meubelverkoop wordt hij plantenhandelaar, tot hij in '61 The Beatles ontdekt en zich aanbiedt als manager. Epstein meet de Fab Four een net imago aan en maakt ze wereldberoemd, maar gaat er zelf onder-

door. De man achter de succesvolle band blijft immers alleen op de achtergrond en worstelt met zijn Joodse afkomst en homoseksualiteit. Toevlucht zoekt hij in drank en drugs.

De honderden gebeurtenissen zijn vlot in een meeslepend boek gegoten. De stripvorm voelt strak aan met zwart-witprenten - net zoals de meeste Beatlesfoto's. Het is interessant om achter de schermen van 's werelds grootste rock-'n-rollband

te kijken, ook voor fans die Epstein nog niet goed kennen. **JARON BEEKES, EPSTEIN: HET BREIN ACHTER THE BEATLES, UITGEVERIJ OOG & BLIK, ISBN 978 90 549 2385 5 (€ 24,90)**

NIEUWE ROMAN
 van winnaar
National Book Award
 In de boekhandel € 22,50

TRANS-ATLANTISCH
 Van de schrijver van *Laat de wereld draaien*
COLUM MCCANN
 Winnaar National Book Award

www.deharmonie.nl

PETER DE WIT

Definitief diagnostisch naslagwerk
 om iedereen gek te verklaren

DSM

De Sigmund Methode
 Het naslagwerk dat de
 DSM V direct overbodig
 zal maken.
 In de boekhandel € 17,50

2e druk
 wegens
 krankzinnig
 succes

De Sigmund Methode

www.deharmonie.nl

Ridder Bauknecht

TE LUI VOOR 3D

De nieuwe Jeroom!

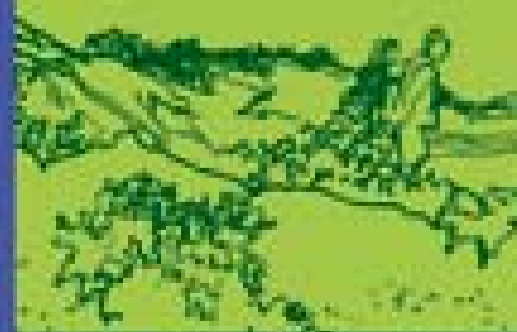
In de boek- en stripwinkel
 € 19,95

Jerom

www.deharmonie.nl

Peter van Straaten

Voettocht naar de binnenlanden van het huwelijk

VAN STRAATENS
 beste proza over
 relatieperikelen
 In de boekhandel
 € 16,90

www.deharmonie.nl

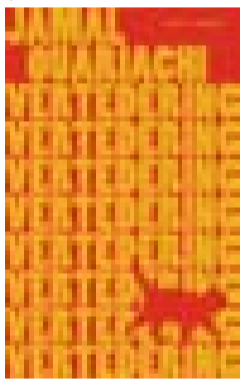
HALLO LEESCLUB!

De Boekenkrant stelt elke maand een nieuw boek en zijn schrijver/schrijfster aan u voor. Hierbij geven wij ook een stelling en een aantal vragen. Deze zijn om met nog meer gevoel en betrokkenheid van het boek te kunnen genieten. Alleen of samen, in de leesclub!

DOSSIER

Vertedering

Twee keer per dag maakt een postkamermedewerker zijn ronde door het gebouw van een grote tijdschriftenuitgeverij. Tijdens zijn middagpauzes wandelt hij door de troosteloze lanen van het bedrijventerrein. 's Avonds kijkt hij tv of dompelt hij zich onder in de oneindige stroom van meninkjes op internet. Het idee van een grote liefde heeft hij jaren geleden eigenhandig aan stukken geslagen. Als hij in de buurt van zijn werk een mand jonge katjes vindt, raakt hij onverwacht bevangen door vertedering. Kort daarna bezwijkt hij toch weer voor de liefde, in de gedaante van de ambitieuze Zerline. De postkamermedewerker durft weer te dromen van een grootser leven - maar in zijn geval is dat niet zonder gevaar.

JAMAL OUARIACHI,
VERTEDERING,
UITGEVERIJ
QUERIDO,
ISBN 978 90 214 4673 8
(€ 19,95)

© ARNOU HULSKAMP

LEESCLUBVRAGEN

1. De hoofdfiguur heeft een gestructureerd leven: doordeweeks werkt hij in het strakke schema van de tijdschriftenuitgeverij, zaterdag drinkt hij met vrienden, zondag komt zijn moeder langs. Op welk moment komen er volgens u scheurtjes in dit leven?
2. Er zijn drie vrouwen die een rol spelen in het leven van de hoofdpersoon: Elsa, Zerline en Paula. Wat hebben ze gemeenschappelijk, waarin verschillen ze? En wie heeft volgens u de belangrijkste rol?
3. In *Vertedering* is geen sprake van een lineaire vertelling. Hoe zit die structuur dan wel in elkaar? En waarom zou de auteur dit zo hebben gedaan?
4. Beschrijf de hoofdpersoon. Wat is hij voor iemand? Kunt u begrijpen hoe hij reageert in bepaalde situaties? Heeft u sympathie voor hem?
5. In *Vertedering* blijkt de hoofdpersoon over veel parate kennis te beschikken. Veel van zijn informatie komt uit tijdschriften van de uitgeverij waar hij werkt, die vol staan met relatieadvies, bureaus die onderzoek doen naar de verschillen tussen 'single', 'vrijgezel' en 'alleenstaande', enzovoort. Kunt u een samenhang ontdekken tussen die permanente feitenvloed en de geestelijke gesteldheid van de hoofdfiguur? Heeft u een idee waarom die feiten voor hem van belang zijn?
6. De roman heet *Vertedering*. Kunt u de titel uitleggen?
7. Heeft u een favoriet fragment of personage, en waarom?
8. *Nooit meer slapen*, de beroemde roman van W.F. Hermans, komt een aantal keer in *Vertedering* voor. Noem twee momenten. Ziet u overeenkomsten tussen de beide boeken?
9. Het hoofdpersonage voert in grote mate een vorm van zelftherapie uit. Denkt u dat het werkelijk zou kunnen helpen?
10. Wat vindt u van het einde van de roman? Is dat volgens u een open einde of juist niet? En waarom?

OVERTUIG ONS

WIN EEN BOEK

Vertelt u ons per e-mail waarom juist ú *Vertedering* van Jamal Ouarachi zou willen ontvangen. De meest overtuigende inzending stellen we een exemplaar van deze roman. Stuur uw e-mail naar redactie@boekenkrant.com o.v.v. 'Vertedering'.

SCHRIJF ONS

WIJ ZIJN BENIEUWD NAAR UW MENING!

De *Boekenkrant* verzamelt maandelijks leesclubervaringen over het centrale boek. Leest u binnenkort *Voor jou* van Jojo Moyes? Bespreekt u het boek in een leesclub? Stuur ons uw bevindingen toe! Vorige maand besteedden we aandacht

aan *Het familieportret* van Jenna Blum. Las uw leesclub *Het familieportret*, of leest u het boek binnenkort alsnog? Vertel ons uw mening over het boek! Gebruik de leesclubvragen direct of als inspiratie. **Stuur uw reactie voor 31 augustus naar redactie@boekenkrant.com**

VERSLAG

30 juni: Sociëteit Literair

De zomervakantie stond op het punt van losbarsten, maar eerst vond nog een Sociëteit Literair plaats in Kasteel Groeneveld. Te gast waren Utrechtse dichteres Hanneke van Eijken, debutante Shira Keller – en een mystery guest.

Door Maria van Leeuwen

Als eerste droeg Hanneke van Eijken voor uit *Papieren veulens*. De bundel gaat over mensen en hun verhouding tot de ruimte waarin zij leven. Begint de bundel nog relatief luchtig, de atmosfeer wordt steeds beklemmender. Eenzaamheid is in de gedichten een belangrijk terugkerend thema. Zo droeg

Van Eijken 'Tot de dood ons scheidt' voor, over een man die maanden samenleefde met zijn overleden echtgenote – hij dacht dat zij nog leefde. Haar gedichten deden mij denken aan de poëzie van Ellen Deckwitz.

Na Hanneke trad de mystery guest naar voren: Daan Doesborgh, de winnaar van het NK Poetry Slam 2010. Hij droeg energiek voor en vertelde humoristisch en met zelfspot over zijn poëzie. Zijn handgebaren en fanatieke mimiek spraken boekdelen. Hij sloot af met een gedicht over Tom Waits, die, naar eigen zeggen, aan dezelfde keelaandoening leidt. In de ode aan Waits kwam een treffende en hilarische imitatie voor.

Na de pauze volgde een interview met Shira Keller. Ze vertelde over haar roman *M*, een vertelling van beeldend kunstenaar Leah Rosenberg die terugkijkt op haar jeugd. Leah beschrijft haar leven met een afstandelijkheid alsof zij er zelf niet bij is geweest.

Het taalgebruik in *M* is kernachtig en van een haast poëtische dichtheid. Ze vertelde dat ze veel leest, maar zich tijdens het schrijven zo min mogelijk laat beïnvloeden door andere verhalen. Ze vindt het belangrijk om authentiek te blijven. Haar debuutroman schreef ze in isolement, in Zwitserland. Daar ontmoette ze een goochelaar, intussen haar vriend. Binnenkort gaat ze opnieuw naar Zwitserland om aan een nieuwe roman te werken. Traditiegetrouw werd het evenement besloten met een literaire quiz waarin boeken waren te winnen. Nee, het was geen vriendendienst, ik heb een van de rondes eerlijk gewonnen. Mijn prijs: *Tussen aarde en hemel* van Jana Beranová en *Vandaar dit huwelijksleven* van Sylvia Hubers.

Kasteel Groeneveld
Groeneveld 2
3744 ML Baarn

INZENDINGEN

MAAK KANS OP EEN LEUK BOEKENPAKKET!

De *Boekenkrant* wil meer doen voor de leesclubs. Daarom komen wij graag met u in contact. Beantwoord de volgende vragen en maak kans op een leuk boekenpakket.

- Hoeveel deelnemers telt uw leesclub?
- Hoe vaak komt u samen?
- In welke plaats komt u samen?
- Wat is uw laatst gelezen boek?

Stuur uw antwoorden met uw naam en adres naar redactie@boekenkrant.com

HALLO BOEKHANDEL!

De Boekenkrant stelt elke maand enkele boekhandelaren aan u voor. Waarschijnlijk kent u ze. Dankzij hen leest u immers de *Boekenkrant* – en heel veel goede boeken!

BOEKHANDELS DIE DE BOEKENKRANT VERSPREIDEN

Alblasserdam

Boekhandel de Krekel
dekrekel.nl

Alkmaar

Boekhandel Feijn
feijn.nl

Boekhandel Het Keerpunt
boekhandelhetkeerpunt.nl

Boekhandel
Van der Meulen's
vandermeulensboekhandel.nl

Alphen a/d Rijn

Boekhandel Haasbeek
haasbeek-libris.nl

Amersfoort

De Algemene Boekhandel
algemeneboekhandel.nl

Amstelveen

Boekhandel Venstra
www.venstra.nl

Amsterdam

Helden en Boeven Kinderboeken
heldenboeven.nl

De Nieuwe Boekhandel
denieuweboekhandel.nl

Boekhandel Mulder
boekhandelmulder.nl

Almelo

Boekhandel Broekhuis
boekhandelbroekhuis.nl

Apeldoorn

Nawijn & Polak Boekverkopers
nawijn-polak.nl

Arnhem

De Arnhemse Kinderboekwinkel
lezenisleuk.nl

Assen

Boekhandel Iwema
iwema.nl

Baarn

Boekhandel Den Boer
denboer.nl

Beilen

Boekhandel Het Logboek
hetlogboek.org

Bennekom

Boekhandel Novita
www.libris.nl/novita

Bergen NH

Eerste Bergensche Boekhandel
eerstebergenscheboek-handel.nl

Bilthoven

Bilthovense Boekhandel
bilthovenseboekhandel.nl

Bleiswijk

Boekhandel Muilenburg
boekhandelmuilenburg.nl

Bloemendaal

Boekhandel Bloemendaal
boekhandelbloemendaal.nl

Boxtel

Boekhandel Elckerlijc
elckerlijc.nl

Breda

Boekhandel Van Kemenade &
Hollaers
libris.nl/vankemenade-hollaers

Brugge

De Reyghere Boekhandel
dereyghere.be

Castricum

Scholte boek- en
kantoorboekhandel
boekhandelscholte.nl

Den Haag

Boekhandel Van Stockum
vanstockum.nl

Deventer

Boekhandel Praamstra
www.boekhandelpraamstra.nl

Doorn

Boekhandel Binkhorst
binkhorstboekverkopers.nl

The Readshop Doorn

Readshop.nl/vestigingen/doorn

Dronten

Voster Boek & Kantoor
voster.nl

Druuten

Boekhandel Maas & Waal
boekhandelmaaswaal.nl

Emmeloord

Boekhandel Marsman
marsman.nl

Emmen

Plantage Vermeer
vermeer.plantage.nl

Enkhuizen

Smit en Co Boek- en
Kantoorboekhandel
kantoorboekhandel-
smitenco.nl

Enschede

Boekhandel Broekhuis
Boekhandelbroekhuis.nl

Etten-Leur

Plantage Etten-Leur
plantage-ettenleur.nl

Exloo

Geerts Warenhuis
geertswarenhuis.nl

Franeker

Boekhandel Wever
boekhandelwever.nl

Gouda

Boekhandel Verkaaik
verkaaikboeken.nl

Groningen

Boekhandel Wolters
boekhandelwolters.nl

Haarlem

Boekhandel Gillissen & Co
boekhandलगillissen.nl

Boekhandel H. de Vries Boeken

devriesboeken.nl

Bruna Haarlem

Bruna.nl

Haren GN

Boomker Boeken
boomker.nl

Harlingen

Boekhandel Wever
boekhandelwever.nl

Heemskerk

Bruna Heemskerk
Bruna.nl

Heemstede

Boekhandel Blokker
boekhandelblokker.nl

Heerhugowaard

Bruna Middenwaard
bruna.nl

Heerlen

Bij Het Raethuys
bijhetraethuys.nl

Heeze

Boek- en Kantoorboekhandel
Lektura
lektura.nl

Helmond

De Roij & Boschman Boeken
www.deruijboschman.nl

Hengelo

Boekhandel Broekhuis
boekhandelbroekhuis.nl

Hoevelaken

De Hoevelakense Boekhandel
hoevelakenseboekhandel.nl

Holten

Heusinkveld – Holten
meerdaneenboekhandel.nl

Hoorn

Hoornse Boekhandel
hoornseboekhandel.nl

Houten

Boekhandel Wijs
boekwijn.nl

Kerkrade

Boekhandel Leeskunst
leeskunst.nl

Krimpen aan den IJssel

Boekhandel De Korf
boekhandeldekor.nl

Laren

Larense Boekhandel
larenseboekhandel.nl

Leiden

Boekhandel Cazemier
Boekhandelcazemier.nl

Lochem

Boekhandel Lovink
boekhandellovink.nl

Maassluis

Boekhandel Het Keizerrijk
hetkeizerrijk.nl

Meppel

Boekhandel Barth
boekhandelbarth.nl

Middelburg

De Drvkkery
de-drvkkery.nl

Mijdrecht

Boekhandel Mondria
boekhandelmondria.nl

Monnickendam

Nimo Boek
nimoboek.nl

Nieuwegein

Boekhandel Manschot
boekhandelmanschot.nl

Nijkerk

Boekhandel Roodbeen
www.boekhandelroodbeen.nl

Nijmegen

De Nijmeegse Kinderboekwinkel
lezenisleuk.nl

Roelants [in LUX]

roelants.nl

Nuenen

Boekhandel van de Moosdijk
moosdijk.com

Purmerend

Boekhandel het Leesteken
www.leesteken.nl

Boekhandel Van den Hoorn
vandenHoorn@zonnet.nl

Puttershoek

Marjan Houtman
Lezen en Schrijven
marjanhoutman.nl

Pijnacker

Boekhandel van Atten
vanattenboek.nl

Roden

Boekhandel Daan Nijman
daannijman.nl

Roosendaal

Boekhandel De Boekenwurm
deboekenwurm.info

Rotterdam

Boekhandel Maximus
maximushillegersberg.nl

Scheveningen

Boekhandel Scheveningen
boekhandelscheveningen.nl

Schiedam

Boekhandel J.S. van Leeuwen
boekhandelvanleeuwen.nl

Sittard

Deeder Boek- en
Kantoorvachandel
deeder.nl

Boekhandel Krings

boekhandelkrings.nl

Soest

Boekhandel Van de Ven
boekhandelvandeven.nl

Steenwijk

Steenwijk's Boekhuys
boekwinkel.com

Utrecht

Boekhandel Libris Utrecht
boekhandellibrisutrecht.nl

Uden

Boekhandel Bert van der Heijden
boekhandelbertvanderheijden.nl

Veenendaal

Boekhandel van Kooten
boekhandelvankooten.nl

Veghel

Bek Boeken
bekboeken.nl

Velp GLD

Boekhandel Jansen
& de Feijter
eenpassievoorboeken.nl

Venlo

Boekhandel Koops
koopthetbijkoopt.nl

Venray

Boek- en kantoorvachandel van
den munckhof
boekhandelvenray.nl

Wormerveer

Pasman Boek & Hobby
pasmanboekenhobby.nl

Zeist

Groenveld Boeken
groenveldboeken@planet.nl

Zeist

Boekhandel Kramer
& Van Doorn
kramerenvandoorn.nl

Zwolle

Waanders Boekverkopers
waandersboekverkopers.nl

Staat uw naam niet op de lijst, of heeft u aanpassingen? Geef het door via
info@boekenkrant.com

TIP VAN BOEKHANDELAAR

Livraria Lello

Ook als wij op vakantie zijn, blijven we gepassioneerd door boeken en boekhandels. Anouk Abels ging naar Portugal. In de noordelijke stad Porto kwam ze een zeldzaam mooie boekhandel tegen: Livraria Lello.

Tijdens mijn vakantie in het Portugese Porto bezocht ik één van 's werelds mooiste boekhandels: de Livraria Lello, die in 1906 haar deuren opende. Bij binnenkomst dacht ik gelijk aan Harry Potter. Niet bij toeval, want volgens velen diende deze betoverende winkel als inspiratiebron voor J.K. Rowling.

Het prachtige interieur is wereldberoemd en trekt veel bekijks. Helaas is het personeel hierdoor drukker bezig de toeristenstroom ("no photos!") dan met boeken. En moeten die boeken ook nog eens deels plaatsmaken voor de verkoop

van souvenirs.

Desondanks is een bezoek aan Livraria Lello een bijzondere ervaring. Er is een boekenkar, die wordt gebruikt om via een spoorwiel boeken door de winkel te vervoeren. Het glas-in-loodraam in het plafond werpt zachte kleuren op de talloze houten kasten en tafels, die afgeladen zijn met boeken. De trap in het midden van de winkel is net een antieke, stilstaande wervelwind. En dan weet je het zeker: Zweinstein ligt in Portugal.

WAAR IS MIJN BOEKHANDEL?

Kent u een boekhandel die ook op deze pagina thuishoort? Omdat het zo'n mooie winkel is met een prachtige collectie en fantastische medewerkers? Mail de plaats en de naam naar info@boekenkrant.com, o.v.v. 'waar is mijn boekhandel'.

Uw boekhandel op de Boekhandelspagina?

Wilt u dat wij speciale aandacht aan uw boekhandel schenken? Dat kan! We zetten maandelijks enkele boekhandels in het zonnetje. Stuur ons op redactie@boekenkrant.com uw evenementen toe, en uw foto's, en de boeken waar u enthousiast van wordt. Daar worden wij weer enthousiast van.

GESPLETEN PERSOONLIJKHEID

Deze schrijver heeft last van een gespleten persoonlijkheid. Welke drie zijn in dit beeld verborgen? Stuur de drie namen voor maandag 7 oktober 2013 naar redactie@boekenkrant.com.

DIT KUNT U WINNEN

Sophie zit in een inrichting sinds haar poging tot doodslag op haar man Martijn. De sleutel tot haar problemen blijkt in Portugal te liggen.

VERBORGEN
ADRI VAN BEELEN
UITGEVERIJ MARMER
ISBN 978 94 606 8145 5
(€ 15,00)

WINNAARS

Wie waren de drie schrijvers met een gespleten persoonlijkheid? Het goede antwoord was: Clara Uson, Alessandro Piperno en Jojo Moyes. Uit de vele inzendingen trokken wij **Peter Vandergeeten**

uit **Ressegem**, België. Peter Vandergeeten wint een exemplaar van *Hoe duur was de suiker?* van Cynthia McLeod.

Van harte gefeliciteerd!

ADVERTEREN?

Adverteren in de Boekenkrant? Informeer naar de mogelijkheden via info@boekenkrant.com of kijk op www.boekenkrant.com

MEDEWERKERS

Anouk Abels, Wendy Claes, Siebe Huizinga, Sanne Wolters, Roel Weerheijm, Margot Vanderstraeten, Meie Otten, Abe Borst, Sharon Hagenbeek, Wieneke van Koppen, Bram Bakker

COLOFON

COLOFON – De Boekenkrant is een uitgave van Uphill Battle boekpromotie i.s.m. de boekhandels. **Redactieadres** Uphill Battle boekpromotie, Visschersplein 160, Kamer 22, 3511 LX Utrecht, Nederland. **Telefoon** +31 30 2231718; **fax** +31 30 2145823; **e-mail** redactie@boekenkrant.com. **Redacteuren** Roel Weerheijm (hoofdredacteur), Sanne Wolters (jeugdredacteur), Meie Otten (jeugdredacteur), Abe Borst (stripredacteur), Wieneke van Koppen, Wendy Claes, Merijn Schipper, Anouk Abels (eindredacteur, webredacteur), Siebe Huizinga (redactie-adviseur). **Vormgeving en lay-out** Titus Vegter. **Concept & realisatie** Uphill Battle boekpromotie, Utrecht. **Uitgever** Jan Louwers (jan.louwers@uhb.nl). **Oplage** 21.000. **Abonnementenservice** boekenkrant@spabonneservice.nl **Informatie over adverteren?** tel. +31 30 2231718; verkoop@uhb.nl www.boekenkrant.com. De Boekenkrant thuis ontvangen? Dat kan! Meldt u aan via www.boekenkrant.com. Of vul de bon in op pagina 3. De volgende Boekenkrant verschijnt op **maandag 7 oktober 2013**.

NIEUWSBRIEF

Meld je nu aan voor de digitale Boekenkrant Nieuwsbrief op www.boekenkrant.com.

AGENDA

- HASSELT, T/M 6 OKTOBER WONDERWERK, TENTOONSTELLING VAN KINDERBOEKENILLUSTRATIES. MET O.A. LIEVE BAETEN, KRIS NAUWELAERTS EN DEBBIE LAVREYS. LITERAIR MUSEUM. ZIE LITERAIRMUSEUM.BE
- AMSTERDAM, 4 SEPTEMBER SCHRIJFSTER MARGARET ATWOOD WORDT GEÏNTERVIEWD DOOR LITERAIR CRITICUS JULIE PHILIPS OVER HAAR BOEK MADADDAM. DE DUIF. ZIE JOHN-ADAMS.NL
- BRUSSEL, 5 SEPTEMBER SCHRIJFSTER MARGARET ATWOOD WORDT GEÏNTERVIEWD DOOR LITERAIR CRITICUS ANNELIES BECK OVER HAAR BOEK MADADDAM. DE DUIF. ZIE PASSAPORTA.BE
- MIDDELBURG, 6 SEPTEMBER GEÏMPROVISEERDE VOORSTELLING VAN 'UIT DE QNOOB', MET LITERAIRE- EN STANDUP-COMEDY-ELEMENTEN. LEESCAFÉ. ZIE ZEEUWSEBIBLIOTHEEK.NL
- DEN HAAG, 7 SEPTEMBER MUSEUMNACHT, MET ACTIVITEITEN IN HET KINDERBOEKENMUSEUM, DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, HET LETTERKUNDIG MUSEUM EN HET LOUIS COUPERUSMUSEUM. DIVERSE LOCATIES. ZIE MUSEUMNACHTDENHAAG.NL
- GRONINGEN, 11 SEPTEMBER INTERVIEW MET DAVID VANN, SCHRIJVER VAN O.A. LEGENDE VAN EEN ZELFMOORD EN CARIBOU. BIBLIOTHEEK GRONINGEN. ZIE SLAGGRONINGEN.NL
- AMSTERDAM, 13-15 SEPTEMBER READ MY WORLD, MET AANDACHT VOOR EGYPTEN EN PALESTINA, MET VANUIT NEDERLAND O.M. CHRISTINE OTTEN, ANNE VEGTER EN MENNO WIGMAN. ZIE SLAA.NL
- HOOGEZAND-SAPPERMEER, 15 SEPTEMBER SCHRIJVER IN DE KERK, MET RENATE DORRESTEIN N.A.V. HAAR NIEUWSTE BOEK DE BLOKKADE. DE AMSHOFF. ZIE SLAGGRONINGEN.NL
- ANTWERPEN, 19 SEPTEMBER DONDERDAGEN VAN DE POËZIE, MET ALS HOOFDGAST DICHTERES STIJN VRANKEN. HIJ DRAAGT VOOR UIT EIGEN WERK. BIBLIOTHEEK PERMEKE. ZIE PERMEKE.ORG/BIBLIOTHEEK
- UTRECHT, 21 SEPTEMBER VORLESEBÜHNE, MAANDELIJKS ABSURDISTISCH-LITERAIR PODIUM MET O.M. INGMAR HEYTZE EN BERNHARD CHRISTIANSEN. HOUTZAAGMOLEN DE STER. ZIE KORTVREEMDPROZA.NL
- UTRECHT, 21-22 SEPTEMBER WEEKEIND VOL ACTIVITEITEN ROND KINDERBOEKENSCHRIJVER W.G. VAN DER HULST. MET O.A. VROUWKJE TUINMAN EN ONNO BLOM. DIVERSE LOCATIES. ZIE LITERATUURHUIS.NL
- ZWOLLE, 25 SEPTEMBER INTERVIEW MET OEK DE JONG N.A.V. DE AUTOBIOGRAFISCHE ROMAN PIER EN OCEAAN. WAANDERS IN DE BROEREN. ZIE LAZZWOLLE.NL
- ANTWERPEN, 26 SEPTEMBER DONDERDAGEN VAN DE POËZIE, MET ALS HOOFDGAST DICHTERES KIRA WUCK. ZE DRAAGT VOOR UIT HAAR BUNDEL FINSE MEISJES. BIBLIOTHEEK PERMEKE. ZIE PERMEKE.ORG/BIBLIOTHEEK
- GRONINGEN, 26 SEPTEMBER LEZING OVER STONER VAN JOHN WILLIAMS, DOOR PROF. BAREND VAN HEUSDEN, IN DE REEKS 'SPRAAKMAKENDE BOEKEN'. ACADEMIEGEBOUW. ZIE RUG.NL
- ANTWERPEN, 28-29 SEPTEMBER LITERAIR-MUZIKAAL EVENEMENT 'HET EILANDFESTIVAL'. DE OPENING GEBEURT DOOR SCHRIJFSTER DONNA TARTT. 'T EILANDJE. ZIE EILANDFESTIVAL.BE
- DRACHTEN, 1 OKTOBER INTERVIEW MET OEK DE JONG N.A.V. DE AUTOBIOGRAFISCHE ROMAN PIER EN OCEAAN. WAANDERS IN DE BROEREN. ZIE BELEEFBIBLIOTHEEK.NL

VRIENDEN EN VOLGERS

De Boekenkrant is ook actief op Twitter en Facebook! Kijk op twitter.com/boekenkrant. Intussen hebben we 9808 vrienden en volgers.

ADVERTEERDERSINDEX

1	WERELDBIBLIOTHEEK	WWW.WERELDBIBLIOTHEEK.NL
1	MIDDERNACHT PERS	WWW.MIDDERNACHTPERS.NL
4	KASTEEL GROENEVELD	WWW.KASTEELGROENEVELD.NL
5	BOEKHANDEL ROELANTS	WWW.ROELANTS.NL
6	MARMER	WWW.UITGEVERIJMARMER.NL
10	KASTEEL GROENEVELD	WWW.KASTEELGROENEVELD.NL
11	LUCHT	WWW.BRAMBAKKER.COM
12	DE FONTEIN	WWW.DEFONTEINTIRION.NL
19	MIDDERNACHT PERS	WWW.MIDDERNACHTPERS.NL
22	WAKKERE MUIS	WWW.WAKKEREMUIS.NL
22	KLUITMAN	WWW.KLUITMAN.NL
25	YOLO-VISION	WWW.YOLO-VISION.NL
26	KOK	WWW.KOK.NL
26	CONSERVE	WWW.CONSERVE.NL
28	DE HARMONIE	WWW.DEHARMONIE.NL
32	BOEKENBEURS	WWW.BOEKENBEURS.BE

RARE JONGGENS, DIE BELGEN

- ★ Ze reppen zich in november allemaal richting Antwerpen
- ★ Ze verdringen zich tussen 171.310 bezoekers
- ★ Ze staan met plezier in de rij voor een handtekening

KOM NAAR DE BOEKENBEURS EN ONTDEK WAAROM HET EEN HYPE IS!

- ★ Het grootste boekenevenement van de Lage Landen
- ★ 20.000 m² boeken in vier hallen: van literatuur tot kookboeken
- ★ 1.000 bekende auteurs en illustratoren
- ★ 250 interviews, muzikale optredens, workshops en voorleessessies

BOEKENBEURS

Antwerp Expo ★ 31 oktober - 11 november

Van 10 tot 18u ★ tot 22u op 31/10 - 5/11 - 7/11

2013

www.boekenbeurs.be

EEN INITIATIEF VAN

**BOEK
•
BE**
zet je zinnen op een boek

MET DE STEUN VAN

IN SAMENWERKING MET

MET DE MEDEWERKING VAN

